

VILNIAUS APSKRITIES ADOMO MICKEVIČIAUS VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių viešųjų
bibliotekų mokslo (tiriamoji) veikla 2010–2015 metais

Tyrimo ataskaita

Rita Paliukaitė-Medeckienė

2017

Vilnius

TURINYS

TURINYS	1
Tyrimo anotacija	2
I. IŽANGA	4
1.1. Tyrimo problema, tikslas ir uždaviniai. Autorė Elvyda Skuodytė	4
1.2. Tyrimo metodologija.	5
II. TYRIMO REZULTATAI	6
2.1. Mokslo (tiriamosios) veiklos samprata ir jos identifikavimas regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų teisės aktuose.	6
2.1.1. Bibliotekos nuostatai	6
2.1.2. Struktūrinių padalinių nuostatai.	9
2.1.3. Pareigybių nuostatai.	12
2.2. Mokslo (tiriamosios) veiklos organizavimas ir valdymas	17
2.2.1. Mokslo (tiriamosios) veiklos reglamentavimas ir paskirstymas SVB sistemoje	17
2.2.2. Mokslo (tiriamosios) veiklos paskirstymas struktūriniams padaliniams ir tiesiogiai direktoriui pavaldžioms pareigybėms	19
2.2.3. Mokslo (tiriamosios) veiklos paskirstymas pareigybėms	25
2.2.4. Personalo, kuriam pavedamos mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijos, charakteristika	30
2.3. Regiono SVB atlikti mokslo (tiriamieji) darbai, jų rūšys ir tematika; informacinių analitinių darbų kokybės vertinimas	33
2.3.1. Regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų atliktų mokslo (tiriamųjų) darbų rūšys ir tematika.	33
2.3.2. Regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos metinės ataskaitos ir jų vertinimas	37
2.3.3. Mokslo (tiriamosios) veiklos rezultatų sklaida ir panaudojimas Regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose	50
2.4. SVB darbuotojų ir SVB vadovų anketinės apklausos analizė	51
2.4.1. SVB darbuotojų anketinės apklausos rezultatai	51
2.4.2. SVB vadovų anketinės apklausos rezultatai	73
III. IŠVADOS	87
IV. REKOMENDACIJOS	88
Literatūros sąrašas	89
Priedas 1	90
Priedas 2	98
Priedas 3	107

Tyrimo anotacija

Mokslo (tiriamoji) veikla ir jos rezultatai, susiję su naujovių diegimo praktika ir užtikrinantys bibliotekų raidos galimybes, yra svarbi bibliotekų pažangos valdymui, tačiau profesinėje bendruomenėje nėra vieningo požiūrio į šią veiklą viešosiose bibliotekose. Modeliuojant bendrąją viešųjų bibliotekų veiklos praktiką nacionalinės mokslinės veiklos sistemos kontekste svarbu turėti patikimų žinių apie šios veiklos sampratą, jos vaidmenį ir vietą viešųjų bibliotekų veiklą struktūroje. Šis tyrimas atliktas siekiant apibendrinti pastarųjų 6 metų (2010–2015) tiriamosios veiklos praktiką ir patirtį Vilniaus regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose. Atliekant tyrimą buvo naudojami kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo metodai: bibliotekų veiklą reglamentuojančių dokumentų ir jų turinio analizė, bibliotekose atliktų tiriamųjų darbų ir jų rezultatų sklaidai skirtų priemonių analizė, bibliotekų vadovų ir darbuotojų anketinė apklausa. Tyrimo rezultatai atskleidė prieštarigus ir nevienareikšmius šios veiklos vertinimus, jos organizavimo savivaldybių viešosiose bibliotekose praktiką, labiausiai paplitusias šios veiklos formas, padėjo išsiaiškinti pagrindines tiriamosios veiklos problemas ir įvertinti šios veiklos plėtros galimybes.

Pagrindinės tyrimo ataskaitoje naudojamos sąvokos

Analitinė ataskaita – dokumentas, kuriame pateikiamas detalus studijuojamo objekto ar nagrinėjamo klausimo tyrimas: argumentuojamas darbo aktualumas, nusakomais jo tikslas ir pagrindiniai uždaviniai, apibūdinami šaltiniai, kuriais remiantis tyrinėjamas klausimas, ar objektas, analizuojamos svarbiausios temos, pateikiamos argumentuotos išvados ir gautų rezultatų produktyvumo įvertinimas bei tolimesnės raidos prognozė. Svarbiausias analitinės ataskaitos elementas yra analizės metodas; dažniausias veiklos analizės pagrindas – veiklos rezultatų ir siekiamų (planinių) tikslų palyginimas.

Dalyvavimo tyrimuose funkcija – dalies su tyrimu susijusių darbų atlikimas, pvz., anketos parengimas, duomenų surinkimas, duomenų apibendrinimas ir pan.

Informacinė analitinė veikla – profesinės veiklos rūšis, susidedanti iš tikslingos duomenų (informacijos) paieškos, surinkimo, kokybiško informacijos turinio perteikimo (duomenų analizės ar jų apdorojimo būdu) bei produktyvaus tokios informacijos panaudojimo profesinių uždavinių sprendimui. Socialinėje srityje, politikoje ir versle informaciniai analitiniai darbai yra skirti visų pirma vadybinių poreikių tenkinimui, t. y. įvairių įstaigų, visuomeninių, verslo ir politinių organizacijų vadovų reikmėms.

Mokslinė veikla – mokslinių žinių kūrimas, kūrybinė veikla, vykdoma taikant mokslinių tyrimų metodus.

Rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa – rinkos galimybių, informuotumo, prekių ir paslaugų priimtimumo ir pažinimo bei vartotojų pirkimo įpročių tyrimas, siekiant skatinti pardavimą ir kurti naujas prekes ir paslaugas, įskaitant statistinę rezultatų analizę; viešosios nuomonės apie politiką, ekonomiką ir socialines problemas tyrimas ir jo rezultatų statistinė analizė.

Taikomieji moksliniai tyrimai – eksperimentiniai ir (arba) teoriniai pažinimo darbai, atliekami norint gauti naujų žinių ir pirmiausia skiriami specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti.

Tyrimų vykdymo funkcija – savarankiškas visų su tyrimu susijusių darbų atlikimas (tyrimo programos ir dokumentų parengimas, duomenų surinkimas ir apibendrinimas, tyrimo ataskaitos rengimas).

I. IŽANGA

2016–2017 m. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (LNB) inicijavo tyrimą „Savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslo (tiriamoji) veikla 2010-2015 metais“. Šio tyrimo vykdytojai – LNB Bibliotekininkystės skyrius ir Lietuvos apskričių viešosios bibliotekos. Tyrimo organizatorė, koordinatorė ir konsultantė, tyrimo metodologijos rengėja – LNB vyriausioji metodininkė Elvyda Skuodytė. Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka (VAVB) dalyvavo rengiant tyrimo programą, tyrimo dokumentus ir atliko tyrimą savo veiklos teritorijoje – Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių viešosiose bibliotekose (toliau – Regionas).

1.1. Tyrimo problema, tikslas ir uždaviniai.

Elvyda Skuodytė

Tyrimo problema. Mokslinė veikla viešosiose bibliotekose tampa gana sudėtinga problema dėl daugybės neapibrėžtumų ir vieningo požiūrio į šią veiklą profesinėje bendruomenėje stokos. Mokslinės veiklos instrumentai (analizė, vertinimas, palyginimas, apibendrinimas ir kt.) yra naudojami daugelyje bibliotekų veiklos sričių: vadyboje – pagrindžiant organizacinius sprendimus, rengiant atskiras veiklos sritis reglamentuojančius dokumentus; gamybinėje veikloje – atrandant naujus pažangius veiklos metodus ir pritaikant juos bibliotekos gamybiniam procesams ir procedūroms tobulinti, rengiant rekomendacijas, naujovių apžvalgas ir konsultacijas; teikiant bibliotekos paslaugas, didinant prieigą prie bibliotekose turimų žinių, atskleidžiant turimus bibliotekose išteklius, jų visuomeninę vertę ir turinį. Viena bibliotekos veiklos sritis – metodinė veikla – iš esmės remiasi moksline pažintine funkcija; praktikoje ji yra glaudžiai susijusi ir persipynusi su moksline veikla, nes abi šios veiklos sritys vertina savo rezultatus remdamosi naujoviškumo pozicijomis, matuodamos šių veiklų reikšmingumą pagal tai, ar jų rezultatuose yra naujoviškumo elementų, padedančių didinti bibliotekų veiklos efektyvumą ir kokybę. Vis dėlto, profesinėje bendruomenėje nėra vieningo požiūrio į mokslinę veiklą viešosiose bibliotekose. Bibliotekininkų praktikų tarpe vyrauja nuomonė, kad mokslinė veikla yra mokslo institucijų reikalas. Kadangi naujovės ir technologiniai veiklos procesų patobulinimai dažniausiai siejami su mokslo ir technikos (technologijų) pažanga, manoma, kad ir naujovės bibliotekose turėtų būtų siūlomos ir diegiamos kitų iniciatyva, „iš viršaus“. Taip susiformuoja nuostata, kad nauja bibliotekinio aptarnavimo forma, naujoviška, arba iš esmės patobulinta procedūra, kitoks požiūris į vieną ar kitą bibliotekinės veiklos objektą (ar subjektą) nėra nei bibliotekos vidinio vystymosi būtinybė, nei jos vystymosi rezultatas. Tokiu būdu susiklosto praktika, kai vietoje *naujovių valdymo* bibliotekoje paprastai užsiimama jų *diegimu*. Dėl šių priežasčių pažangos valdymas bibliotekose

tampa vis aktualesne problema, kurią išspręsti galima būtų suradus efektyviai veikiančią inovacijų valdymo mechanizmą, kuris tiesiogiai susijęs su bibliotekos raidos galimybėmis ir yra joms labai reikalingas. Naujovių diegimo praktika yra ypač svarbi keičiantis bibliotekų veiklos aplinkybėms, kai jos privalo teikti aukštos kokybės paslaugas su mažėjančiais ištekliais ir operaciniais gebėjimais. Kadangi inovacijoms reikalingų žinių gavimas yra tiesiogiai siejamas *su moksliniais tyrimais ir plėtra*, svarbu turėti patikimų žinių, ar mokslinė veikla yra viešųjų bibliotekų veiklų sąrašuose, kaip ji suprantama ir koks jos vaidmuo veiklų struktūroje. Tik turint tokių žinių galima modeliuoti bendrąją viešųjų bibliotekų veiklos praktiką nacionalinės mokslinės veiklos sistemos kontekste.

Tyrimo tikslas – apibendrinti pastarųjų 6 metų (2010–2015) mokslinio (tiriamąjo) darbo patirtį savivaldybių viešosiose bibliotekose, išanalizuoti šiuo laikotarpiu atliktų mokslinių tyrimų ir mokslinės (tiriamosios) veiklos praktiką viešosiose bibliotekose.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) ištirti mokslinės (tiriamosios) veiklos organizavimo ir valdymo viešosiose bibliotekose nuostatas bei jų reglamentavimo praktiką;
- 2) nustatyti, kokios mokslinės (tiriamosios) veiklos formos (moksliniai tyrimai, rinkos tyrimai, tyrimai, reikalingi vadybiniam sprendimams priimti, analitinės apžvalgos ir kt.) paplitusios viešosiose bibliotekose ir kaip atlikti darbai atitinka kokybės kriterijus;
- 3) išanalizuoti mokslinės (tiriamosios) veiklos rezultatų sklaidos ir panaudojimo patirtį viešosiose bibliotekose;
- 4) išsiaiškinti mokslinės veiklos plėtros galimybes viešosiose bibliotekose.

Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos atlikto tyrimo **objektas ir dalykas** – Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslinė (tiriamoji) veikla.

1.2. Tyrimo metodologija.

Tyrimas atliktas naudojant kiekybinius ir kokybinius tyrimo metodus: bibliotekų veiklą reglamentuojančių dokumentų (bibliotekų nuostatų, struktūrinių padalinių bei personalo pareigybių nuostatų) ir jų turinio analizė; parengtų mokslo darbų (jų tematikos, formos, apimties, paskirties aspektu) statistinių duomenų analizė pagal parengtą unifikuotą formą; viešosiose bibliotekose atliktų mokslo darbų ir jų rezultatų sklaidai skirtų priemonių analizė pagal iš anksto parengtus vertinimo kriterijus (priedas 3); bibliotekų vadovų ir darbuotojų, kurių funkcijos susijusios su tiriamosios veiklos organizavimu, valdymu ir įgyvendinimu anketinė apklausa (priedas 1, priedas 2). Bibliotekų nuostatai, publikuojami interneto svetainėse, buvo peržiūrėti *de visu*,

išrašus iš struktūrinių padalinių ir pareigybių nuostatų, kuriuose reglamentuojamos tiriamosios veiklos funkcijos, taip pat duomenis apie šias funkcijas vykdančius darbuotojus, pateikė Regiono savivaldybių viešosios bibliotekos. Apklausoje respondentų imties dydis apskaičiuotas pagal formulę $n=1/(\Delta^2 + 1/N)$ ir proporcingai paskirstytas kiekvienai apskrities viešajai bibliotekai, atsižvelgiant į tiriamojoje veikloje dalyvaujančių darbuotojų skaičių. Pagrindinės visumos dydžiu laikomas profesionalių bibliotekininkų, dirbusių savivaldybių viešosiose bibliotekose 2016 m., skaičius (N=2471), o pagrindiniais apklausos subjektais – pagrindinių (centrinių) bibliotekų darbuotojai (N=991). Nustatytas minimalus kviečiamų dalyvauti apklausoje Vilniaus regiono SVB darbuotojų darbuotojų skaičius – 91; iš jų – 65 viešųjų (pagrindinių) bibliotekų darbuotojai ir 26 struktūrinių teritorinių padalinių (filialų) darbuotojai.

II. TYRIMO REZULTATAI

2.1. Mokslo (tiriamosios) veiklos samprata ir jos identifikavimas regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų teisės aktuose.

Siekiant išsiaiškinti, kaip identifikuojama mokslinė (tiriamoji) veikla bibliotekų veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose, atlikta Vilniaus regiono savivaldybių viešųjų *bibliotekų nuostatų*, jų *struktūrinių padalinių nuostatų* ir *pareigybių nuostatų* turinio analizė. Analizei buvo pasirinkti dokumentai, galioję tiriamuoju laikotarpiu, t. y. 2010–2015 metais.

2.1.1. Bibliotekos nuostatai

Bibliotekos nuostatai yra pagrindinis norminis teisės aktas, tvirtinamas savininko, kuriuo nustatoma kiekvienos konkrečios bibliotekos veiklos tvarka ir sąlygos: veiklos sritys, tikslai, uždaviniai, funkcijos, teisės ir pareigos, savininko kompetencijos, valdymas, struktūra ir kt. Analizuojamo periodo Regiono bibliotekų nuostatų patvirtinimo datos yra labai skirtingos ir apima 10 metų laikotarpį – nuo 2005 m. (Alytaus r. ir Šalčininkų SVB) iki 2015 m. (Širvintų, Varėnos ir Vilniaus r. SVB).

Bibliotekų nuostatų analizė atskleidė, kad dauguma Regiono bibliotekų (11 iš 13, arba 85 %) savo nuostatuose deklaruoja tiriamąją ir / arba analitinę veiklą kaip vieną iš pagrindinių funkcijų; ši funkcija eliminuota tik dviejų bibliotekų nuostatuose, kurie galiojo tiriamuoju laikotarpiu ir galioja šiuo metu – Druskininkų SVB (nuostatai patvirtinti 2012 m.) ir Švenčionių SVB (nuostatai patvirtinti 2013 m.). Penkių (5) Regiono bibliotekų (Alytaus m., Lazdijų, Šalčininkų, Trakų ir Ukmergės SVB) analizuojami nuostatai tyrimo metu jau nebegaliojo; 2016 m.

šių bibliotekų nuostatai buvo atnaujinti, bet ir atnaujintuose nuostatuose tiriamoji veikla yra įtraukta į bibliotekos vykdomų funkcijų sąrašą.

Pagal tiriamosios veiklos apibūdinimui naudojamus terminus ir formuluotes, bibliotekų nuostatus galima suskirstyti į tris grupes (1 lentelė):

1) nuostatai, kuriuose naudojamas terminas „moksliniai tyrimai“. Šis terminas naudojamas trijų (3) SVB nuostatuose (Alytaus r., Šalčininkų ir Trakų SVB), kurie patvirtinti 2005 ir 2009 m. Juose suformuluotas identiškas uždavinys – „organizuoti mokslinius tyrimus, dalyvauti įvairiose bibliotekų vystymo programose“, o bibliotekų pareigų sąrašė yra teiginys – „nuolat tirti gyventojų poreikius bibliotekai ir jos teikiamoms paslaugoms“. Tokie bibliotekos uždaviniai ir pareigos buvo suformuluotos remiantis LR kultūros ministerijos rekomenduojamais bendraisiais savivaldybės viešosios bibliotekos nuostatais, patvirtintais kultūros ministro 1996 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 165¹. Nors bibliotekų nuostatai buvo atnaujinti ir patvirtinti žymiai vėliau, tačiau juose išliko daugelis šiose rekomendacijose esančių teiginių ir formuluočių.

2) nuostatai, kuriuose tiriamoji veikla apibūdinama naudojant terminus „tirti“, „tyrimai“, bet nenaudojant žodžių „mokslas“, „moksliniai“. Tokie nekonkretizuoti terminai naudojami dešimties (10) SVB nuostatuose (įskaitant 3 SVB, kurios taip pat naudoja ir sąvoką „moksliniai tyrimai“) ir gali reikšti tiek mokslinius, tiek rinkos tyrimus, tačiau pagal kontekstą šiais terminais apibūdintos funkcijos sietinos ne tiek su moksline, kiek su vadybine veikla, pvz.: „pastoviai ir sistemingai tiria gyventojų naudojimosi biblioteka ir jos teikiamoms paslaugoms poreikius, tobulina bibliotekos darbą“ (Alytaus m. SVB); „nuolat tiria gyventojų poreikius, susijusius su bibliotekos veikla, jos teikiamomis paslaugomis ir, atsižvelgdama į tyrimų rezultatus, tobulina bibliotekos veiklą“ (Elektrėnų SVB) ir pan. Tokiomis formulotėmis apibūdinta tiriamoji veikla priskirtina rinkos tyrimams, nors sąvoka „rinkos tyrimai“ dažniausiai nenaudojama; tik vienuose nuostatuose (Varėnos SVB) yra sąvokos „rinkodaros tyrimai“ ir „socialiniai tyrimai“.

3) nuostatai, kuriuose tiriamoji veikla apibūdinama terminais „analizuoti“, „atlikti analizę“. Tokiais terminais apibūdintos funkcijos sietinos su informacine analitine veikla ir naudojamos trijų bibliotekų nuostatuose (Lazdijų, Elektrėnų ir Vilniaus r. SVB), bet tik vienoje iš jų (Lazdijų SVB) nėra kitų tiriamąją veiklą apibūdinančių funkcijų, kurias galima būtų priskirti moksliniams arba rinkos tyrimams.

Iš 11-os Regiono bibliotekų nuostatų, kuriuose identifikuojama tiriamoji veikla, penkių bibliotekų nuostatuose esančius šios veiklos apibūdinimus galima priskirti dviem tiriamosios veiklos rūšims: moksliniams tyrimams ir rinkos tyrimams (naudojamos sąvokos

¹ Tarp knygu, 1996, p. 17–19.

„moksliniai tyrimai“ ir „tirti“ – 3 bibliotekos) arba rinkos tyrimams ir analitinei veiklai (naudojamos sąvokos „tyrimai“, „tirti“ ir „analizuoti“ – 2 bibliotekos); kitų šešių bibliotekų nuostatuose esančius teiginius galima priskirti tik vienai tiriamosios veiklos rūšiai: rinkos tyrimams (naudojamos sąvokos „tirti“, „tyrimai“ – 5 bibliotekos) arba analitinei veiklai (naudojama sąvoka „analizuoti“ – 1 biblioteka).

1 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos identifikavimas Regiono SVB nuostatuose

Eil. Nr.	Terminai	SVB skaičius, kurių dokumentuose naudojamas šis terminas	Formuluotės	Pastabos
1	2	3	4	5
1.	Terminai, apibūdinantys mokslinę veiklą: mokslas, mokslinis, moksliniai tyrimai ir pan.	3	<ul style="list-style-type: none"> „Organizuoti mokslinius tyrimus“. 	Šių 3-jų SVB nuostatuose taip pat naudojami terminai, apibūdinantys ir kitą tiriamąją veiklą.
2.	Terminai, apibūdinantys rinkos tyrimus ir kitą tiriamąją veiklą: tirti, tyrinėti, vykdyti tyrimus ir pan.	10	<ul style="list-style-type: none"> „Pastoviai ir sistemingai tiria gyventojų naudojimosi biblioteka ir jos teikiamoms paslaugoms poreikius, tobulina bibliotekos darbą“. „Nuolat tiria gyventojų poreikius, susijusius su bibliotekos veikla, jos teikiamomis paslaugomis ir, atsižvelgdama į tyrimų rezultatus, tobulina Bibliotekos veiklą“. „Nuolat tirti gyventojų poreikius Viešajai bibliotekai ir jos teikiamoms paslaugoms, tobulinti Viešosios bibliotekos darbą“. „Nuolat ir sistemingai tiria gyventojų naudojimosi biblioteka ir jos teikiamomis paslaugomis poreikius, tobulina bibliotekos darbą“. „Vykdo rinkodaros, socialinius ir kitus tyrimus, kurių rezultatus panaudoja bibliotekų veiklai tobulinti“. 	3-jų SVB nuostatuose taip pat naudojami terminai, apibūdinantys ir mokslinę veiklą, 2 SVB – ir analitinę veiklą.
3.	Terminai, apibūdinantys informacinę analitinę veiklą: analizuoti, vertinti, rinkti ir sisteminti duomenis ir pan.	3	<ul style="list-style-type: none"> „Sistemingai atlieka Bibliotekos veiklos analizę, kurios pagrindu planuojama, prognozuojama ir tobulinama veikla“. „Analizuoti spaudinių fondą“ [...]. 	2-jų SVB nuostatuose taip pat naudojami terminai, apibūdinantys ir kitą tiriamąją veiklą.
Iš viso Regione		11	–	–
Mokslo (tiriamoji) veikla neidentifikuota		2	–	Druskininkų ir Švenčionių SVB nuostatuose neidentifikuota mokslo (tiriamoji) arba analitinė veikla.

Atliekant bibliotekų nuostatų analizę pastebėta, kad tiriamosios veiklos apibūdinimui naudojami terminijai turi įtaką šių nuostatų parengimo laikotarpis. Terminas „moksliniai tyrimai“

naudojamas ankstesniu laikotarpiu parengtuose nuostatuose – 2005 ir 2009 m. Vėlesniuose dokumentuose (2011–2015 m.) atsakyta šio termino ir naudojamos abstraktesnės formuluotės, sudarytos su žodžiais „tirti“, „tyrimai“, nekonkretizuojant šių tyrimų pobūdžio. Naujausiuose nuostatuose, kurie patvirtinti 2016 m. ir neįtraukti į šiame tyrime analizuojamų dokumentų grupę, pristatant bibliotekos veiklos rūšis pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK), naudojamas terminas „rinkos tyrimas“ (Alytaus m., Lazdijų, Šalčininkų, Trakų, Ukmergės SVB), tiksliai apibrėžiantis bibliotekose vykdomos tiriamosios veiklos rūšį: „rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa, kodas 73.20“. Nors tiriamuoju laikotarpiu galiojusiuose bibliotekų nuostatuose naudojami terminai nesuteikia galimybės nustatyti aiškios ribos tarp mokslinių ir rinkos tyrimų, bet tiriamąją veiklą apibūdinančių teiginių kontekstas leidžia daryti prielaidą, kad dauguma bibliotekų šią veiklą sieja su rinkos tyrimais, kurių rezultatai yra reikšmingi konkrečiai organizacijai ir gali būti panaudojami modeliuojant paslaugas, priimant strateginius ar vadybinius sprendimus. Mokslinių tyrimų organizavimo funkcija, kuri buvo deklaruojama trijų bibliotekų nuostatuose, juos atnaujinus, liko tik vienuose tyrimo metu galiojančiuose nuostatuose (Alytaus r. SVB). Nuostatų teiginiai rodo, kad šiame bibliotekos veiklą reglamentuojančiame dokumente tiriamoji ir informacinė analitinė veikla yra traktuojama kaip svarbi bibliotekos vystymosi galimybė ir yra siejama su jos veiklos tobulinimu.

2.1.2. Struktūrinių padalinių nuostatai.

Beveik visos Regiono bibliotekos paskirsto tiriamosios veiklos funkcijas savo struktūrinimas padaliniais, taip pat ir tos, kurių *bibliotekos nuostatuose* ši veikla neįrašyta, išskyrus Vilniaus rajono savivaldybės centrinę biblioteką (CB). Pagal viešųjų (pagrindinių) bibliotekų (VB) skyriams ir struktūriniams teritoriniams padaliniais (filialams) priskiriamų funkcijų apibūdinimus, šiuos nuostatus taip pat galima suskirstyti į 3 grupes (2 lentelė):

1) nuostatai, kuriuose esantys teiginiai sudaryti naudojant terminą „moksliniai tyrimai“ (iš viso 19 padalinių: 4 VB skyriai ir 15 filialų). Šis terminas, kuris naudojamas trijų Regiono *bibliotekų nuostatuose*, išlieka tik dviejų bibliotekų *struktūrinių padalinių nuostatuose*, kuriuose apibūdinamos VB skyrių (Alytaus r. ir Trakų VB) ir filialų (Trakų SVB) funkcijos; dar vienos bibliotekos (Šalčininkų SVB) struktūrinių padalinių tiriamosios veiklos funkcijas apibūdinančios formuluotės sudarytos nenaudojant žodžio „moksliniai“ ir pagal kontekstą labiau sietinos su rinkos tyrimais.

2) nuostatai, kuriuose esantys teiginiai sudaryti naudojant sąvokas „tirti“, „tyrimai“ (iš viso 92 padaliniai: 21 VB skyrius ir 71 filialas). Struktūrinių padalinių nuostatuose dominuoja

būtent šios sąvokos, kurios naudojamos beveik visų Regiono SVB (11) struktūrinių padalinių nuostatuose (išskyrus Trakų SVB); trečdalis šių padalinių nuostatuose kartu naudojama ir sąvoka „analizuoti“ (iš viso 28 padaliniai: 8 VB skyriai ir 20 filialų).

3) nuostatai, kuriuose esančiuose teiginiuose naudojamos sąvokos „analizuoti“, „analizė“ ir pan. (iš viso 76 padaliniai: 16 VB skyrių ir 60 filialų). Šios sąvokos struktūrinių padalinių funkcijoms apibūdinti naudojamos 8-iose Regiono SVB, dažnai kartu su sąvokomis „tirti“, „atlikti tyrimus“ ir pan. (28 padaliniai).

2 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos identifikavimas SVB struktūrinių padalinių (VB skyrių ir filialų) nuostatuose

Eil. Nr.	Terminai	SVB struktūrinių padalinių skaičius, kurių dokumentuose naudojamas šis terminas		Formuluotės	Pastabos
		VB skyrių skaičius	VB teritorinių padalinių (filialų) skaičius		
1	2	3	4	5	6
1.	Terminai, apibūdinantys mokslinę veiklą: mokslas, mokslinis, moksliniai tyrimai ir pan.	4	15	<ul style="list-style-type: none"> „Organizuoti mokslinius tyrimus tinklo bibliotekose“. „Dalyvauja moksliniuose tyrimuose, įvairiose bibliotekos vystymo programose“. 	Vieno iš šių padalinių (VB skyriaus) nuostatuose taip pat naudojamas terminas, apibūdinantis ir analitinę veiklą.
2.	Terminai, apibūdinantys rinkos tyrimus ir kitą tiriamąją veiklą: tirti, tyrinėti, vykdyti tyrimus ir pan.	21	71	<ul style="list-style-type: none"> „Nuolat tiria [...] skaitytojų lektologinius ir informacinius poreikius, kitų skyriaus [filialo] paslaugų paklausą ir kokybę, tobulina skyriaus [filialo] darbą“. „Nuolat tirti poreikius bibliotekai ir jos teikiamoms paslaugoms, tobulinti bibliotekos darbą“. „Organizuoti vartotojų tyrimus [...]“. „Dalyvauja atliekant padalinio vartotojų ir lankytojų poreikių tyrimus“. „Atlieka seniūnijos gyventojų ir padalinio skaitytojų skaitybos poreikių tyrimus: rengia ir dalyvauja rengiant anketas bei platina jas, atlieka apklausas, analizuoja, apibendrina duomenis [...]“. „Vykdyti socialinius ir kitus tyrimus, kurių rezultatai reikalingi bibliotekos veiklai tobulinti, optimaliau komplektuoti dokumentų fondą, tenkinti vartotojų poreikius“. „Nuolat tirti mikrorajono gyventojų poreikius bibliotekos teikiamoms paslaugoms, tobulinti bibliotekos darbą“. „Organizuoja ir atlieka tyrimus, susijusius su vartotojų poreikiais ir bibliotekos paslaugų organizavimu, apibendrina tyrimų medžiagą“. „Organizuoja, atlieka ir analizuoja tyrimus, susijusius su vartotojų poreikiais ir bibliotekos paslaugų organizavimu, apibendrina tyrimų medžiagą“. 	28-ių padalinių nuostatuose (8 VB skyrių ir 20 filialų) taip pat naudojamas terminas, apibūdinantis ir analitinę veiklą.

				<ul style="list-style-type: none"> • „Nuolat tirti ir analizuoti vartotojų poreikius bei skyriaus fondų komplektavimo principus [...]“. • „Atliekami VB fondų panaudojimo tyrimai“. • „[...] tiriama [...] skyriaus vartotojų struktūra, jų kultūriniai ir informaciniai poreikiai ir raida“. • „[...] tiriamos skaitytojų užklausos“. • „Tiria vartotojų poreikius, kurių pagrindu plečia filialo paslaugas“. • „[...] tiriami [vartotojų] kultūriniai, skaitymo, informacijos poreikiai, prognozuojama jų raida“. • „[...] tiriami vartotojų vaikų atskirų amžiaus grupių kultūriniai ir informaciniai poreikiai, prognozuojama jų raida“. • „Nuolat tirti gyventojų poreikius bibliotekai ir jos teikiamoms paslaugoms“. • „Dalyvauja tyrimuose, įvairiose bibliotekos vystymo programose“. • „[...] tiria bibliotekos vartotojų informacinius poreikius“. • „Tirti bibliotekos lankytojų poreikius dėl bibliotekos ir jos teikiamų paslaugų ir atsižvelgiant į tyrimų rezultatus, tobulinti bibliotekos darbą“. • „[...] tyrinėti bibliotekos ir filialų elektroninėje komunikacijoje vykstančius procesus“. 	
3.	Terminai, apibūdinantys informacinę analitinę veiklą: analizuoti, vertinti, rinkti ir sisteminti duomenis, prognozuoti ir pan.	16	60	<ul style="list-style-type: none"> • „Analizuoti skaitytojų poreikius, juos apibendrinti ir pateikti pasiūlymus“. • „[...] analizuoti [bibliotekos ir padalinių fondus], numatyti fondų struktūros ir sudėties gerinimo galimybes“. • „[...] analizuoja [...] skyriaus dokumentų fondą [...]“. • „Analizuojama kaimo bibliotekų vartotojų ir jų poreikių struktūra, prognozuojama jų raida“. • „Planuoja, analizuoja, prognozuoja bei koordinuoja Skyriaus veiklą [...]“. • „[...] analizuoti vartotojų poreikius bei skyriaus fondų komplektavimo principus [...]“. • „Analizuoti bibliotekų užsakymus [...]“. • „Analizuojama [...] skyriaus vartotojų struktūra, jų kultūriniai ir informaciniai poreikiai ir raida“. • „[...] analizuoja knygų fondą [...]“. • „[...] analizuojama spaudinių fondo sudėtis ir panaudojimas [...]“. • „[...] analizuojama [...] skyriaus vartotojų struktūra, jų informaciniai poreikiai ir raida“. • „Analizuoja savo darbą“. • „Analizuojama skyriaus vartotojų struktūra, [...] prognozuojama jų raida“. • „Analizuojama ir prognozuojama skyriaus dokumentų fondo struktūra“. • „Analizuojami [...] vartotojų vaikų atskirų amžiaus grupių kultūriniai ir informaciniai poreikiai, prognozuojama jų raida“. • „Analizuoti ir planuoti bibliotekinių paslaugų teikimą visuomenei“. • „[...] analizuoja [...] bibliotekos vartotojų informacinius poreikius“. • „Analizuoti bibliotekos ir filialų bibliotekinių dokumentų fondus“. • „Vykdo bibliotekos vartotojų apskaitą ir apskaitos duomenų analizę“. • „Analizuojama bibliotekinių dokumentų fondo struktūra ir prognozuojama jo raida“. • „Analizuojama vartotojų ir informacinių poreikių 	Iš jų 28 padalinių nuostatuose (8 VB skyrių ir 20 filialų) taip pat naudojami terminai, apibūdinantys ir kitą tiriamąją veiklą, o 1 VB padalinio – ir mokslinę veiklą.

			struktūra, prognozuojama jų raida“.	
Iš viso Regione	25	121		
Mokslo (tiriamoji) veikla neidentifikuota	x	x	x	Vilniaus r. SCB struktūrinių padalinių nuostatuose neidentifikuota tiriamoji veikla (4 CB skyriai ir 42 filialai).

Nuostatuose naudojamų terminų analizė atskleidė, kad struktūrinių padalinių tiriamoji veikla dažniausiai apibūdinama tais pačiais terminais, kurie naudojami ir tos bibliotekos funkcijas apibūdinančiuose teiginiuose, esančiuose *bibliotekos nuostatuose*, t. y., jeigu *bibliotekos nuostatuose* tiriamoji veikla apibūdinama naudojant terminą „moksliniai tyrimai“, tai šis terminas naudojamas ir struktūrinių padalinių nuostatuose; jeigu *bibliotekos nuostatuose* naudojama sąvoka „tirti“, tai ji naudojama ir *struktūrinių padalinių nuostatuose*. Tik dviejų Regiono SVB dokumentuose naudojamos skirtingos sąvokos: Šalčininkų SVB terminas „moksliniai tyrimai“ naudojamas tik *bibliotekos nuostatuose*, o struktūrinių padalinių nuostatų teiginiai sudaryti su sąvokomis „tirti“, „tyrimai“; Lazdijų SVB *bibliotekos nuostatuose* identifikuojama informacinė analitinė veikla, kuri apibūdinama naudojant sąvoką „analizė“, o struktūrinių teritorinių padalinių nuostatuose atsiranda sąvoka „tyrimai“. Taip pat pastebima, kad struktūrinių padalinių nuostatuose dažniau nei *bibliotekų nuostatuose* naudojamos sąvokos „analizuoti“, „analizė“ ir pan., kuriomis apibūdinamos funkcijos priskirtinos informacinei analitinei veiklai ir *bibliotekų nuostatuose* dažniausiai nefiksuojamos (jos įrašytos tik 3-jų Regiono SVB nuostatuose). Neretai padalinių nuostatuose įrašytų funkcijų apibūdinimui naudojamos dvi sąvokos – „tirti“ ir „analizuoti“ (5 SVB, iš viso 29 padaliniai: 9 VB skyriai ir 20 filialų). Kai kuriais atvejais šių sąvokų naudojimą galima traktuoti kaip skirtingų funkcijų apibūdinimą, pvz., „analizuojama spaudinių fondo sudėtis ir panaudojimas, tiriamos skaitytojų užklauskos“ arba „analizuoja savo darbą, tiria vartotojų poreikius“, tačiau dažnai nuostatuose pateiktos formuluotės neleidžia nustatyti aiškių ribų tarp skirtingų tiriamosios veiklos rūšių, pvz., „analizuoja ir tiria bibliotekos vartotojų informacinius poreikius“, „nuolat tirti ir analizuoti vartotojų poreikius bei skyriaus fondų komplektavimo principus“ ir pan.

2.1.3. Pareigybių nuostatai.

Tiriamuoju laikotarpiu (2010–2015 m.) mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijos pareigybių lygiu buvo paskirstytos ir įrašytos pareiginiuose nuostatuose 11-oje Regiono SVB (iš viso 200 pareigybių: 58 VB ir 142 filialų darbuotojai); dviejų Regiono bibliotekų (Trakų SVB ir Vilniaus r. SCB) darbuotojų pareiginiuose nuostatuose ši veikla nebuvo identifikuojama.

Skirstant SVB personalo pareiginius nuostatus pagal tiriamosios veiklos apibūdinimui naudojamas sąvokas, išryškėja tos pačios tendencijos kaip ir kituose bibliotekų dokumentuose (3 lentelė):

1) terminai „moksliniai tyrimai“, „mokslo tiriamoji veikla“ ir pan. naudojami itin retai. Regione yra septyni (7) darbuotojai, kurių pareiginiuose nuostatuose deklaruojama mokslinė veikla, visi jie dirba viešosiose (pagrindinėse) bibliotekose. Penkių pareigybių nuostatuose yra ir kitų tiriamąją veiklą apibūdinančių teiginių, sudarytų nenaudojant žodžio „mokslas“. Personalo pareigų apibūdinimuose šie terminai naudojami tik keturiose (4) SVB; dvi iš šių bibliotekų tokius terminus naudoja ir *bibliotekos nuostatuose* (Alytaus r. ir Šalčininkų SVB), o kitų dviejų *bibliotekų nuostatuose* teiginių, sudarytų su žodžiu „mokslas“, nėra (Elektrėnų SVB ir Vilniaus m. SCB). Tik vienoje Regiono bibliotekoje (Alytaus r. SVB) terminas „moksliniai tyrimai“ yra naudojamas visų lygių dokumentuose – bibliotekos nuostatuose, vieno struktūrinio padalinio ir vienos pareigybės nuostatuose.

2) dažniausiai darbuotojų pareigoms apibūdinti naudojamos sąvokos „tirti“, „tyrinėti“, „vykdyti tyrimus“, „tiriamoji veikla“ ir pan. (iš viso 152 pareigybės: 74 VB ir 78 filialų darbuotojai). Tokius pareigų apibūdinimus naudoja visos Regiono bibliotekos, kartais įtraukdamos į darbuotojams priskiriamų funkcijų sąrašą ir mokslinę arba analitinę veiklą apibūdinančias sąvokas (14 pareigybių).

3) beveik du kartus rečiau darbuotojų pareiginiuose nuostatuose naudojami terminai, apibūdinantys informacinę analitinę veiklą: „atlikti analizę“, „analizuoti“, „analizuoti ir prognozuoti“, „analizuoti ir vertinti“ ir pan. (iš viso 79 pareigybės: 30 VB ir 49 filialų darbuotojai). Šias sąvokas personalo pareiginiuose nuostatuose naudoja aštuonios (8) Regiono SVB.

3 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos identifikavimas SVB personalo pareiginiuose nuostatuose

Eil. Nr.	Terminai	Pareigybių skaičius, kurių dokumentuose naudojamas šis terminas		Formuluotės	Pastabos
		VB	VB teritorinių padalinių (filialų) personalas		
1	2	3	4	5	6
1.	Terminai, apibūdinantys	7	0	<ul style="list-style-type: none"> „[...] organizuoti mokslinius tyrimus“. „Studijuoja bibliotekininkystės teoriją bei praktinį“ 	Iš jų 5-ių pareigybių nuostatuose yra ir

	mokslinę veiklą: mokslas, mokslinis, moksliniai tyrimai ir pan.			<p>Respublikos ir užsienio bibliotekų patyrimą, skleidžia gerą darbo patirtį tinklo bibliotekose, diegia mokslinių tyrimų rezultatus praktikoje“.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Organizuoja mokslinius tyrimus SVB tinklo bibliotekose: numato tyrimo objektą, problemas, tikslus bei uždavinius; rengia tyrimų dokumentaciją arba įpareigoja šį darbą atlikti kitą SVB specialistą; apibendrina tyrimo rezultatus ir diegia juos praktikoje“. • „Konsultuoja SVB specialistus mokslinių tyrimų metodikos klausimais“. • „Organizuoja, atlieka ir dalyvauja moksliniame ir tiriamajame darbe [...]“. • „Atlieka mokslinį ir tiriamąjį darbą: rengia anketas, vartotojų apklausas, atlieka kitus tyrimus.“ • „Organizuoja ir koordinuoja bibliotekos rinkodaros ir su rinkodara susijusią mokslo tiriamąją veiklą“. 	kitas tiriamosios veiklos rūšis apibūdinančių teiginių: trijų pareigybių nuostatuose taip pat naudojami terminai, apibūdinantys kitą tiriamąją veiklą, dar dviejų – kitą tiriamąją veiklą ir analitinę veiklą.
2.	Terminai, apibūdinantys rinkos tyrimus ir kitą tiriamąją veiklą: tiriami veiksni, tirti, tyrinėti, vykdyti tyrimus ir pan.	74	78	<ul style="list-style-type: none"> • „Pagal poreikį rengti bibliotekos paslaugų vartotojų nuomonės apklausos anketas“. • „Padeda ARSVB skyriams ir jos filialams organizuoti tyrimus“. • „Inicijuoja ir koordinuoja Viešosios bibliotekos [...] paslaugų organizavimo ir kitus tyrimus [...]“. • „Organizuoja ir atlieka skyriaus veiklos, paslaugų, vartotojų grupių, informacinius ir kt. tyrimus“. • „Dalyvauja atliekant vartotojų grupių skaitymo, informacinius ir kt. tyrimus“. • „Inicijuoja ir koordinuoja Viešosios bibliotekos atliekamus bendruomenės poreikių, paslaugų organizavimo ir kitus tyrimus [...]“. • „Atlikti kraštotyrimo fondo tyrimus“. • „Atlieka padalinių fondo tyrimus“. • „Atlieka seniūnijos gyventojų ir padalinio skaitytojų skaitybos poreikių tyrimus: rengia ir dalyvauja rengiant anketas bei platina jas, atlieka apklausas, analizuoja, apibendrina duomenis ir pateikia juos viešosios bibliotekos administracijai“. • „Inicijuoja ir koordinuoja Viešosios ir kaimo bibliotekų atliekamus bendruomenės poreikių, paslaugų organizavimo ir kitus tyrimus [...]“. • „Organizuoja ir atlieka tyrimus, susijusius su vartotojų poreikiais ir bibliotekos paslaugų organizavimu, apibendrina tyrimų medžiagą“. • „Dalyvauja atliekant vartotojų poreikių tyrimus“. • „Atlieka vartotojų vaikų skaitybos poreikių tyrimus: rengia ir dalyvauja rengiant anketas bei platina jas, atlieka apklausas, analizuoja formulius ir kt. dokumentus, apibendrina duomenis [...]“. • „Atlieka fondo tyrimus, susijusius su vartotojų poreikiais ir bibliotekos paslaugų organizavimu, apibendrina tyrimų medžiagą“. • „Atlieka mikrorajono gyventojų ir kaimo bibliotekų skaitytojų skaitybos poreikių tyrimus, apibendrina duomenis [...]“. • „Atlieka fondo tyrimus“. • „Organizuoja skaitybos poreikių, fondo ir kt. tyrimus bei skaitytojų apklausas“. • „Atlieka gyventojų ir skaitytojų skaitybos tyrimus: dalyvauja rengiant anketas bei jas platina, atlieka apklausas“. • „Organizuoja vaikų skaitybos poreikių, fondo ir kt. tyrimus bei skaitytojų apklausas“. • „Atlieka viešosios bibliotekos ir filialų dokumentų fondo panaudojimo [...] tyrimus“. 	Iš jų 14-os pareigybių (12 VB ir 2 MF) nuostatuose yra ir kitas tiriamosios veiklos rūšis apibūdinančių teiginių: 9-ių pareigybių (7 VB ir 2 MF) nuostatuose taip pat naudojami terminai, apibūdinantys analitinę veiklą, trijų pareigybių (VB) – mokslinę veiklą, dar dviejų (VB) – mokslinę ir analitinę veiklą.

				<ul style="list-style-type: none"> „Organizuoja, atlieka ir dalyvauja [...] tiriamajame darbe [...]“. „Atlieka [...] tiriamąjį darbą: rengia anketas, vartotojų apklausas, atlieka kitus tyrimus“. „Rengia projektus, tyrimus projektams teikti“. „Analizuoja bibliotekų-filialų veiklą (rengia tyrimų dokumentaciją, kaupia informaciją apie veiklą, daro apibendrinimus ir išvadas)“. „Atlieka Skaitytojų aptarnavimo ir bibliografinio-informacinio skyriaus spaudinių fondo [...] tyrimus, vykdo vartotojų poreikių apklausas“. „Atlieka kaimo bibliotekos-filialo skaitytojų skaitymo poreikių tyrimus“. „Atlieka bibliotekos-filialo spaudinių fondo [...] tyrimus, vykdo vartotojų poreikių apklausas“. „Inicijuoja ir koordinuoja Viešosios bibliotekos atliekamus tyrimus [...]“. „Organizuoja skyriaus lankytojų poreikių tyrimus, ruošia anketas, jas apibendrina“. „Tiria Informacijos skyriaus lankytojų poreikius [...]“. „Organizuoja (arba dalyvauja rengiant) bibliotekos ir (ar) jos aplinkos tyrimo programas“. „[...] tiria Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vartotojų informacinius poreikius, prognozuoja jų raidą“. „Organizuoja ir koordinuoja bibliotekos rinkodaros ir su rinkodara susijusių mokslo tiriamąją veiklą“. „[...] tiria bibliotekos ir filialų bibliotekinių dokumentų sudėtį ir panaudojimą [...]“. 	
3.	Terminai, apibūdinantys informacinę analitinę veiklą: analizuoti, vertinti, rinkti ir sisteminti duomenis, prognozuoti ir pan.	30	49	<ul style="list-style-type: none"> „Kaupti duomenis apie Viešosios bibliotekos skyrius ir filialus, analizuoti ir strateguoti jų bibliotekinę veiklą“. „Analizuoti įvairių skaitytojų grupių poreikius, jų užklausas, neigiamus atsakymus, aiškintis to priežastis“. „Inicijuoja ir koordinuoja Viešosios bibliotekos veiklos analizę [...]“. „Analizuoja suaugusių skaitytojų skaitymo poreikius“. „Analizuoja vaikų skaitymą, jų poreikius“. „Analizuoja Viešosios ir kaimo bibliotekų spaudinių sudėtį ir panaudojimą [...]“. „Atlieka viešosios bibliotekos ir filialų dokumentų fondo panaudojimo analizes [...]“. „Analizuoja bibliotekos ir filialų veiklą [...]“. „Dalyvauja planuojant, analizuojant, apibendrinant skyriaus darbą [...]“. „Dalyvauja numatant skyriaus vystymosi perspektyvas, atliekant skyriaus veiklos analizę [...]“. „[...] analizuoja, apibendrina filialo darbą [...]“. „[...] atlieka bibliotekos veiklos analizę“. „Analizuoti, prognozuoti planuojant Viešosios bibliotekos sistemos veiklą“. „Analizuoti VB technologinius procesus ir teikti pasiūlymus jiems tobulinti“. „Analizuoti ir formuoti metodinio darbo kryptis“. „Analizuoti ir įvertinti skyriaus ir atskirų darbuotojų veiklą“. „Analizuoti skaitytojų skaitymą“. „Analizuoti fondo sudėtį“. „Analizuoti VB ir filialų fondo sudėtį“. „[...] analizuoti filialo darbą [...]“. „Analizuoja rajono bibliotekų veiklą“. 	Iš jų 11-os pareigybių nuostatuose yra ir kitas tiriamosios veiklos rūšis apibūdinančių teiginių: 9-ių pareigybių (7 VB ir 2 MF) nuostatuose taip pat naudojami terminai, apibūdinantys rinkos tyrimus ir kitą tiriamąją veiklą, dviejų pareigybių (VB) – mokslinę ir kitą tiriamąją veiklą.

				<ul style="list-style-type: none"> • „Analizuoja bibliotekų-filialų veiklą (rengia tyrimų dokumentaciją, kaupia informaciją apie veiklą, daro apibendrinimus ir išvadas)“. • „Atlieka Skaitytojų aptarnavimo ir bibliografinio-informacinio skyriaus spaudinių fondo analizes [...]“. • „Atlieka vartotojų periodikos skaitymo ir kitas analizes“. • „Nuolat analizuoja užklausų tematiką“. • „Atlieka moksleivių skaitymo ir fondo analizes“. • „Atlieka bibliotekos-filialo spaudinių fondo analizes [...]“. • „Analizuoja viešosios bibliotekos ir kaimo padalinių dokumentų fondų sudėtį bei panaudojimą [...]“. • „Analizuoja [...] Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vartotojų informacinius poreikius, prognozuoja jų raidą“. • „Atlieka rinkodaros analizę [...]“. • „Analizuoja [...] bibliotekos ir filialų bibliotekinių dokumentų sudėtį ir panaudojimą [...]“. 	
Iš viso Regione	58	142			
Mokslo (tiriamoji) veikla neidentifikuota	x	x		x	Trakų SVB ir Vilniaus r. SCB personalo pareigybių nuostatuose mokslo (tiriamoji) arba analitinė veikla neidentifikuojama.

Lyginant bibliotekų struktūrinių padalinių nuostatuose apibūdinamas tiriamosios veiklos funkcijas su to paties padalinio personalo funkcijomis, dažnai pastebimas neatitikimas tarp šiuose dokumentuose naudojamų sąvokų, pvz. padalinio nuostatuose naudojama sąvoka „tirti“, o pareiginiuose nuostatuose – „analizuoti“ arba atvirkščiai; tokių neatitikimų yra daugumos bibliotekų dokumentuose (9 SVB, iš viso 65 pareigybės). Daugelyje bibliotekų yra pareigybių, kurių nuostatuose įrašytos funkcijos apibūdinamos naudojant kelias sąvokas ir jų vedinius, priskirtinus skirtingoms tiriamosios veiklos rūšims, pvz. „atlieka mokslinį ir tiriamąjį darbą: rengia anketas, vartotojų apklausas, atlieka kitus tyrimus“ arba „analizuoja ir tiria [...] skyriaus vartotojų informacinius poreikius, prognozuoja jų raidą“ ir pan. (6 SVB, iš viso 14 pareigybių). Pastebima tendencija, kad viename SVB dažniau naudojama sąvoka „analizuoti“ ir šio žodžio vediniai (Alytaus m., Širvintų r. SVB), o kitose tiriamosios veiklos funkcijos dažniau apibūdinamos sąvokomis „tirti“, „tyrimai“ (Elektrėnų, Ukmergės, Varėnos SVB), tačiau šių skirtingų sąvokų naudojimas ne visada gali reikšti, kad joms suteikiamas skirtingas turinys. Kai kuriais atvejais nuostatų teiginiai su sąvoka „analizuoti“ akivaizdžiai apibūdina informacinę analitinę veiklą, pvz. „kaupiti duomenis apie Viešosios bibliotekos skyrius ir filialus, analizuoti ir strateguoti jų bibliotekinę veiklą“, tačiau tokiomis formuluotėmis kaip „dokumentų fondo analizės“ ir „dokumentų fondo tyrimai“ arba „analizuoti skaitytojų poreikius“ ir „tirti skaitytojų poreikius“ gali būti apibūdinamos analogiškos

funkcijos. Apibendrinant tiriamosios veiklos funkcijas apibūdinančią terminiją galima teigti, kad nėra aiškios ribos tarp nuostatuose naudojamų sąvokų „tirti“ ir „analizuoti“, kurios gali būti naudojamos skirtingoms tiriamosios veiklos funkcijoms apibūdinti, bet gali būti naudojamos ir kaip sinonimai, apibūdinantys tiek rinkos tyrimus, tiek informacinę analitinę veiklą, o dažniausiai naudojamos sąvokos „tyrimai“, „tirti“ bei šių žodžių vediniai gali reikšti ir mokslinius, ir rinkos tyrimus. Tokia sąvokų naudojimo praktika neleidžia atskirti ir tiksliai identifikuoti nuostatuose reglamentuojamų tiriamosios veiklos rūšių ir funkcijų. Vis dėlto, atsižvelgiant į kontekstą, kuriame šios sąvokos naudojamos formuluojant struktūrinių padalinių ir pareigybių tiriamosios veiklos kryptis, kurios beveik visada siejamos su vartotojų arba gyventojų informaciniais, kultūriniais, skaitymo bei naudojimosi bibliotekos paslaugomis poreikiais, o šios veiklos rezultatų panaudojimas – su bibliotekos veiklos ir paslaugų tobulinimu, suteikia tam tikrą pagrindą šiomis sąvokomis apibūdinamas funkcijas priskirti rinkos tyrimams. Tiriamosios veiklos funkcijas apibūdinantys teiginiai bibliotekų veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose rodo, kad gali būti įvairiai traktuojama ir pati mokslo (tiriamoji) veikla, todėl tos pačios funkcijos vienoje SVB gali būti priskirtos šiai veiklai, o kitose – nepriskirtos. Pvz., tikėtina, kad daugelio SVB filialų ir jų personalo nuostatuose gali būti įrašyta bibliotekos veiklos ataskaitų rengimo funkcija, bet tik viena Regiono biblioteka (Vilniaus m. CB) priskiria šią funkciją tiriamajai veiklai („rengia statistines ir tekstines grupės veiklos ataskaitas ir atsiskaito administracijai; teikia administracijai pilną ir patikimą informaciją darbo klausimais“).

2.2. Mokslo (tiriamosios) veiklos organizavimas ir valdymas

Mokslo (tiriamąją) veiklą apibūdinantys Regiono bibliotekų nuostatų teiginiai rodo, kad bibliotekos pripažįsta šią veiklą svarbia bibliotekos funkcija ir yra įsipareigojusios savarankiškai ją vykdyti: organizuoti mokslinius tyrimus (3 SVB), nuolat tirti gyventojų poreikius (9 SVB), vykdyti rinkodaros, socialinius ir kitus tyrimus (1 SVB), sistemingai atlikti bibliotekos veiklos analizę (1 SVB). Kaip jau buvo minėta (p. 6), tokių įsipareigojimų nedeklaruoja tik dvi Regiono bibliotekos. Remiantis bibliotekų pateiktais duomenimis atlikta bibliotekų struktūrinių padalinių ir personalo pareigybių nuostatų analizė, kuri atskleidžia tiriamosios veiklos organizavimo ir valdymo praktiką kiekvienoje regiono SVB sistemoje

2.2.1. Mokslo (tiriamosios) veiklos reglamentavimas ir paskirstymas SVB sistemoje

Beveik visose Regiono bibliotekose (mokslo) tiriamosios veiklos funkcijos paskirstytos struktūriniams padaliniais ir įrašytos jų nuostatuose (12 SVB arba 92 % visų Regiono bibliotekų), taip pat ir tose SVB, kurių *bibliotekos nuostatuose* nedeklaruojamas įsipareigojimas

vykdyti tiriamąją veiklą. Pareigybių lygiu ši veikla paskirstyta 11-oje Regiono bibliotekų (85 %) (4 lentelė).

4 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos reglamentavimas SVB veiklos dokumentuose ir įgaliojimų paskirstymas sistemoje

Eil. Nr.	SVB pavadinimas	Mokslo (tiriamoji) veikla reglamentuojama SVB teisės aktuose				
		SVB nuostatuose	VB struktūrinių padalinių (skyrių) nuostatuose	VB struktūrinių teritorinių padalinių (filialų) nuostatuose	SVB personalo pareiginiuose nuostatuose	
					VB personalo pareiginiuose nuostatuose	Teritorinių padalinių darbuotojų pareiginiuose nuostatuose
1	2	3	4	5	6	7
1.	Alytaus m. SVB	taip	2	2	6	2
2.	Alytaus r. SVB	taip	2	-	2	-
3.	Druskininkų SVB	ne	3	2	3	-
4.	Lazdijų r. SVB	taip	2	24	5	24
5.	Varėnos r. SVB	taip	3	23	6	23
Iš viso Alytaus apskrityje		4 taip, 1 ne	12	51	22	49
1.	Elektrėnų SVB	taip	-	11	7	12
2.	Šalčininkų r. SVB	taip	3	-	5	25
3.	Širvintų r. SVB	taip	4	20	8	20
4.	Švenčionių r. SVB	ne	2	19	6	19
5.	Trakų r. SVB	taip	3	15	-	-
6.	Ukmergės r. SVB	taip	5	28	6	-
7.	Vilniaus m. SVB	taip	3	17	4	17
8.	Vilniaus r. SVB	taip	-	-	-	-
Iš viso Vilniaus apskrityje		7 taip, 1 ne	20	110	36	93
Iš viso Regione		11 taip, 2 ne	32	161	58	142

Bibliotekų veiklos dokumentų analizės duomenys rodo, kad sistemiškumo principas reglamentuojant mokslo (tiriamąją) veiklą išlaikytas tik 6-iose Regiono bibliotekose (46 %), t. y. ši veikla reglamentuojama visuose organizaciniuose lygmenyse – bibliotekos nuostatuose, struktūrinių padalinių nuostatuose ir pareiginiuose nuostatuose. Kitose SVB tiriamosios veiklos reglamentavimo praktikoje yra nenuoseklumo ir vienokių ar kitokių trūkumų, kurie gali turėti neigiamą įtaką šios veiklos organizavimui ir vykdymui: 1) tiriamoji veikla deklaruojama tik bibliotekos nuostatuose, bet šios veiklos funkcijos nepaskirstytos nei struktūrinių padalinių, nei pareigybių lygiu (Vilniaus r. SCB); 2) tiriamoji veikla nedeklaruojama bibliotekos nuostatuose, bet įrašyta struktūrinių padalinių ir pareigybių nuostatuose (Druskininkų ir Švenčionių SVB); 3) tiriamoji veikla įrašyta tik struktūrinių padalinių nuostatuose, bet ji neregamentuojama darbuotojų pareiginiuose nuostatuose (Trakų SVB); 4) tiriamoji veikla neregamentuojama kai kurių struktūrinių padalinių (VB skyrių

arba filialų) nuostatuose, bet įrašyta šių padalinių darbuotojų pareiginiuose nuostatuose (Elektrėnų² ir Šalčininkų SVB); 5) tiriamoji veikla reglamentuojama struktūrinių padalinių nuostatuose, bet neįrašyta šių padalinių darbuotojų pareiginiuose nuostatuose (Alytaus r. ir Druskininkų SVB). Daugumoje Regiono SVB tiriamosios veiklos funkcijos paskirstytos visoms tinklo bibliotekoms, t. y. priskirtos ir viešosios bibliotekos skyriams (arba jų personalui), ir struktūriniams teritoriniams padaliniams (arba jų personalui) (11 SVB arba 85 % visų regiono SVB).

2.2.2. Mokslo (tiriamosios) veiklos paskirstymas struktūriniams padaliniams ir tiesiogiai direktoriui pavaldžioms pareigybėms

Tiriamoji veikla reglamentuojama iš viso 32-jų Regiono viešųjų (pagrindinių) bibliotekų (VB) skyrių nuostatuose (74 % visų tiriamuoju laikotarpiu funkcionavusių skyrių) ir 161 filialo nuostatuose (61 % visų filialų). Struktūrinių padalinių, įtrauktų į mokslo (tiriamąją) veiklą, dalis kiekvienoje SVB sistemoje yra labai nevienoda. Tiriamuoju laikotarpiu dviejose Regiono bibliotekose (Širvintų³ ir Ukmergės SVB) ši veikla buvo priskirta visiems VB skyriams ir visiems filialams, kitose SVB tiriamoji veikla paskirstyta įvairiai, priskiriant ją tam tikrai daliai struktūrinių padalinių: visiems VB skyriams, bet ne visiems filialams (Druskininkų SVB), visiems filialams, bet ne visiems VB skyriams (Švenčionių ir Trakų SVB), ne visiems VB skyriams ir ne visiems filialams (Alytaus m. SVB).

Tiriamosios veiklos paskirstymas VB skyriams ir pareigybėms tiesiogiai priklauso nuo konkrečios SVB organizacinės struktūros, kurios modeliai sukurti diferencijuojant skirtingas bibliotekos veiklos sritis, pagal kurias įkurti atskiri padaliniai, arba integruojant kelias veiklos sritis viename padalinyje. Regiono SVB organizacinės struktūros modeliai yra gana skirtingi ir VB skyrių skaičius svyruoja nuo dviejų (Alytaus r. ir Lazdijų VB) iki penkių (Ukmergės VB) (5 lentelė).

Tiriamuoju laikotarpiu daugumos VB struktūroje buvo atskiri aptarnavimo sektoriaus padaliniai, aptarnaujantys suaugusius vartotojus (10 VB) ir vaikus (9 VB), o dviejose bibliotekose (Alytaus r. ir Lazdijų VB) šie sektoriai nebuvo atskirti, t. y. vartotojų aptarnavimo skyriuje aptarnaujami ir suaugusieji, ir vaikai; Lazdijų VB yra Skaitytojų aptarnavimo skyriaus vyresniojo bibliotekininko darbu su vaikais pareigybė, kurios nuostatuose reglamentuojama tiriamoji veikla. Bibliografinės (informacinės) veiklos funkcijos daugumoje Regiono bibliotekų yra integruotos į vartotojų aptarnavimo skyrių funkcijas, o atskiri padaliniai šiai funkcijai vykdyti yra tik penkiose Regiono VB; vienoje iš jų (Ukmergės VB) yra net du šiam sektoriui priskirtini padaliniai –

² Elektrėnų SVB kai kurių VB skyrių nuostatai tiriamuoju laikotarpiu (2010–2015 m.) nebuvo parengti.

³ Širvintų SVB toks tiriamosios veiklos organizavimo modelis buvo tiriamuoju laikotarpiu (2010–2015 m.), o šiuo metu, pagal bibliotekos pateiktus duomenis, struktūrinių padalinių nuostatuose tiriamoji veikla neregamentuojama.

Informacijos ir Bibliografijos-kraštotyros skyriai. Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo sektoriui priskiriami skyriai buvo visose VB, išskyrus Alytaus r. VB; šios bibliotekos struktūroje funkcionuoja Bibliotekininkystės ir fondų organizavimo skyrius, kuriame integruotos metodinės veiklos ir išteklių sudarymo funkcijos. Metodikos sektoriui priskiriami padaliniai tiriamuoju laikotarpiu buvo tik dviejose bibliotekose (Trakų ir Vilniaus r. VB); 9-iose bibliotekose yra metodininko pareigybė⁴, kuri tiesiogiai pavaldi direktoriui arba priskirta administracijos (ar kitam) padaliniai, o dviejose VB metodininko pareigybės nėra (Ukmergės ir Vilniaus m. SVB). Direktorius pavaduotojo pareigybė tiriamuoju laikotarpiu buvo 11-oje Regiono bibliotekų, t. y. visose, išskyrus Druskininkų ir Šalčininkų SVB.

5 lentelė. Regiono VB struktūriniai padaliniai pagal bibliotekų veiklos sektorius

Eil. nr.	SVB pavadinimas	Metodikos	Suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo	Vaikų aptarnavimo	Vartotojų aptarnavimo (suaugusiųjų ir vaikų)	Bibliografinės (informacinės) veiklos	Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo	Bibliotekininkystės ir fondų organizavimo ⁵
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Alytaus m. SVB	0	1	1	0	1	1	0
2.	Alytaus r. SVB	0	0	0	1	0	0	1
3.	Druskininkų SVB	0	1	1	0	0	1	0
4.	Lazdijų r. SVB	0	0	0	1	0	1	0
5.	Varėnos r. SVB	0	1	1	0	0	1	0
Iš viso Alytaus apskrityje		0	3	3	2	1	4	1
1.	Elektrėnų SVB	0	1	1	0	0	1	0
2.	Šalčininkų r. SVB	0	1	1	0	0	1	0
3.	Širvintų r. SVB	0	1	1	0	1	1	0
4.	Švenčionių r. SVB	0	1	1	0	0	1	0
5.	Trakų r. SVB	1	1	1	0	0	1	0
6.	Ukmergės r. SVB	0	1	1	0	2	1	0
7.	Vilniaus m. SVB	0	1	0	0	1	1	0
8.	Vilniaus r. SVB	1	0	0	1	1	1	0
Iš viso Vilniaus apskrityje		2	7	6	1	5	8	0
Iš viso Regione		2	10	9	3	6	12	1

SVB organizacinės struktūros modelių įvairovė lemia ir skirtingą tiriamosios veiklos paskirstymą kiekvienoje konkrečioje bibliotekoje, todėl objektyviai palyginti šios veiklos

⁴ Druskininkų SVB yra vyriausiojo bibliotekininko-metodininko pareigybė.

⁵ Alytaus r. VB struktūroje esančiame Bibliotekininkystės ir fondų organizavimo skyriuje integruotos metodinės veiklos bei išteklių sudarymo ir IPS kūrimo funkcijos.

organizavimo praktiką Regiono bibliotekose yra sudėtinga. Remiantis struktūrinių padalinių ir tiesiogiai direktoriui pavaldžių pareigybių (direktorių pavaduotojų, metodininkų) nuostatais, į tiriamąją veiklą įtrauktus VB skyrius ir pareigybes galima suskirstyti į septynis (7) bibliotekos veiklos sektorius: 1) SVB administravimo ir valdymo, 2) rinkodaros, 3) metodikos, 4) suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo, 5) vaikų aptarnavimo, 6) bibliografinės (informacinės) veiklos, 7) išteklių sudarymo ir IPS kūrimo (6 lentelė). VB skyriai, kurių nuostatuose tiriamoji veikla neidentifikuojama, į lentelę neįtraukti, nors šių skyrių personalo pareigybių nuostatuose ši veikla ir įrašyta. Dviejų regiono bibliotekų (Alytaus r. ir Lazdijų VB) vartotojų aptarnavimo skyriai, kuriuose integruotas suaugusiųjų vartotojų ir vaikų aptarnavimas, priskirti suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo sektoriui. Druskininkų SVB vyriausiojo bibliotekininko-metodininko pareigybė, kuri pagal bibliotekos pateiktus duomenis priskirta administracijos sektoriui, šioje lentelėje priskirta metodikos sektoriui.

6 lentelė. VB struktūrinių padalinių ir pareigybių integravimas į mokslo (tiriamąją) veiklą

Eil. nr.	SVB pavadinimas	SVB administravimo ir valdymo	Metodikos (veiklos analizės, personalo kompetencijų ugdymo)	Suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo	Vaikų aptarnavimo	Bibliografinės (informacinės) veiklos	Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo	Kiti: Bibliotekinių-kystės ir fondų organizavimo skyrius
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Alytaus m. SVB	1	1	1	1	-	-	-
2.	Alytaus r. SVB	1	-	1	-	-	-	1
3.	Druskininkų SVB	-	1	1	1	-	1	-
4.	Lazdijų r. SVB	1	-	1	-	-	1	-
5.	Varėnos r. SVB	1	1	1	1	-	1	-
Iš viso Alytaus apskrityje		4	3	5	3	0	3	1
1.	Elektrėnų SVB	1	1	-	-	-	-	-
2.	Šalčininkų r. SVB	-	1	1	1	-	1	-
3.	Širvintų r. SVB	1	1	1	1	1	1	-
4.	Švenčionių r. SVB	1	1	1	1	-	-	-
5.	Trakų r. SVB	-	1	1	1	-	-	-
6.	Ukmergės r. SVB	1	-	1	1	2	1	-
7.	Vilniaus m. SVB	1	-	1	-	1	1	-
8.	Vilniaus r. SVB	-	-	-	-	-	-	-
Iš viso Vilniaus apskrityje		5	5	6	5	4	4	1
Iš viso Regione		9	8	11	8	4	7	1

Mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijos įrašytos 32-jų Regiono VB skyrių ir 16 VB pareigybių, nepriskirtų jokiam struktūriniam padaliniui ir tiesiogiai pavaldžiam direktoriui,

nuostatuose. Remiantis šiuose nuostatuose reglamentuojamomis funkcijomis galima teigti, kad tiriamoji veikla dažniausiai priskiriama vartotojų aptarnavimo sektoriams. Suaugusius vartotojus (arba suaugusius ir vaikus) aptarnaujančių skyrių nuostatuose tiriamosios veiklos funkcija identifikuojama visose regiono VB, išskyrus Vilniaus r. CB, kurioje ši veikla iš viso neregamentuojama, ir Elektrėnų VB, kurioje tiriamuoju laikotarpiu vartotojus aptarnaujančių skyrių (suaugusiųjų ir vaikų) nuostatai nebuvo parengti (11 VB arba 85 % visų Regiono VB). Vaikų aptarnavimo sektoriaus padaliniais ši funkcija priskiriama beveik visose VB, kurių struktūroje yra šis padalinys, išskyrus Elektrėnų VB (8 VB arba 89 % visų šio sektoriaus padalinių). SVB direktorių pavaduotojų nuostatuose tiriamosios veiklos funkcija identifikuojama 9-se Regiono bibliotekose, t. y. visose šią pareigybę turinčiose SVB, kuriose tiriamoji veikla reglamentuojama pareigybiu lygiu. Beveik visada į tiriamąją veiklą įtraukiami ir metodikos sektoriui priskiriami padaliniai arba pareigybės, jeigu jos yra, išskyrus Lazdijų VB (8 VB arba 89 % tokias pareigybes ar padalinius turinčių bibliotekų). Tiriamoji veikla rečiau identifikuojama išteklių sudarymo ir IPS kūrimo sektoriui priskirtų padalinių nuostatuose (7 VB arba 54 % visų Regiono VB), o mažiausią dalį sudaro bibliografinės (informacinės) veiklos sektoriaus padaliniai, kurie yra tik 5-iose Regiono VB.

Pagal struktūrinių padalinių ir pareigybių nuostatuose pateiktus tiriamosios veiklos funkcijų apibūdinimus, kurie aptarti skyriuje „2.1. Mokslo (tiriamosios) veiklos samprata ir jos identifikavimas regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų teisės aktuose“ (p. 5–16), galima tik apytikriai nustatyti, kokio pobūdžio veikla priskirta VB struktūriniams padaliniais ir tiesiogiai direktoriui pavaldžioms pareigybėms (7 lentelė).

7 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos rūšių paskirstymas VB struktūriniams padaliniais ir tiesiogiai direktoriui pavaldžioms pareigybėms

Eil. nr.	Mokslo (tiriamosios) veiklos rūšys	VB struktūriniai padaliniai ir pareigybės							
		SVB administravimo ir valdymo	Metodikos	Suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo	Vaikų aptarnavimo	Bibliografinės (informacinės) veiklos	Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo	Kiti	Iš viso
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Moksliniai tyrimai	0	1	1	1	0	0	1	4
2.	Moksliniai tyrimai, rinkos tyrimai ir analitinė veikla	0	1	0	0	0	0	0	1
3.	Moksliniai tyrimai ir	1	1	0	0	0	0	0	2

	analitinė veikla								
4.	Rinkos tyrimai	4	2	6	4	2	2	0	20
5.	Rinkos tyrimai ir analitinė veikla	2	1	1	1	2	1	0	8
6.	Informacinė ir analitinė veikla	2	2	3	2	0	4	0	13

Nors nėra galimybių tiksliai identifikuoti tiriamosios veiklos rūšių paskirstymo bibliotekos veiklos sektoriams principų, 7-je lentelėje pateikti apibendrinti duomenys rodo kai kurias vyraujančias tendencijas: suaugusiųjų ir vaikų aptarnavimo sektoriams dažniausiai priskiriama rinkos tyrimų vykdymo funkcija (atitinkamai 55 % ir 50 % tiriamojoje veikloje dalyvaujančių šio sektoriaus padalinių), o išteklių sudarymo ir IPS kūrimo sektoriui – informacinė analitinė veikla (57 %). Daugelio padalinių ir tiesiogiai direktoriui pavaldžių pareigybių nuostatuose apibūdintos funkcijos priskirtinos dviems ar daugiau tiriamosios veiklos rūšių (23 %), dažniausiai rinkos tyrimams ir informacinei analitinei veiklai.

Tiriamosios veiklos funkcijų (organizavimas, koordinavimas, vykdymas ir kt.) apibūdinimas daugelyje nuostatų taip pat yra gana abstraktus arba painus ir nevienareikšmis, todėl ne visada įmanoma tiksliai nustatyti struktūriniais padaliniais ir pareigybėmis suteikiamų įgaliojimų pobūdį, jų veikimo savarankiškumo laipsnį, atsakomybės ribas, todėl ir šiuo atveju galima konstatuoti tik tam tikras tendencijas (8 lentelė).

8 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijų paskirstymas VB struktūriniais padaliniais ir tiesiogiai direktoriui pavaldžioms pareigybėms

Mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijos	VB struktūriniai padaliniai ir pareigybės							Iš viso
	SVB administravimo ir valdymo	Metodikos	Suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo	Vaikų aptarnavimo	Bibliografinės (informacinės) veiklos	Išteklių sudarymo ir IPS kūrimo	Kiti: Bibliotekinių fondų organizavimo skyrius	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Inicijuoja ir koordinuoja	3	2	0	0	0	0	0	5
Organizuoja	1	0	0	0	0	0	1	2
Organizuoja ir vykdo	0	1	2	1	0	0	0	4
Organizuoja, vykdo ir dalyvauja	0	1	0	0	0	0	0	1
Organizuoja ir dalyvauja	1	0	0	0	0	0	0	1
Vykdo	3	2	7	5	2	6	0	25

Vykdo ir dalyvauja	0	1	0	0	0	0	0	1
Dalyvauja	0	1	2	2	2	1	0	8
Diegia praktikoje mokslinių tyrimų rezultatus	1	0	0	0	0	0	0	1

8-je lentelėje pateikti duomenys rodo, kad tyrimų inicijavimas, organizavimas ir koordinavimas beveik visada priskiriamas SVB administravimo ir valdymo bei metodikos sektoriaus pareigybėms ir tik pavieniais atvejais vartotojų aptarnavimo padaliniais, o visi kiti į tiriamąją veiklą įtraukti sektoriai dažniausiai įpareigojami vykdyti šią veiklą („nuolat tirti“, „analizuoti“ ir pan.) arba dalyvauti joje.

Dauguma Regiono bibliotekų į tiriamąją veiklą įtraukia ir struktūrinius teritorinius padalinius (filialus): ši veikla identifikuojama 10-ies Regiono SVB (77 %) filialų nuostatuose (iš viso 161 filialas), neskaitant Šalčininkų SVB, kurioje tiriamosios veiklos funkcijos įrašytos tik filialų darbuotojų pareiginiuose nuostatuose. Beveik visada į tiriamąją veiklą būna įtraukti visi sistemoje funkcionuojantys filialai be atrankos, išskyrus dvi bibliotekas (Alytaus m. ir Druskininkų SVB), kurios iš šios veiklos eliminuoja po vieną miesto filialą. Kiekvienoje SVB visų jos filialų nuostatuose tiriamosios veiklos funkcijos apibūdinamos identiškai, o nuostatai paprastai tvirtinami tuo pačiu metu ir dažniausiai vienu direktoriaus įsakymu. Pagal filialų nuostatuose pateiktus tiriamosios veiklos funkcijų apibūdinimus, dauguma SVB jiems priskiria rinkos tyrimų vykdymo arba dalyvavimo juose funkciją (6 SVB arba 60 % SVB, kurios reglamentuoja tiriamąją veiklą filialų nuostatuose), o kartais filialams pavedama tik informacinė analitinė veikla (2 SVB); dalyvavimo moksliniuose tyrimuose funkcija įrašyta tik vienos Regiono bibliotekos (Trakų SVB) filialų nuostatuose (9 lentelė).

9 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos rūšių ir funkcijų paskirstymas struktūriniams teritoriniams padaliniais (filialams)

Eil. nr.	Mokslo (tiriamosios) veiklos rūšys	SVB skaičius	Filialų skaičius
1.	Moksliniai tyrimai	1	15
2.	Rinkos tyrimai	6	86
3.	Rinkos tyrimai ir analitinė veikla	1	20
4.	Informacinė ir analitinė veikla	2	40
	Mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijos	SVB skaičius	Filialų skaičius
1.	Vykdo	7	116
2.	Dalyvauja	3	45

2.2.3. Mokslo (tiriamosios) veiklos paskirstymas pareigybėms

Pagal bibliotekų pateiktus duomenis, tiriamuoju laikotarpiu (2010–2015 m.) mokslo (tiriamoji) veikla pareigybių lygmeniu buvo paskirstyta 11-oje Regiono bibliotekų (85 % visų Regiono SVB); šios veiklos funkcijos neidentifikuojamos dviejų bibliotekų (Trakų r. SVB ir Vilniaus r. SCB) personalo pareiginiuose nuostatuose.

Tiriamosios veiklos funkcijos (tyrimų organizavimas, koordinavimas, vykdymas ir dalyvavimas juose bei informacinė ir analitinė veikla) 11-oje Regiono bibliotekų priskirtos 200 pareigybių, t. y. 44,2 % visų 2015 m. šiose bibliotekose dirbusių profesionalių bibliotekininkų etatų (N=452,75 VEE) arba 36,6 % visų Regiono bibliotekose dirbusių profesionalių bibliotekininkų etatų (N=545,75 VEE). Viešosiose (pagrindinėse) bibliotekose (VB) šios veiklos funkcijas vykdė 58 pareigybės, t. y. 33,6 % šiose VB dirbusių profesionalių bibliotekininkų etatų (N=172,50 VEE) arba 26,8 % visose Regiono VB dirbusių profesionalių bibliotekininkų etatų (N=216,50 VEE visose Regiono VB). SVB struktūrinių padalinių (filialų) darbuotojų pareiginiuose nuostatuose tiriamąją veiklą reglamentuoja aštuonios (8) Regiono SVB, kuriose šios veiklos funkcijos priskirtos 142 pareigybėms, t. y. 43,1 % visuose Regiono SVB filialuose dirbusių profesionalių bibliotekininkų etatų (N=329,25 VEE). *Realiai* į tiriamąją veiklą įtraukti beveik visų Regiono SVB filialų darbuotojai, išskyrus Alytaus r. SVB ir Vilniaus r. SCB, kurioje ši veikla nepaskirstyta nei struktūrinių padalinių, nei pareigybių lygiu, tačiau kai kuriose bibliotekose tiriamosios veiklos funkcijos identifikuojamos arba tik filialų nuostatuose (Druskininkų, Trakų ir Ukmergės SVB), arba tik jų personalo pareigybių nuostatuose (Šalčininkų SVB). Iš visų Regiono SVB pareigybių, kurių nuostatuose reglamentuojama tiriamoji veikla, 86 pareigybėms (22 VB ir 64 filialų darbuotojai) priskirta informacinė analitinė veikla, t. y. 43,0 % visų į tiriamąją veiklą įtrauktų pareigybių.

Mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijų apibūdinimai personalo pareiginiuose nuostatuose, kaip ir struktūrinių padalinių nuostatuose pateikti teiginiai, taip pat ne visada yra visiškai aiškūs, pvz.: „analizuoja bibliotekų-filialų veiklą (rengia tyrimų dokumentaciją, kaupia informaciją apie veiklą, daro apibendrinimus ir išvadas)“ arba „atlieka gyventojų ir skaitytojų skaitybos tyrimus: dalyvauja rengiant anketas bei jas platina, atlieka apklausas“. Tokios formuluotės ir vienas kitam prieštaraujantys teiginiai leidžia tik apytikriai nustatyti darbuotojams priskirtas funkcijas. (10 lentelė).

10 lentelė. Mokslo (tiriamosios) veiklos paskirstymas pareigybių lygiu pagal pareigybių nuostatuose identifikuojamas funkcijas

Sutartinis žymėjimas							
Analizuoja	Dalyvauja	Diegia rezultatus	Inicijuoja	Koordinuoja	Organizuoja	Padedą organizuoti	Vykdo
A	D	Dg	I	K	O	pO	V

Eil. nr.	SVB pavadinimas	Pareigybės, kurioms priskiriama mokslo (tiriamoji) veikla												
		SVB pagrindinėje bibliotekoje							Teritoriniame padalinyje				Iš viso	
		Direktoriaus pavaduotojas	Rinkodaros specialistas	Metodininkas (vyr., vyresn.)	Skyriaus vedėjas	Vyr. bibliotekininkas (bibliografas)	Vyresn. bibliotekininkas (bibliografas)	Bibliotekininkas (bibliografas)	Padalinio vedėjas	Vyr. bibliotekininkas	Vyresn. bibliotekininkas	Bibliotekininkas		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.	Alytaus m. SVB	1-A		1-D	1-A 1-V		2-A					2-A		8
2.	Alytaus r. SVB	1-O			1-pO									2
3.	Druskininkų SVB ⁶			1-IK	1-OV		1-D							3
4.	Lazdijų r. SVB	1-IK			1-V		2-A 1-V					24-V		29
5.	Varėnos r. SVB	1-IK		1-IK	1-OV 1-V 1-A			1-D				23-V		29
Iš viso Alytaus apskrityje		4	0	3	8	0	6	1	0	0	26	23	71	
1.	Elektrėnų SVB	1-ADg		1-OV	1-V		2-O 1-V	1-D	1-V	2-V	6-V	3-V		19
2.	Šalčininkų r. SVB			1-OVD	3-V	1-A				25-A				30
3.	Širvintų r. SVB	1-V		1-A	4-A		1-A	1-A		20-A				28
4.	Švenčionių r. SVB	1-A		1-A	1-V		3-A		2-V	17-V				25
5.	Trakų r. SVB													0
6.	Ukmergės r. SVB	1-IK			3-OD 1-D 1-A									6
7.	Vilniaus m. SVB	1-OD	1-OKV		1-V 2-A						17-A			21
8.	Vilniaus r. SVB													0
Iš viso Vilniaus apskrityje		5	1	4	16	1	7	2	3	64	23	3	129	
Iš viso Regione		9	1	7	24	1	13	3	3	64	49	26	200	

Pareigybių, kurių nuostatuose tiriamuoju laikotarpiu buvo reglamentuojama mokslo (tiriamoji) veikla, skaičius kiekvienoje Regiono VB yra labai skirtingas – nuo 2 Alytaus r. VB iki 8

⁶ Druskininkų VB struktūroje esanti pareigybė vyriausiasis bibliotekininkas-metodininkas priskirta prie metodininkų.

Širvintų VB⁷. Pagal mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijų aprašymus pareigybių nuostatuose, organizavimo ir / arba koordinavimo funkcijos priskirtos 18-ai Regiono VB pareigybių (arba 31,0 % šioje veikloje dalyvaujančių VB darbuotojų), iš jų 12-ai (21,4 %) pareigybių – vien tik šios funkcijos. Tiriamosios veiklos organizavimo ir koordinavimo funkcijos numatytos ne visose SVB: koordinavimo funkcija numatyta tik 5-iose SVB, kuriose ji priskirta 6 pareigybėms (direktorių pavaduotojams, metodininkams), o tyrimų organizavimo funkcija – 7-se SVB ir įrašyta 13 pareigybių nuostatuose (direktorių pavaduotojų, metodininkų, skyrių vedėjų, rinkodaros specialisto, vyresniųjų bibliotekininkų); dviejose iš šių bibliotekų skyrių vedėjai (4) įpareigoti organizuoti tik savo skyriuje atliekamus tyrimus, o tokios pareigybės, kuri organizuotų tiriamąją veiklą visoje SVB sistemoje, šiose bibliotekose nėra. Daugeliui tiriamosios veiklos organizavimo funkciją vykdančių pareigybių priskirtos ir šios veiklos vykdymo arba dalyvavimo joje funkcijos.

Tiriamosios veiklos vykdymo funkcija, apibūdinama terminais „tiria“, „atlieka tyrimus“, „analizuoja“ ir pan., priskirta 34 pareigybėms (58,6 % tiriamąją veiklą vykdančių VB pareigybių), pusei iš jų – vien tik ši funkcija (17 arba 30,4 %). Daugiau kaip trečdalis tiriamąją veiklą vykdančių pareigybių (21 arba 36,2 %) funkcijos priskirtinos analitinei veiklai („atlieka analizės“, „analizuoja“). Tiriamosios veiklos vykdymo funkcija numatyta visose Regiono bibliotekose, išskyrus Alytaus r. SVB, kurioje direktoriaus pavaduotojo nuostatuose deklaruojama mokslinių tyrimų organizavimo funkcija, o Bibliotekininkystės ir fondų organizavimo skyriaus vedėjo nuostatuose įrašyta, kad jis padeda organizuoti tyrimus bibliotekos padaliniais, tačiau šių tyrimų vykdymo funkcija neidentifikuojama. Tyrimų ir informacinės analitinės veiklos vykdymo funkcija dažniausiai priskiriama skyrių vedėjams (20 pareigybių) ir vyresniesiems bibliotekininkams (10), metodininkams (4), o kartais ir direktorių pavaduotojams (3).

Dalyvavimo tiriamojoje veikloje funkcija priskirta tik nedidelei daliai darbuotojų – 11 pareigybių 7-iose VB (19,6 % į tiriamąją veiklą įtrauktų VB pareigybių), dažnai kartu su kitomis tiriamosios veiklos funkcijomis, ir identifikuojama įvairių pareigybių nuostatuose: direktoriaus pavaduotojo, skyrių vedėjų, metodininkų, vyresniųjų ir vyriausiųjų bibliotekininkų ir kt.

Regiono SVB filialų darbuotojams, pagal jų pareigybių nuostatuose pateiktus tiriamosios veiklos apibūdinimus, priskiriama arba tyrimų vykdymo funkcija (4 SVB, 78 darbuotojai arba 54,9 % į tiriamąją veiklą įtrauktų filialų pareigybių), arba informacinė analitinė veikla (4 SVB, 64 darbuotojai arba 45,1 %) – iš viso 142 įvairios pareigybės: 3 padalinių vedėjai (Elektrėnų ir Švenčionių SVB), 45 vyriausieji bibliotekininkai (Elektrėnų, Šalčininkų, Širvintų ir

⁷ Širvintų SVB, pagal bibliotekos pateiktus duomenis, šiuo metu struktūrinių padalinių nuostatuose tiriamoji veikla nereglamentuojama.

Švenčionių SVB), 48 vyresnieji bibliotekininkai (Alytaus m., Elektrėnų, Lazdijų ir Vilniaus m. SVB) ir 26 bibliotekininkai (Varėnos SVB).

Apibendrinant tiriamosios veiklos reglamentavimą *pagal pareigybių nuostatuose* suformuluotas personalo funkcijas galima pastebėti, kad tiriamosios veiklos organizavimo ir koordinavimo funkcijas, jeigu jos numatytos, dažniausiai vykdo direktorių pavaduotojai ir metodininkai, šios veiklos vykdymo funkcija dažniausiai priskiriama VB skyrių vedėjams ir vartotojų aptarnavimo sektoriaus darbuotojams bei filialų personalui, dalyvavimo tiriamojoje veikloje funkcija numatoma retai ir būna priskirta bet kuriai pareigybei, o daugeliui pareigybių (28,6 %) priskirtos dvi ar daugiau tiriamosios veiklos funkcijų.

Regiono bibliotekų pateiktais duomenimis, *neformalus tiriamosios veiklos funkcijų paskirstymas* šiek tiek skiriasi nuo personalo pareigybių nuostatuose deklaruojamų funkcijų, t. y. realiai konkrečioms pareigybėms priskirtos kitos funkcijos, nei yra įrašytos jų pareiginiuose nuostatuose. Tokia praktika būdinga visoms Regiono bibliotekoms, kuriose tiriamosios veiklos funkcijos paskirstytos pareigybių lygiu, o kai kuriose SVB nėra nė vienos pareigybės, kuriai neformaliai priskirtos funkcijos visiškai atitiktų pareiginiuose nuostatuose deklaruojamas funkcijas. Iš viso Regiono SVB yra 156 tokios pareigybės arba 78 % visų pareigybių, kurių nuostatuose identifikuojama mokslo (tiriamoji) veikla. (11 lentelė).

11 lentelė. Neformalus mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijų paskirstymas pareigybių lygiu

Sutartinis žymėjimas				
Dalyvauja	Inicijuoja	Koordinuoja	Organizuoja	Vykdo
D	I	K	O	V

Eil. nr.	SVB pavadinimas	Pareigybės, kurioms priskiriama mokslo (tiriamoji) veikla											
		SVB pagrindinėje bibliotekoje							Teritoriniame padalinyje				Iš viso
		Direktoriaus pavaduotojas	Rinkodaros specialistas	Metodininkas (vyr., vyresn.)	Skyriaus vedėjas	Vyr. bibliotekininkas (bibliografas)	Vyresn. bibliotekininkas (bibliografas)	Bibliotekininkas (bibliografas)	Padalinio vedėjas	Vyr. bibliotekininkas	Vyresn. bibliotekininkas	Bibliotekininkas	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1.	Alytaus m. SVB	1-OK		1-V	2-V		2-D				2-D		8
2.	Alytaus r. SVB	1-OK			1-OV								2
3.	Druskininkų SVB ⁸			1-OK	3-V		1-D				2-D		7

⁸ Druskininkų VB struktūroje esanti vyriausiojo bibliotekininko-metodininko pareigybė priskirta prie metodininkų.

4.	Lazdijų r. SVB	1-OK			1-D		3-D				24-D		29
5.	Varėnos r. SVB	1-IK			2-V			1-D				23-D	27
Iš viso Alytaus apskrityje		4	0	2	9	0	6	1	0	0	28	23	73
1.	Elektrėnų SVB	1-OKV		1-OKV	1-OKV		1-OK 1-V 1-OKV	1-V	1-OV	2-OV	6-OV	3-OV	19
2.	Šalčininkų r. SVB			1-V	3-V	1-D				25-V			30
3.	Širvintų r. SVB	1-OK		1-OK	1-O 3-V		1-D	1-D		20-D			28
4.	Švenčionių r. SVB	1-OK		1-OV	1-VD		3-VD		2-D	17-D			25
5.	Trakų r. SVB												0
6.	Ukmergės r. SVB	1-OK			5-VD								6
7.	Vilniaus m. SVB	1-OK	1-OV		3-V						17-D		22
8.	Vilniaus r. SVB												0
Iš viso Vilniaus apskrityje		5	1	4	16	1	7	2	3	65	23	3	130
Iš viso Regione		9	1	7	24	1	13	3	3	65	51	26	203

Esminis skirtumas tarp nuostatuose reglamentuojamo ir neformalaus mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijų paskirstymo pareigybėms yra tas, kad šios veiklos organizavimo ir / arba koordinavimo funkcijos numatytos beveik visose Regiono SVB (iš viso 19 VB pareigybių), kuriose ši veikla paskirstyta pareigybių lygiu, išskyrus Šalčininkų r. SVB. Organizavimo ir koordinavimo funkcijos visada priskiriamos direktorių pavaduotojams, jeigu bibliotekoje yra ši pareigybė, taip pat ir tais atvejais, kai jų pareiginiuose nuostatuose deklaruojama informacinės analitinės veiklos vykdymo funkcija (Alytaus m. ir Švenčionių r. SVB). Tose bibliotekose, kuriose tiriamuoju laikotarpiu direktoriaus pavaduotojo pareigybės, situacija skirtinga: Druskininkų SVB tyrimų organizavimo funkcija pavesta vyriausiajam bibliotekininkui-metodininkui, o Šalčininkų SVB ši funkcija nepriskirta nė vienai pareigybei, nors pagal metodininko pareigybės funkcijų aprašymą, būtent jis turėtų organizuoti tiriamąją veiklą. Direktorių pavaduotojų funkcijos tiriamuojoje veikloje dažniausiai apsiriboja šios veiklos organizavimu ir koordinavimu, išskyrus vieną biblioteką, kurioje šiai pareigybei pavesta ir tyrimų vykdymo funkcija (Elektrėnų SVB). Kai kuriose Regiono bibliotekose (5 SVB) tiriamosios veiklos organizavimo ir koordinavimo funkcijos priskirtos ne vien tik direktorių pavaduotojams, bet pavestos dar 1–2 pareigybėms: metodininkams (Elektrėnų, Širvintų, Švenčionių SVB), skyrių vedėjams (Alytaus r., Elektrėnų, Širvintų SVB), rinkodaros vadybininkui (Vilniaus m. SCB). Elektrėnų SVB ši funkcija paskirstyta net 5 VB pareigybėms (įskaitant direktoriaus pavaduotoją) ir struktūrinių teritorinių padalinių (filialų) darbuotojams, kurie patys ir vykdo šią veiklą.

Tiriamosios veiklos vykdymo funkcija priskiriama 35-ioms VB pareigybėms, įskaitant du (2) Druskininkų VB skyrių vedėjus, kurių pareiginiuose nuostatuose tiriamoji veikla iš viso neregamentuojama. Dažniausiai į šią veiklą įtraukiami skyrių vedėjai (23 darbuotojai arba 65,7 % visų šią veiklą vykdančių VB pareigybių), vadovaujantys suaugusiųjų skaitytojų ir vaikų aptarnavimo sektoriaus (7 SVB), išteklių sudarymo bei IPS kūrimo sektoriaus (6 SVB) ir kitiems padaliniais, taip pat metodininkai (4 SVB) ir kiti specialistai, dažniausiai vyresnieji, dirbantys suaugusiųjų skaitytojų ir vaikų aptarnavimo sektoriaus padaliniuose. 15-ai pareigybių (42,9 %), vykdančių tiriamąją veiklą, priskirtos ir kitos funkcijos: organizavimo (2), organizavimo ir koordinavimo (4), dalyvavimo (9).

Dalyvavimo tiriamojoje veikloje funkcija priskirta 20 VB pareigybių 8-iose bibliotekose; daugiau kaip pusei jų (11) tai vienintelė šios veiklos funkcija, kitoms pareigybėms (9) priskirta ir tyrimų vykdymo funkcija. Pusė pareigybių (10), kurioms priskirta dalyvavimo tiriamojoje veikloje funkcija, yra suaugusiųjų skaitytojų ir vaikų aptarnavimo sektoriaus padalinių vyresnieji specialistai, šią funkciją taip pat vykdo 7 skyrių vedėjai, kurių daugumai priskirta ir tyrimų vykdymo funkcija (6). Daugeliu atvejų (5 SVB) galima pastebėti, kad tiramosios veiklos funkcijos nėra griežtai diferencijuojamos – daugiau kaip ketvirtadaliui visų į tiriamąją veiklą įtrauktų VB darbuotojų (16 pareigybių arba 27,6 %) priskiriamos dvi funkcijos, pvz. tiramosios veiklos organizavimo ir vykdymo arba vykdymo ir dalyvavimo šioje veikloje funkcijos.

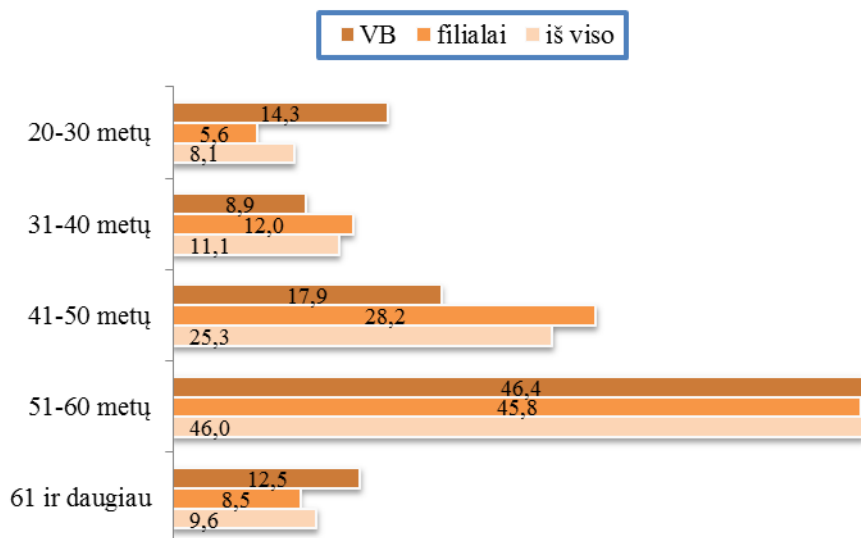
Struktūrinių teritorinių padalinių (filialų) darbuotojams, kurių nuostatuose deklaruojamos tyrimų vykdymo arba informacinės analitinės veiklos funkcijos, dažniausiai priskiriama dalyvavimo tyrimuose funkcija (6 SVB arba 75 % visų SVB, kurios įtraukia į šią veiklą filialus). Šią funkciją kaimo filialų darbuotojams priskiria ir Druskininkų SVB, nors jų pareiginiuose nuostatuose tiriamoji veikla neidentifikuojama. Šalčininkų SVB filialų darbuotojams priskiria tyrimų vykdymo funkciją, o Elektrėnų SVB – organizavimo ir vykdymo.

2.2.4. Personalo, kuriam pavedamos mokslo (tiriamosios) veiklos funkcijos, charakteristika

Regiono bibliotekos, kuriose tiriamoji veikla paskirstyta pareigybių lygiu (11), pateikė duomenis apie 198 darbuotojus, iš jų – 56 VB darbuotojai ir 142 struktūrinių teritorinių padalinių (filialų) darbuotojai.

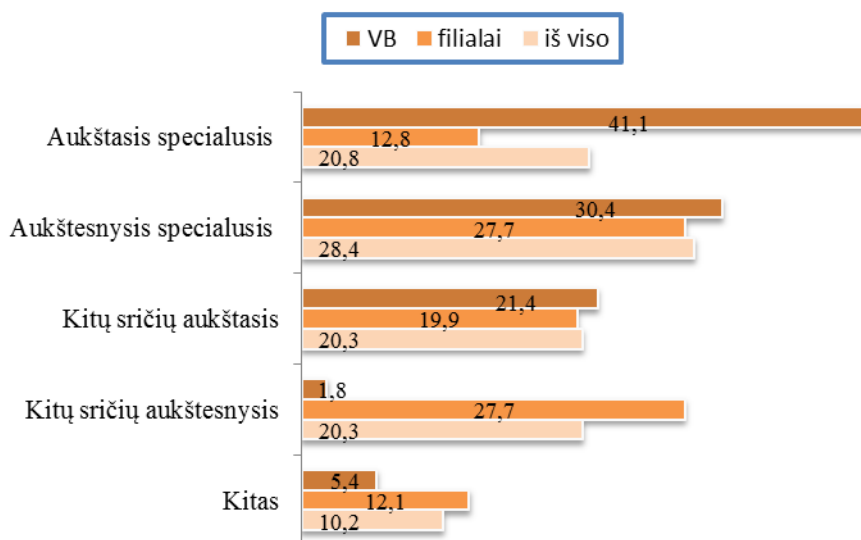
Dauguma į tiriamąją veiklą įtrauktų darbuotojų yra vyresni nei 50 metų amžiaus (55,6 %), ketvirtadalis jų yra vidutinio amžiaus – 41–50 metų (25,3%), o penktadalį sudaro 20–40 metų darbuotojai (19,2 %). Vidutinis tiriamojoje veikloje dalyvaujančių darbuotojų amžius – 50 metų. (1 pav.).

1 pav. Darbuotojų, įtrauktų į mokslo (tiriamąją) veiklą, amžius (%)

Į tiriamąją veiklą įtraukti VB darbuotojai yra kvalifikuoti specialistai: beveik pusė jų (49,2 %) turi aukštąjį ir aukštesnįjį specialųjį išsimokslinimą, t. y. baigę bibliotekininkystės, informacijos ar komunikacijos krypties studijas aukštosiose arba aukštesniosiose mokyklose, o penktadalis darbuotojų (20,3 %) yra įgiję kitų sričių aukštąjį išsimokslinimą – tai pedagogai (7), filologai (6), edukologai (3), įvairių kitų specialybių atstovai. (2 pav.).

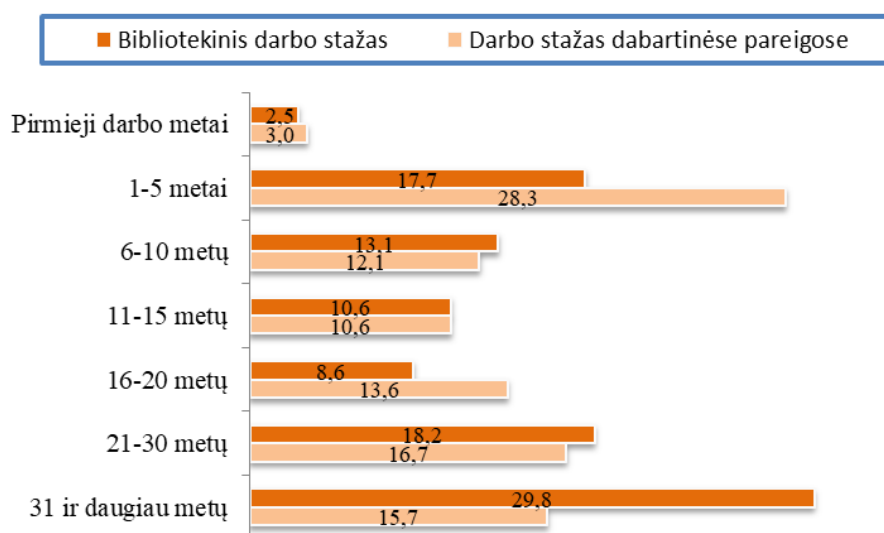
2 pav. Darbuotojų, įtrauktų į mokslo (tiriamąją) veiklą, išsimokslinimas (%)

Dauguma tiriamojoje veikloje dalyvaujančių darbuotojų turi didelę darbo patirtį: vidutinis jų bibliotekinio darbo stažas – 20 metų (VB darbuotojų – 24 metai, filialų – 19 metų). Beveik pusė šių specialistų dirba bibliotekose daugiau kaip 20 metų (48,0 %), apie penktadalis –

11–20 metų (19,2 %). Didžiąją laiko dalį jie dirba toje pačioje bibliotekoje – vidutiniškai 19 metų (VB darbuotojai – 23 metus, filialų – 18 metų) ir tose pačiose pareigose – vidutiniškai 15 metų (VB darbuotojai – 13 metų, filialų – 16 metų). (3 pav.).

3 pav. Darbuotojų, įtrauktų į mokslo (tiriamąją) veiklą, darbo stažas (%)

Apibendrinant Regiono bibliotekų veiklos dokumentų analizės rezultatus galima teigti, kad bibliotekų mokslo (tiriamoji) veikla nėra aiškiai reglamentuojama nei visos bibliotekos, nei struktūrinių padalinių ir pareigybių lygmenyje. Daugumoje Regiono bibliotekų nėra aiškaus, teisės aktuose įtvirtinto šios veiklos organizavimo modelio, kuriame būtų tiksliai ir konkrečiai apibūdintos kiekvieno šioje veikloje dalyvaujančio struktūrinio padalinio ir pareigybės funkcijos bei kompetencijų ir atsakomybės ribos. Dažniausiai tiriamosios veiklos organizavimo sistema bibliotekoje būna neišbaigta ir nesuderinta visų lygmenų teisės aktuose – bibliotekos nuostatuose, struktūrinių padalinių ir pareigybių nuostatuose.

Remiantis šių dokumentų analize galima išskirti pagrindinius tiriamosios veiklos reglamentavimo trūkumus:

1. Tiriamosios veiklos funkcijos neįrašytos bibliotekos nuostatuose, bet paskirstytos struktūrinių padalinių ir pareigybių lygmeniu arba atvirkščiai – šios funkcijos įrašytos bibliotekos nuostatuose, bet nepaskirstytos bibliotekos padaliniams ir pareigybėms.

2. Tiriamosios veiklos organizavimo sistemai trūksta aiškumo ir konkretumo. Struktūrinių padalinių ir pareigybių nuostatuose įrašytos tiriamosios veiklos funkcijos suformuluotos labai abstrakčiai arba painiai, sunku identifikuoti jiems priskirtas veiklos sritis,

įgaliojimų bei atsakomybės ribas, nereglamentuojamas tiriamajai veiklai skiriamas personalo darbo laikas.

3. Tiriamosios veiklos organizavimo sistemai trūksta nuoseklumo ir logikos, t. y. nesuderintos struktūriniais padaliniais ir jų personalui priskirtos funkcijos:

a) tiriamosios veiklos funkcijos priskirtos tik personalui, bet neįrašytos struktūrinio padalinio nuostatuose, arba atvirkščiai – jos deklaruojamos tik struktūrinio padalinio nuostatuose, bet nepriskirtos to padalinio personalui;

b) padalinio personalui numatyta tik tyrimų organizavimo funkcija, bet niekam nepriskirta tyrimų vykdymo funkcija;

c) padalinio nuostatuose deklaruojamos tiriamosios veiklos sritys ir pobūdis neatitinka šio padalinio personalui priskirtų veiklos sričių ir pobūdžio; pvz. padalinio nuostatuose deklaruojamos dokumentų fondo ir vartotojų poreikių tyrimų vykdymo funkcijos, o padalinio personalui priskirta tik fondo sudėties analizavimo funkcija ir pan.

d) padalinio nuostatuose deklaruojamos tiriamosios veiklos funkcijos (organizavimas, vykdymas, dalyvavimas) neatitinka šio padalinio personalui priskirtų funkcijų; pvz. padalinio nuostatuose numatyta dalyvavimo tyrimuose funkcija, o šio padalinio vadovui priskirtos tyrimų organizavimo ir vykdymo funkcijos ir pan.

Įvertinant tai, kad realiai priskiriamos tiriamosios veiklos funkcijos ne visada atitinka darbuotojų pareiginiuose nuostatuose įrašytas funkcijas, galima teigti, kad nuostatuose esantys su šia veikla susiję teiginiai yra daugiau deklaratyvaus pobūdžio, nesiekiant teisės aktuose įtvirtinti aiškų šios veiklos organizavimo modelį, numatant visus šios veiklos etapus ir konkrečias kiekvieno joje dalyvaujančio darbuotojo funkcijas, kad būtų užtikrinta atsakomybė už galutinio rezultato kokybę. Tokia tiriamosios veiklos organizavimo praktika gali būti susijusi su tuo, kad rengdamos organizacinius dokumentus, bibliotekos *a priori* neprognozuoja, jog ši veikla bus vykdoma nuolat ir sistemingai, todėl nekonkretizuoja su ja susijusių įpareigojimų ir į nuostatus įrašo tik bendriausio pobūdžio teiginius, kad atsiradus būtinybei atlikti tam tikrą tiriamąjį darbą, galėtų paskirstyti personalui konkrečias užduotis.

2.3. Regiono SVB atlikti mokslo (tiriamieji) darbai, jų rūšys ir tematika; informacinių analitinių darbų kokybės vertinimas

2.3.1. Regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų atliktų mokslo (tiriamųjų) darbų rūšys ir tematika.

Tyrimui pateikti ir metinėse veiklos ataskaitose pristatyti duomenys apie tiriamuosius darbus rodo, kad Regiono bibliotekos juos inicijuoja ir vykdo epizodiškai, esant poreikiui ar būtinybei pagrįsti vadybinius sprendimus, rengiamų projektų tikslingumą arba vertinant jų poveikį

tikslinėms grupėms. Moksliniai tyrimai, nors jų vykdymo funkcija ir deklaruojama kai kurių bibliotekų teisės aktuose, tiriamuoju laikotarpiu nebuvo atliekami. 2010–2015 m. tik šešiose (6) Regiono SVB (Alytaus m., Alytaus r., Lazdijų r., Varėnos r., Elektrėnų ir Švenčionių r.) buvo inicijuoti ir savarankiškai atlikti tiriamieji darbai, kurie metinėse veiklos ataskaitose įvardijami kaip apklausos arba analizės. Šie darbai ataskaitose pristatomi labai lakoniškai, nenurodant jų tikslų, neapdairant rezultatų, nepateikiant išvadų, o kartais minimas tik pats faktas, kad toks darbas buvo atliktas. Tik trys Regiono bibliotekos (Alytaus m., Elektrėnų ir Varėnos) pateikė penkių tyrimų (apklausų) apibendrinimus (ataskaitas, pranešimą), o daugiau kaip pusės (7) 2010–2015 m. vykdytų apklausų ataskaitos ar kita dokumentuota informacija (apžvalga, apibendrinimas, straipsnis, pranešimas ir pan.) neišliko arba iš viso nebuvo parengtas tiriamojo darbo rezultatus apibendrinantis dokumentas.

Remiantis turimais duomenimis, Regiono bibliotekose 2010–2015 m. buvo atlikta viena skaitymo analizė ir 11 bibliotekos lankytojų arba aptarnaujamos teritorijos gyventojų apklausų. Pusė šių apklausų (6) buvo vykdomos rengiant ir įgyvendinant projektus, t. y. siekiant nustatyti planuojamų projekto veiklų tikslumą arba vertinant projekto poveikį tikslinėms grupėms. Kitos apklausos buvo atliktos siekiant išsiaiškinti vartotojų skaitymo poreikius (Alytaus r., Elektrėnai), kompiuterinio raštingumo mokymų lankytojų gebėjimus ir poreikius (Alytaus m.), bibliotekos teikiamų paslaugų ir jų kokybės vertinimus (Lazdijai). (12 lentelė).

12 lentelė. Tiriamieji darbai, atlikti Regiono bibliotekose 2010–2015 m.

Eil. nr.	Bibliotekos pavadinimas	Atlikti ir dokumentuoti tiriamieji darbai
		Gyventojų laisvaikio ir kultūrinių poreikių tyrimai rengiant projektus
1.	Alytaus m. SVB	[GRICIŪNAITĖ, Indrė, GRIGALIŪNIENĖ, Agnė]. Alytaus miesto laisvalaikio praleidimo poreikių tyrimo ataskaita. [Alytus]: Alytaus Jurgio Kunčino viešoji biblioteka, [2015]. 20 p.: diagr. Prieiga per internetą: http://www.alytus.mvb.lt/images/pdf/jaunimo_poreikiu_tyrimas.pdf
2.	Elektrėnų SVB	VOLUNGEVIČIENĖ, Jūratė. Paauglių ir jaunimo poreikių Elektrėnų SVB tyrimo apžvalga. [Elektrėnai]: [Elektrėnų savivaldybės viešoji b-ka], 2015. [Pranešimas BP2 projekto „Saviraiškos erdvės paaugliams ir jaunimui į kūrimas Elektrėnų savivaldybės viešojoje bibliotekoje“ pristatymo bendruomenei renginyje].
3.	Varėnos r. SVB	ARMONIENĖ, Daiva. Ar tikslinga išsaugoti Anzelmo Matučio Drevę ir su ja susijusias kultūrinės tradicijas: anketinės apklausos rezultatai. [Varėna]: [Varėnos rajono savivaldybės viešoji b-ka], [2013]. [2 p.]. [Nepublikuota].
4.	Varėnos r. SVB	SINKEVIČIŪTĖ, Vita. Varėnos rajono kaimo jaunimo iniciatyvų skatinimas: [tyrimo ataskaita]. [Varėna]: [Varėnos rajono savivaldybės viešoji b-ka], [2013]. [2 p.]. [Nepublikuota].
		Projekto poveikio tyrimas
5.	Elektrėnų SVB	PARTIKIENĖ, Kristina. [Bibliotekos pažangai 2] projekto „Saviraiškos erdvės paaugliams ir jaunimui įkūrimas“ poveikio vertinimo tyrimo ataskaita. [Elektrėnai]: [Elektrėnų savivaldybės viešoji b-ka], [2015-2016]. [2 p.]. [Nepublikuota].

Ataskaitose nurodyti tiriamieji darbai		
Gyventojų laisvaikio poreikių tyrimas rengiant projektą		
6.	Švenčionių r.SVB	[Paauglių ir jaunimo poreikiai laisvalaikio užimtumui ir veiklų pasirinkimui. Apklausa atlikta rengiant BP2 projektą „Technologijų centro „Faliukas“ įkūrimas ir veikla bibliotekose“. 2015]. Švenčionių SVB veiklos ataskaita, 2015, p. 19.
Kompiuterinio raštingumo poreikių tyrimas		
7.	Alytaus m. SVB	[Alytaus Jurgio Kunčino VB kompiuterinio raštingumo mokymų lankytojų gebėjimų ir poreikių tyrimai žodinėmis apklausomis. 2010]. Alytaus Jurgio Kunčino VB veiklos ataskaita, 2011, p. 20.
Skaitymo poreikių tyrimai		
8.	Alytaus r. SVB	[Alytaus rajono gyventojų apklausa dėl periodinių leidinių skaitymo. 2011]. Alytaus r. SVB veiklos ataskaita, 2012, p. 24.
9.	Alytaus r. SVB	[Alytaus rajono gyventojų apklausa dėl periodinių leidinių skaitymo. 2012]. Alytaus r. SVB veiklos ataskaita, 2013, p. 25.
10.	Elektrėnų SVB	Ką skaitote: [Skaitymo poreikių tyrimas. 2011]. Elektrėnų SVB veiklos ataskaita, 2012, p. 67.
Bibliotekos paslaugų kokybės tyrimai		
11.	Lazdijų r. SVB	[Lazdijų rajono savivaldybės viešoji biblioteka – prieinamumas, teikiamų paslaugų ir aptarnavimo kokybė. Parengta anketa. 2012]. Lazdijų r. SVB veiklos ataskaita, 2013, p. 21.
12.	Lazdijų r. SVB	[Lazdijų rajono savivaldybės viešoji biblioteka – prieinamumas, teikiamų paslaugų ir aptarnavimo kokybė. Atlikta apklausa. 2013]. Lazdijų r. SVB veiklos ataskaita, 2014, p. 13.

Pateikdamos duomenis apie vykdytą tiriamąją veiklą, bibliotekos priskyrė keturias (4) apklausas rinkos tyrimams, o vieną – vadybiniams sprendimams pagrįsti, tačiau įvertinus šių apklausų apibendrinimuose pristatytą jų turinį ir apimtį, visos šios apklauros labiau priskirtinos darbams, kurie skirti vadybiniams sprendimams pagrįsti. Vertinant apklausų ataskaitų struktūrą ir turinį galima teigti, kad jos dažnai rengiamos nesilaikant tyrimų ataskaitoms keliamų reikalavimų, pagal kuriuos turi būti suformuluotas tyrimo tikslas ir uždaviniai, atskleista tyrimo problema, pristatyta metodika, nuosekliai išanalizuota pasirinkta tema, remiantis tyrimo metu surinktais duomenimis suformuluotos išvados, susietos su tyrimo problema, tikslais ir uždaviniais, pateiktos rekomendacijos. Pagrindinius tyrimo ataskaitos struktūros ir turinio reikalavimus iš esmės atitinka tik Alytaus Jurgio Kunčino viešosios bibliotekos darbuotojų parengta „Alytaus miesto jaunimo laisvalaikio praleidimo poreikių tyrimo ataskaita“.

Regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų veikla bei paslaugos buvo tiriamos ir mokymosi tikslais. 2010–2015 m. besimokantys bibliotekų darbuotojai atliko 4 tyrimus trijose bibliotekose (Alytaus r., Širvintų ir Trakų) ir atliktų tyrimų pagrindu parengė 2 bakalauro ir 2 magistro darbus; trys iš šių darbų saugomi bibliotekose. Šiuo tikslu buvo atlikti bibliotekos paslaugų (2 tyrimai), bibliotekos organizacinės kultūros ir bibliotekos vystymosi strateginių kryptų tyrimai. (13 lentelė).

13 lentelė. Tiriamieji darbai, atlikti Regiono bibliotekose mokymosi tikslais 2010–2015 m.

Eil. nr.	Bibliotekos pavadinimas	Tyrimai, atlikti mokymosi tikslais
1.	Alytaus r. SVB	BALIONIENĖ, Daiva. Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos vystymosi strateginės kryptys: orientacija į vartotoją ir partnerystę: [bakalauro darbas]. [Alytus], 2010. [Parengtas bakalauro darbas saugomas Alytaus rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje].
2.	Alytaus r. SVB	ŠALASEVIČIENĖ, Jūratė. Bibliotekos, kaip socialines paslaugas teikiančios institucijos, organizacinė kultūra: Alytaus apskrities atvejis: [magistro darbas]. [Alytus], 2010. [Parengtas magistro darbas bibliotekoje nesaugomas].
3.	Širvintų r. SVB	TAPARAUSKIENĖ, Dalia. Paslaugos Širvintų viešojoje bibliotekoje: [magistro darbas]. [Širvintos], 2011. [Parengtas magistro darbas saugomas Širvintų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje].
4.	Trakų r. SVB	ABUCEVIČIENĖ, Jolanta. Trakų viešosios bibliotekos paslaugų grąža: [bakalauro darbas]. [Trakai], 2010. [Parengtas bakalauro darbas saugomas Trakų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje].

Užsakomasis tyrimas buvo atliktas tik Vilniaus miesto savivaldybės centrinėje bibliotekoje – tai Bibliotekos pažangai 2 projekto „Mes Knygų s@loje“ poveikio vertinimo tyrimas, kurį atliko projekto dalyviai, o tyrimo duomenys buvo panaudoti projekto veikloms organizuoti.

Nors savarankiški tiriamieji darbai atliekami retai, 2010–2015 m. Regiono SVB aktyviai dalyvavo kitų institucijų, dažniausiai Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, atliekamuose tyrimuose. LNB pateiktais duomenimis, šios bibliotekos darbuotojų iniciatyva, jiems organizuojant, koordinuojant ir atliekant pagrindinių vykdytojų vaidmenį, savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos lauke 2010–2015 metais buvo atlikti 37 tyrimai, iš kurių 20-je tyrimų vienokiu ar kitokiu būdu dalyvavo ir SVB darbuotojai: rinko ir teikė duomenis tyrimų organizatoriams bei vykdytojams, organizavo vartotojų apklausas, patys atsakinėjo į anketų klausimus ir pan. Penkis iš šių tyrimų – LNB atliko dalyvaujant apskričių viešųjų bibliotekų specialistams. LNB organizuotų ir vykdytų tyrimų temos apima įvairias bibliotekų veiklos sritis: vadyba, planavimas ir strategija (10 tyrimų), vartotojų elgsena (4 tyrimai), bibliotekų kuriamų produktų ir paslaugų tyrimai (3), bibliotekų informacinių išteklių sudarymo problemos (2 tyrimai); apie pusė šių tyrimų buvo atlikta projektų „Bibliotekos pažangai“ ir „Bibliotekos pažangai 2“ reikmėms. (14 lentelė).

14 lentelė. LNB iniciatyva arba jai dalyvaujant organizuoti ir įvykdyti tyrimai 2010-2015 m.

Eil. nr.	Tyrimų temos	Tyrimų skaičius
1.	Vadyba, planavimas, strategija; iš jų:	10
1.1.	Veiklos stebėsenos ir vertinimo tyrimai	3
1.2.	Bibliotekų vidaus ir išorės aplinkos tyrimai	4
1.3.	Mokslinių tyrimų būklės bibliotekose identifikavimas	3
2.	Vartotojų elgsenos tyrimai (pažinimo aspektai)	4

3.	Bibliotekų kuriamų produktų ir paslaugų tyrimai; iš jų:	3
3.1.	Kraštotyros veikla bibliotekose	1
3.2.	Tarpbibliotekinio skolinimo paslaugų būklės ir plėtros tyrimas	1
3.3.	Kultūrinės tapatybės formavimas	1
4.	Bibliotekų informacinių išteklių sudarymo ir struktūravimo problemos	2
5.	Projektų "Bibliotekos pažangai" ir "Bibliotekos pažangai 2" veiksmingumo tyrimai; iš jų:	18
5.1.	Rinkos potencialo, charakteristikų ir tendencijų tyrimai	9
5.2.	Bibliotekų vadybos, raidos tendencijų, įvaizdžio tyrimai	2
5.3.	Žmogiškųjų išteklių plėtros tyrimai	2
5.4.	Bibliotekų išorės aplinkos (partnerių, verslininkų ir laisvai samdomų specialistų požiūrio į bibliotekas) tyrimai	2
5.5.	Projekto poveikio tyrimai	2
5.6.	Projekto vidinės aplinkos (svetainės www.3erdve.lt) tyrimas	1

Be LNB organizuotų tyrimų, Regiono bibliotekos dalyvavo nacionalinio projekto LiBiTOP atliktoje savivaldybės viešųjų bibliotekų darbuotojų apklausoje (2013 m.), Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos inicijuotuose tyrimuose, pavieniais atvejais ir kitų organizacijų vykdytuose tyrimuose. Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka šiuo laikotarpiu inicijavo ir vykdė 3 tyrimus: du tyrimai buvo atlikti VAVB vykdyto BP2 projekto „#MŪSŪKRAŠTAS: Alytaus ir Vilniaus bendruomenių tapatumo ugdymas bibliotekose“ reikmėms, kuriuose dalyvavo Alytaus r. SVB, o tyrime „Elektroninės paslaugos Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių viešosiose bibliotekose“ dalyvavo visos Regiono bibliotekos.

Apibendrinti Regiono bibliotekų tiriamosios veiklos rezultatai leidžia teigti, kad šios veiklos praktikoje dominuoja dalyvavimas kitų institucijų atliekamuose tyrimuose, kurį galima vertinti kaip reikšmingą SVB indėlį į mokslo (tiriamąją) veiklą nacionaliniu mastu. Savarankiškai vykdomoje tiriamojoje veikloje naudojami kai kurie mokslinių tyrimų metodai, dažniausiai mažos imties respondentų apklausa, o dauguma atliktų tiriamųjų darbų vertintini kaip informacinės analitinės veiklos rezultatai, kurie naudojami bibliotekos reikmėms ir dažniausiai jokia forma nepublikuojami.

2.3.2. Regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos metinės ataskaitos ir jų vertinimas

Viena iš informacinės analitinės veiklos rūšių yra bibliotekų veiklos analizavimas ir metinių ataskaitų rengimas. Visų Vilniaus regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitos yra rengiamos pagal Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos (LNB) rekomendacijas, kurios buvo parengtos 1997 m., o vėliau papildytos (2003, 2005 m.) iš esmės nekeičiant jų struktūros. Rekomendacijomis buvo siekiama paskatinti bibliotekas analizuoti metų veiklą remiantis svarbiausiais kiekvienos veiklos srities rodikliais, kurie pateikti šiose rekomendacijose, aptariant

pasiekimus ir pokyčius, numatytų tikslų, uždavinių ir planuotų rodiklių vykdymo rezultatus. Nors vėlesniais metais (2009, 2011, 2013) profesinėje literatūroje buvo aptariamasi ir kitos galimos bibliotekų veiklos ataskaitos schemas, Regiono bibliotekos laikėsi įprastos ataskaitos struktūros, kurioje ataskaitos turinys dėstomas pagal atskiras bibliotekų veiklos sritis. Ir ankstesnėse 1997 metų rekomendacijose, ir vėliau publikuotuose straipsniuose pabrėžiama veiklos analizės būtinybė siekiant užtikrinti efektyvią bibliotekų plėtrą, racionalų veiklos planavimą, veiksmingą atstovavimą, sprendžiant kitus profesinius uždavinius.

Šiame tyrime savivaldybių viešųjų bibliotekų metinės veiklos ataskaitos priskirtos analitinių ataskaitų žanrui ir vertinamos pagal šiems darbams keliamus reikalavimus, remiantis iš anksto parengtais kriterijais (priedas 3). Atsižvelgiant į šiuos reikalavimus, bibliotekų veiklos metinės ataskaitos buvo vertinamos keturiais aspektais: prioritetinių bibliotekos veiklos tikslų ir uždavinių identifikavimas, atskirų veiklos sričių analizės kokybė, išvados ir rekomendacijos, darbo įforminimo kokybė. Vertinimui buvo pasirinktos 26 ataskaitos (po dvi kiekvienos Regiono SVB ataskaitas), kuriose analizuojama 2010 ir 2015 metų bibliotekų veikla.

2.3.2.1. Prioritetinių bibliotekos veiklos tikslų ir uždavinių identifikavimas metinėse ataskaitose.

Tinkamas veiklos tikslų ir uždavinių suformulavimas bei atskleidimas ataskaitoje turi lemiamą reikšmę visos ataskaitos kaip analitinio darbo kokybei. Tik aiškiai ir konkrečiai išdėstant ataskaitinio laikotarpio tikslus bei uždavinius, susiejant juos su aptarnaujamos bendruomenės poreikiais, nacionalinio, regioninio ir savivaldos lygmens uždaviniais, kurie sprendžiami dalyvaujant viešosioms bibliotekoms, galima pagrįsti visų analizuojamų veiklų prasmingumą, įvertinti pasiektus rezultatus, pagrindžiančius jų reikšmę pasirinktų tikslų ir uždavinių įgyvendinimui.

Apibendrinti Vilniaus regiono savivaldybių viešųjų bibliotekų ataskaitų analizės duomenys leidžia teigti, kad dauguma bibliotekų neteikia didelės reikšmės tikslų ir uždavinių formulavimui, kurie pateikiami ataskaitų *Bendrojoje dalyje*; šios ataskaitų dalies *vertinimo vidurkis* – 1,27 balo. Dažniausiai ataskaitose aptariami bendriausio pobūdžio tikslai ir uždaviniai, kurių formuluotės labiau primena bibliotekos funkcijas: universalus dokumentų fondo formavimas; rašytinio paveldo kaupimas, saugojimas ir sklaida; etninės kultūros sklaida ir puoselėjimas; savivaldybės teritorijos gyventojų bibliotekinis aptarnavimas; renginių organizavimas ir pan. Tokių funkcijų ir tęstinių veiklų, kurias nuolat vykdo kiekviena viešoji biblioteka, vardijimas neatskleidžia konkrečių bibliotekos siekių ataskaitiniais metais, todėl neretai tos pačios bibliotekos ataskaitose identiškai uždaviniai kartojasi metai iš metų. Vengiant konkretizuoti tikslus ir uždavinius, jie dažnai

pateikiami viename ištisiniame sąrašė, neidentifikuojant, kas yra tikslas, o kas uždavinys, kai kuriais atvejais nurodomi vien tik tikslai arba vien tik uždaviniai. Neretai stengiamasi iš viso nenaudoti žodžių „tikslas“ ir „uždavinys“, o tiesiog deklaruojamos prioritėtinės bibliotėkos veiklos kryptys, siekiai ir pastangos šiuos siekius įgyvendinti. Kai kuriose ataskaitose iš viso nenurodomi jokie tikslai, uždaviniai ar pagrindinės veiklos kryptys (4 ataskaitos); šiuo atveju *Bendrojoje dalyje* fragmentiškai pateikiami visumos neatspindintys faktai, minimos kai kurios veiklos ir pasiekimai, tačiau ši atrankinio pobūdžio informacija neatskleidžia, ko siekė bibliotėka ataskaitiniais metais vykdydama išvardintas veiklas.

Tik pavieniais atvejais bibliotėkos siekiai būna labiau konkretizuojami, pvz.: „skatinti skaitymą, tuo prisidedant prie raštingumo sklaidos informacinėje visuomenėje, panaudojant tam tradicines ir naujas skaitymo skatinimo formas“; „organizuoti įvairias turiningo laisvalaikio praleidimo formas, popamokinį užimtumą, skatinti ir populiarinti kūrybinę iniciatyvą“; „siekti į bibliotėkas pritraukti daugiau suaugusių ir vyresnio amžiaus žmonių“, „panaudojant įvairias priemones (signalizacija, šarvuotos durys, grotos, draudimas), siekti, kad bibliotėkų patalpos būtų saugios“; „užtikrinti tinkamas darbo sąlygas bibliotėkos lankytojams ir personalui“ ir kt.

Ataskaitose paprastai nepateikiama jokia informacija, pagrindžianti tikslų ir uždavinių aktualumą bei tikslingumą, siejant juos su tais tikslais ir uždaviniais, kurie, dalyvaujant viešosioms bibliotėkoms sprendžiami nacionaliniu, regioniniu ir savivaldos lygmeniu. Tik pavieniais atvejais nurodomi nacionalinio ar savivaldos lygmens teisės aktai, kuriais remiantis buvo pasirinktos prioritėtinės bibliotėkos veiklos kryptys ir ataskaitinių metų veiklos uždaviniai: *Valstybės ilgalaikės raidos strategija* (Žin., 2002-11-27, Nr. 113-5029), *Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginis planas* (Žin., 2001-08-17, Nr. 71-2534), *Lietuvos kultūros politikos nuostatos* (Žin., 2001-05-18, Nr. 42-1454). Kartais ataskaitose apsiribojama teiginiu, kad bibliotėka ataskaitinių metų veiklą grindė įvairiais teisės aktais, pradedant Lietuvos Respublikos Konstitucija ir baigiant savivaldybės tarybos sprendimais bei pačios bibliotėkos nuostatais, tačiau jokie konkretūs tais metais aktualūs teisės aktai nenurodomi. Apibūdinant bibliotėkos veiklos kryptis, ataskaitose neretai deklaruojama, kad veikla, dažniausiai kultūrinė, buvo siejama su svarbiausiomis tais metais minimomis sukaktimis: Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dvidešimtmečiu (2010 m.), Žalgirio mūšio 600-osiomis metinėmis (2010 m.), Etnografinių regionų metais (2015 m.), Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 25-mečiu (2015 m.) ir kt. Analizuojamose Regiono bibliotėkų veiklos ataskaitose nenurodomi tokie reikšmingi bibliotėkoms dokumentai, patvirtinti tiriamuoju laikotarpiu (2010–2015 m.) LR Seimo ir Vyriausybės nutarimais, kaip *Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės* (Žin., 2010-07-08, Nr. 80-4152), *Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa* (Žin., 2011-10-29, Nr. 130-6189), *2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa* (Žin., 2012-12-11, Nr.

144-7430), *Lietuvos Respublikos skaitmeninė dienotvarkė* (TAR, 2014-03-21, Nr. 3386) ir kt. Ataskaitinių metų tikslai ir uždaviniai nesiejami ir su aptarnaujamos teritorijos gyventojų poreikiais, su praėjusių metų veiklos rezultatais; tik retais atvejais *Bendrojoje dalyje* būna nurodyti esminiai prieštaravimai ir problemos, su kuriomis susidūrė biblioteka įgyvendindama ataskaitinių metų uždavinius.

Nepagrindžiant tikslų ir uždavinių aktualumo, nesiejant jų su pagrindinėmis šalies, regiono bei savivaldybės sprendžiamomis kultūrinėmis ir socialinėmis problemomis, su realiais aptarnaujamos bendruomenės poreikiais, ataskaitose pristatoma bibliotekos veikla atrodo savitiksle, neintegruota į valstybės ir savivaldybės kultūrinės bei socialinės raidos strategijas, labiau orientuota į organizacijos vidinę aplinką, o ne į bendruomenę ir jos poreikius. Šiuo atveju, kitose ataskaitos dalyse analizuojamų įvairių bibliotekos veiklos sričių prasmingumas tampa sunkiai suvokiamas, pasiekimai ir pokyčiai kiekvienoje srityje atrodo nereikšmingi, o problemos, su kuriomis susiduriama vykdant vieną ar kitą veiklą, svarbios tik pačiai bibliotekai.

2.3.2.2. Atskirų veiklos sričių analizės kokybė.

Regiono bibliotekų veiklos ataskaitose, kurios rengiamos laikantis LNB rekomendacijų, dažniausiai būna analizuojama 10 veiklos sričių, pagal kurias ataskaitos turinys suskirstomas į atskirus skyrius: bibliotekų prieinamumas, fondo formavimas, vartotojų aptarnavimas, vaikų aptarnavimas, informacinė ir kraštotyros veikla, metodinė veikla, mokslinio tyrimo darbas ir dalyvavimas projektuose, žmogiškieji ištekliai, materialinė bazė ir finansavimas. Kai kuriose ataskaitose tam tikri skyriai yra jungiami į vieną, išskiriant atitinkamus poskyrius, arba kai kurių veiklos sričių analizė (pvz., darbas su skaitytojais vaikais, projektinė veikla) integruojama į kitus ataskaitos skyrius, o kai kurios veiklos sritys neanalizuojamos, tik įrašoma pastaba, kad ši veikla nevykdoma (dažniausiai – bibliotekos tiriamoji veikla).

Bibliotekų prieinamumas. Vertinimo vidurkis – 1,19 balo. Bibliotekų prieinamumą apibūdinantys rodikliai yra vieni iš stabiliausių metinėje ataskaitoje aptariamų rodiklių, kurių pokyčiai net per keletą metų dažniausiai būna labai nežymūs, todėl daugumoje ataskaitų jų analizei neskiriamas didesnis dėmesys. Nors bibliotekų prieinamumui įvertinti gali būti naudojami kokybiniai rodikliai (bibliotekų tinklo tankumo koeficientas, bibliotekų prieinamumo koeficientas), nurodomi atstumai nuo gyvenamųjų vietovių iki bibliotekos ir atstumai tarp bibliotekų, susisiekimo visuomeniniu transportu galimybės, gyventojų, kuriems bibliotekos sunkiai pasiekiamos arba iš viso nepasiekiamos, skaičius, kita informacija, atskleidžianti gyventojų galimybes naudotis bibliotekų paslaugomis, bet paprastai pateikiami tik statistiniai duomenys apie bibliotekų skaičių ir konstatuojamas faktas, kad bibliotekų tinklas ataskaitiniais metais nesikeitė. Net ir tais atvejais kai

uždaromi struktūriniai teritoriniai padaliniai ir pasikeičia bibliotekų skaičius, ataskaitose dažniausiai apsiribojama tik fakto konstatavimu, bet nėra šių pokyčių įtakos bibliotekų prieinamumui įvertinimo. Tik pavieniais atvejais aptariami esminiai bibliotekų prieinamumo aspektai, pateikiami šios srities analizei svarbūs statistiniai ir faktiniai duomenys apie bibliotekos aptarnaujamos teritorijos gyventojus, apibendrintas bibliotekų tinklo ir prieinamumo įvertinimas, aptariamose gyventojų galimybės naudotis kitų šioje teritorijoje esančių bibliotekų paslaugomis ir kita situaciją atskleidžianti informacija, išryškinamos bibliotekų tinklo problemos, aptariamose priemonės, kurių reikėtų imtis sprendžiant bibliotekų paslaugų prieinamumo visiems bendruomenės nariams problemas. Plačiausiai ir detalčiausiai šioje ataskaitų dalyje aptariami nestacionaraus gyventojų aptarnavimo rodikliai ir veiklos, skirtos dviems socialinėms grupėms – neįgaliesiems bei senyvo amžiaus žmonėms. Šių veiklų aprašymas iliustruoja bibliotekų pastangas gerinti paslaugų kokybę ir prieinamumą žmonėms, patiriantiems socialinę atskirtį, tačiau veiklos rezultatai dažnai būna neapibendrinti ir nevertinami. Neretai čia pateikiama atpasakojamojo pobūdžio informacija, kurios nepakanka, kad galima būtų suprasti, kokių rezultatų siekė biblioteka analizuojamuoju laikotarpiu. Kai kurių bibliotekų deklaruojamų uždavinių įgyvendinimas yra tiesiogiai susijęs su bibliotekų prieinamumu, pvz., kaimo ir miesto gyventojų informacinės atskirties mažinimas, lygių galimybių ir geresnių sąlygų naudotis bibliotekos ištekliais ir paslaugomis suteikimas, potencialių vartotojų telkimas į bibliotekas ir pan., bet skyriuje *Bibliotekų prieinamumas* aprašomos veiklos bei pateikti rodikliai dažniausiai analizuojami atsietai nuo šių uždavinių ir jų sąsajas galima tik nuspėti iš bendro konteksto, nes tai patvirtinančių teiginių ir pasiektų rezultatų įvertinimo, pagrindžiančio, kad buvo įgyvendinti arba neįgyvendinti ataskaitinių metų uždaviniai, ataskaitose nėra.

Fondo formavimas. Vertinimo vidurkis – 1,38 balo. Šioje ataskaitų dalyje pateikiama labai daug statistinių duomenų apie fondo dydį, sudėtį, paskirstymą tinklo bibliotekose, naujų dokumentų gavimą ir kt., kurie yra lyginami su praėjusių vienerių arba kelerių metų rodikliais, tačiau šie duomenys daugumoje ataskaitų labai mažai komentuojami arba iš viso nekomentuojami, neapibendrinami ir nevertinami. Neretai apsiribojama minimaliais komentarais, konstatuojančiais akivaizdų faktą, kad tam tikri rodikliai padidėjo, sumažėjo arba beveik nepakito, tačiau giliau neanalizuojamos ir neaiškinamos šių pokyčių priežastys ir pasekmės, nepateikiamos ateities prognozės. Šioje ataskaitos dalyje yra gausu detalios informacijos, kaip pvz. kiekvieno rėmėjo dovanotų knygų skaičius, tiekėjų, iš kurių įsigijami nauji dokumentai, sąrašas, nurodant iš kiekvieno tiekėjo įsigytų dokumentų skaičių ir šiems dokumentams išleistų pinigų sumą, ataskaitiniais metais prenumeruojamų periodinių leidinių sąrašas ir pan. Ši informacija gali būti svarbi ir reikšminga dokumentų fondo analizei, jeigu ja remiantis būtų daromos tam tikros išvados ar prognozės, tačiau nesant jokių komentarų ir vertinimų, jos pateikimas ataskaitoje yra mažai

prasmingas. Kai kuriose ataskaitose minimi nereikšmingi faktai, pernelyg detaliai aiškinami labai nežymūs pokyčiai, kurie neturi esminės įtakos visos bibliotekos veiklos rezultatams, bet nėra apibendrinančių teiginių ir vertinimų, apibūdinančių viso fondo būklę. Tik keliose ataskaitose pateikta išsami dokumentų fondo analizė, pateikiamų duomenų ir faktų vertinimai, tačiau ir jose pasigendama apibendrinančių teiginių, pagrindžiančių pateiktų rodiklių ir faktų reikšmingumą uždavinių įgyvendinimui. Net ir tų bibliotekų ataskaitose, kurios deklaruoja tikslus ir uždavinius, tiesiogiai susijusius su dokumentų fondu ir kitais informaciniais ištekliais (gyventojų informacinių poreikių tenkinimas, informacinio aprūpinimo gerinimas, prieigos prie informacijos šaltinių užtikrinimas, dokumentų fondo plėtra ir pan.), dokumentų fondas analizuojamas atsietai nuo šių uždavinių, nepateikiama informacija, leidžianti įvertinti, ar buvo įgyvendinti iškelti uždaviniai, neaišku, kokių rezultatų siekė biblioteka ir ar jie pasiekti, neatskleidžiamas šios veiklos srities ryšys su galutiniais bibliotekos veiklos rezultatais. Tais atvejais, kai tarpinėse išvadose pateikti fragmentiški teiginiai ir apibendrinimai, jie dažnai nepagrindžiami analizės duomenimis, o kartais prieštarauja pateiktiems rodikliams, neįvardijamos priemonės nurodytoms problemoms spręsti ir tolimesnės veiklos kryptys šioje srityje.

Vartotojų (suaugusiųjų) aptarnavimas. Vertinimo vidurkis – 1,65 balo.

Lyginant su dokumentų fondo analize, vartotojų aptarnavimo rodiklių bei veiklų analizė daugelyje metinių ataskaitų yra kokybiškesnė. Nors šioje ataskaitų dalyje taip pat dominuoja faktinė konstatuojamoji informacija ir statistiniai rodikliai, tačiau jie dažniau interpretuojami: analizuojama vartotojų sudėtis, jos dinamika, identifikuojamos ir aiškinamos galimos pokyčių priežastys (vartotojų struktūros pokyčiai, vartotojų ir lankytojų skaičiaus, dokumentų išduoties sumažėjimas ar padidėjimas ir kt.), komentuojamos skaitymo poreikių kaitos tendencijos, kiti šiai veiklos sričiai svarbūs veiksniai. Daugelyje ataskaitų vartotojų aptarnavimo analizė yra perpildyta pertekliniais faktiniais duomenimis, kurie yra nesusisteminti, neapibendrinti ir neinterpretuojami, pvz. mokamų paslaugų sąrašas su jų įkainiais, ištisinis publikacijų apie biblioteką sąrašas, skaitomiausių knygų sąrašai ir pan. Kai kurie ataskaitose pateikti detalūs duomenys gali būti vertingi šios srities analizei (pvz. aptarnaujamos teritorijos gyventojų ir bibliotekos vartotojų demografinės charakteristikos), tačiau jų neanalizuojant, nevertinant, nesiejant su bibliotekos uždaviniais ir planuojamais rodikliais, ši informacija negali pagrįsti jokių apibendrinančių teiginių ir praranda prasmę. Daugumoje ataskaitų labiausiai išplėtotą ir detalizuotą informaciją apie renginius, kuri yra aprašomojo pobūdžio, gausiai iliustruota nuotraukomis, bet neapibendrinta ir nevertinama; neretai tiesiog aprašomi atskiri renginiai, vardijant jų pavadinimus, nurodant datas, dalyvių pavardes, pristatant renginio turinį. Nors pavieniais atvejais bandoma susisteminti informaciją apie renginius (pvz. renginiai

grupuojami pagal temas), bet nepateikiamas apibendrintas šios veiklos įvertinimas, atskleidžiantis jos tikslus ir pasiektus rezultatus.

Daugumoje ataskaitų deklaruojami bibliotekų veiklos tikslai ir uždaviniai yra tiesiogiai susiję su vartotojų poreikių tenkinimu, paslaugų plėtra ir kokybės gerinimu, tačiau vartotojų aptarnavimo rodikliai ir kiti šios veiklos rezultatai retai siejami su šių uždavinių įgyvendinimu, o dažniausiai komentuojami tik rodiklių pokyčiai ir aiškinamos jų priežastys. Šioje ataskaitų dalyje, kaip ir kitose, trūksta darbo su skaitytojais apibendrinimo ir analizuojamais rodikliais pagrįsto įvertinimo, kuris aiškiai atskleistų, ar buvo įgyvendinti ataskaitinių metų uždaviniai, kokių rezultatų siekė biblioteka ir ar pavyko juos pasiekti. Pavieniais atvejais pateikiamos tam tikros tarpinės fragmentiškos išvados ir vertinimai, tačiau paprastai jie būna empiriniai ir nepagrįsti statistinių rodiklių analizės ar tyrimų duomenimis, o kartais prieštarauja pateiktiems rodikliams; pasitaiko, kad tarpinėse išvadose pateikti teiginiai grindžiami naujais duomenimis, kurie nebuvo analizuojami ataskaitoje arba identiški teiginiai kartojami kitų metų ataskaitoje. Tose ataskaitose, kuriose pateikiama išsami darbo su vartotojais analizė, jos kokybę menkina tai, kad ji yra atsieta nuo ataskaitinių metų veiklos tikslų bei uždavinių, kurių formuluotės dažnai būna labai nekonkrečios arba ataskaitoje jų iš viso nėra; šiuo atveju neįmanoma pateikti objektyvaus ir argumentuoto šios veiklos srities efektyvumo įvertinimo ir atsakymo į esminį klausimą – ar biblioteka įgyvendino ataskaitinių metų veiklos tikslus ir uždavinius.

Vaikų aptarnavimas. Vertinimo vidurkis – 1,46 balo. Daugumoje ataskaitų (19) darbas su skaitytojais vaikais pristatomas atskirame skyriuje, o kai kurios bibliotekos (7 ataskaitos) darbo su vaikais analizę integruoja į kitas ataskaitos dalis. Beveik visada atskirame skyriuje pateikta analizė yra žymiai išsamesnė, nei integruota į kitas ataskaitos dalis, išskyrus vieną ataskaitą, kurioje išsamiai analizuojamas vaikų literatūros fondas, vaikams skirtos kultūrinės bei informacinės veiklos. Darbo su vaikais analizei būdingi tokie patys bruožai kaip ir suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo rodiklių bei veiklų analizei, nors daugeliu atvejų tos pačios bibliotekos ataskaitoje šių dviejų sričių analizės kokybė yra nevienoda: kai kuriose ataskaitose darbo su vaikais analizė yra ne tokia išsami, pateikiama daugiau neinterpretuojamų statistinių rodiklių, mažiau apibendrinimų ir išvadų, o kai kuriose – atvirkščiai, išsamesnė ir kokybiškesnė yra darbo su vaikais analizė.

Informacinė ir kraštotyros veikla. Vertinimo vidurkis – 1,92 balo. Šioje dalyje taip pat pateikiama daug faktinės informacijos ir statistinių duomenų apie bibliografinių įrašų skaičių elektroniniame kataloge, informacinio ir kraštotyros fondų dydį, interneto vartotojų skaičių, atsakytų užklausų skaičių ir kt., bet jie mažai interpretuojami, neatskleidžiama jų svarba bibliotekos veiklos uždavinių įgyvendinimui. Dažniausiai ypač detalai būna pristatyta kraštotyros veikla: pateikiamas parengtų kraštotyros darbų sąrašas, nurodomi bibliotekos įsigytų kraštotyros

tematikos leidinių pavadinimai, aprašomi kraštutinio pobūdžio renginiai ir pan., tačiau šis gausus faktinės informacijos masyvas dažniausiai būna nepakankamai susistemintas ir nesusietas su bibliotekos tikslais ir uždaviniais, trūksta apibendrinančių teiginių ir vertinimų, kurie atskleistų, ar pavyko įgyvendinti atsiskaitomojo laikotarpio uždavinius. Tais atvejais, kai ataskaitoje pateikiami tam tikri vertinimai, jie neretai būna grindžiami nuomonėmis ar empiriniais duomenimis, o ne pateiktų statistinių duomenų ir faktų analize.

Metodinė veikla. *Vertinimo vidurkis – 0,23 balo.* Tai viena iš mažiausiai analizuojamų bibliotekos veiklų, kurios aptariamos metinėse ataskaitose. Savivaldybių viešųjų bibliotekų metodinė veikla, daranti įtaką organizacijos vidinei aplinkai, įvairių bibliotekos veiklos sričių rezultatams, yra orientuota į viso bibliotekų tinklo veiklos efektyvumo užtikrinimą ir tolygų vystymą, todėl jos prasmingumas ir reikšmė gali būti atskleista tik siejant šios veiklos rezultatus su ataskaitinių metų bibliotekos veiklos uždaviniais ir jų įgyvendinimo rezultatais. Pristatant metodinę veiklą ataskaitose dažniausiai nurodomos jos kryptys, pagrindinės funkcijos arba tikslai ir uždaviniai, kurie neretai kartojasi keletą metų iš eilės, bet jie nesiejami su visos bibliotekos veiklos uždaviniais, o aprašomos veiklos kartais neturi akivaizdžių sąsajų ir su ataskaitinių metų metodinės veiklos uždaviniais ar prioritetais. Kai kuriose ataskaitose apsiribojama bendro pobūdžio informacija apie atliktus darbus (pvz., buvo teikiamos konsultacijos ir praktinė pagalba, organizuotos išvykos į filialus, rengti pranešimai ir pan.) ir keletu mažai informatyvių statistinių rodiklių, kurie neinterpretuojami, nevertinami ir, būdami nesusieti su bibliotekos uždaviniais, praranda akivaizdžią prasmę. Pasitaiko, kad šioje dalyje pristatomi visi bibliotekos metodininkų atlikti darbai, nors jie ir nesusiję su metodine veikla ir šios veiklos ataskaitinių metų uždaviniais, pvz., projektų rengimas ir įgyvendinimas, renginių bei įvairių akcijų organizavimas ir pan.

Mokslinio tyrimo darbas ir dalyvavimas projektuose. *Vertinimo vidurkis – 0,31 balo.* Daugumoje ataskaitų tiriamosios ir projektinės veiklos analizei yra skirtas atskiras skyrius arba atitinkamas poskyris skyriuje „Metodinė veikla“, tačiau jo turinys labai retai atitinka pavadinimą. Dažniausiai ataskaitose nėra jokios informacijos apie tiriamąją veiklą arba yra vienintelis teiginys, kad jokių tyrimų nebuvo atlikta. Tik pavieniais atvejais paminėti bibliotekoje atlikti tyrimai, kurie iš tiesų atliekami labai retai, kartais nurodomi šių tyrimų tikslai, bet nepristatomi tyrimų rezultatai. Daugelyje ataskaitų nepateikiama informacija ir apie dalyvavimą kitų organizacijų (LNB, AVB ir kt.) atliekamuose tyrimuose.

Pristatant projektinę veiklą ataskaitose dažnai apsiribojama minimalia informacija, o kartais tik išvardijami įgyvendintų projektų pavadinimai, net nenurodant jų finansavimo sumos arba nurodoma bendra visų projektų finansavimo suma. Kai kuriose ataskaitose pateikiamas labai detalus kiekvieno įgyvendinto projekto veiklų aprašymas, iliustruojamas projektinių renginių

nuotraukomis, tačiau nenurodomi projekto tikslai, nėra apibendrinančių teiginių, pagrindžiančių aprašomų veiklų prasmingumą. Tik pavieniais atvejais apibūdinami įgyvendintų projektų tikslai, kurie siejasi su bendrais ataskaitinių metų bibliotekos veiklos tikslais, uždaviniais ir jų įgyvendinimu. Paprastai projektinė veikla ataskaitose pristatoma atsietai nuo visos bibliotekos veiklos ir aprašoma tik kaip įvykęs faktas, o ne kaip svarbi priemonė įgyvendinant konkrečius uždavinius, nepateikiami apibendrinantys teiginiai bei vertinimai, pagrindžiantys šios veiklos tikslingumą, jos įtaką bibliotekos raidai, veiklų ir paslaugų plėtrai bei naudą bendruomenei. Ypač tai būdinga toms ataskaitoms, kuriose projektinių veiklų pristatymas integruotas į kitas ataskaitos dalis, kuriose pateikiama epizodiška informacija nelaikytina projektinės veiklos analize.

Žmogiškieji ištekliai. *Vertinimo vidurkis – 0,92 balo.* Daugelyje ataskaitų ši sritis iš viso neanalizuojama, nors ir pateikta analizei reikalinga faktinė informacija bei statistiniai duomenys, paprastai tie patys, kurie yra ir statistinėje ataskaitoje (bendras darbuotojų ir profesionalių bibliotekininkų skaičius, išsilavinimas, ne visą darbo dieną dirbančių bibliotekininkų skaičius ir kt.). Kai kuriose ataskaitose naudojami atskiri analizės elementai – nurodoma pateiktų statistinių rodiklių procentinė išraiška, apskaičiuoti darbuotojų veiklos efektyvumo rodikliai (vartotojų, lankytojų ir išduotų dokumentų skaičius vienam bibliotekininkui), bet šie rodikliai nekomentuojami ir nevertinami. Šioje dalyje taip pat pasitaiko nereikšmingos perteklinės informacijos (pvz. nurodomos konkrečių darbuotojų darbo sutarčių nutraukimo priežastys), komentuojami labai nežymūs ir nereikšmingi personalo pokyčiai, kurie neturi jokios įtakos bibliotekos veiklos organizavimui ar veiklos rodikliams, tačiau bendro situacijos vertinimo nėra. Daugumoje ataskaitų pateikta daug faktinės informacijos apie darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, kuri yra aprašomojo pobūdžio, dažnai nesusisteminta ir pernelyg detalizuota, pvz. pateikiamas ištisinis mokomųjų renginių sąrašas, nurodant jų pavadinimus ir juose dalyvavusių darbuotojų pavardes. Tik pavieniais atvejais daromos fragmentiškos apibendrinančios išvados (pvz., teigiama, kad pakilo darbuotojų kvalifikacija), bet ne visada pateikiami šie teiginiai pagrindžiantys susisteminti rodikliai, o kartais tarpinėse išvadose pateikiami nauji, ataskaitoje neanalizuojami duomenys. Šiame skyriuje pateikta informacija, kaip ir kitose ataskaitos dalyse, neleidžia įvertinti, ar buvo įgyvendinti ataskaitinių metų bibliotekos veiklos uždaviniai.

Materialinė bazė. *Vertinimo vidurkis – 0,92 balo.* Ši sritis daugumoje ataskaitų taip pat iš esmės neanalizuojama. Paprastai pateikiami statistiniai rodikliai iš statistinės ataskaitos (bendras ir naudingas patalpų plotas, lentynų metrų skaičius ir kt.), kurie nekomentuojami ir nevertinami, duomenys apie atliktus patalpų remonto darbus, tačiau nėra bendro materialinės bazės įvertinimo. Informacija apie techninį aprūpinimą šiame skyriuje dažnai būna fragmentiška, kadangi duomenys apie IT įrangą, interneto ryšį pateikiami kitame ataskaitos skyriuje pristatant informacinę

veiklą. Tik kai kuriose ataskaitose yra apibendrinančių teiginių, apibūdinančių patalpų būklę, jos pokyčius, problemas, pavieniais atvejais numatomi kai kurių problemų sprendimo būdai, perspektyvos. Šioje dalyje pateikta informacija retai kada siejasi su bibliotekos uždaviniais, jos nepakanka, kad galima būtų suprasti, ko siekė biblioteka ataskaitiniais metais.

Finansavimas. Vertinimo vidurkis – 0,27 balo. Apibendrinant visų metinių ataskaitų analizės duomenis galima teigti, kad ataskaitose iš viso nepateikiama bibliotekų finansavimo analizė. Šioje dalyje nurodomi tik statistiniai rodikliai, kurie nekomentuojami ir nevertinami. Pavieniais atvejais bibliotekų gautos lėšos lyginamos su praėjusių metų finansavimo sumomis ir konstatuojamas faktas, kad gautos lėšos sumažėjo arba padidėjo; kartais teigiama, kad lėšų trūksta, tačiau šis teiginys nepagrindžiamas statistinių rodiklių analize.

2.3.2.3. Išvados, rekomendacijos ir prognozės.

Vertinimo vidurkis – 1,77 balo. Ši ataskaitų dalis yra tiek pat svarbi, kaip ir įžangoje suformuluoti ataskaitinių metų bibliotekos tikslai, uždaviniai ir prioritetinės veiklos kryptis. Tinkamai suformuluotose išvadose turi būti pateikiamas tikslus ir aiškus atsakymas, ar buvo pasiekti ataskaitinių metų tikslai ir kaip išspręsti numatyti uždaviniai, suformuluotos bibliotekos tolimesnės raidos prognozės, numatomos artimiausio laikotarpio veiklos kryptys. Išvados pateikiamos beveik visose analizuotose ataskaitose (išskyrus dvi) ir daugeliu atvejų yra žymiai konkretesnės nei tikslų ir uždavinių formuluotės, tačiau dažniausiai jos tik iš dalies atitinka bibliotekos įgyvendinamus tikslus bei uždavinius ir nepateikia aiškaus atsakymo apie jų įgyvendinimą. Išvadų tikslumas ir konkretumas tiesiogiai susijęs su tikslų ir uždavinių formulavimo ypatybėmis; jeigu uždaviniai apibūdina organizacijos siekius abstrakčiomis sąvokomis „gerinti“, „tobulinti“, „plėtoti“ ir pan., tai ir išvadų teiginiai yra analogiški – „gerino“, „tobulino“, „plėtojo“ arba stengėsi tą daryti, pvz., sudaryti sąlygas visuomenei naudotis informacija, užtikrinti aukštos kokybės paslaugas ir pan. Kartais išvadose fiksuojami procesai, pvz. tęsė LIBIS PĮ diegimą, mokė gyventojus naudotis kompiuteriais, organizavo renginius ir pan., tačiau nenurodomi šių veiklų rezultatai, kurių siekė biblioteka ataskaitiniais metais, neatskleidžiama, ar tie tikslai ir uždaviniai buvo įgyvendinti. Gana dažnai daromos išvados, kurios nepagrįstos arba nepakankamai pagrįstos analizės duomenimis, pvz., teigiama, kad trūksta lėšų renginiams organizuoti, nors analizuojant atitinkamas veiklos sritis nebuvo pateikti jokie tai įrodantys statistiniai duomenys, jų palyginimai ar faktinė informacija; arba teigiama, kad bibliotekos veikla „labiau vertinama vartotojų tarpe“, bet sumažėjęs gyventojų sutelkimo rodiklis ir vartotojų skaičius kelia abejonių dėl tokios išvados pagrįstumo, o jokios kitos šį teiginį patvirtinančios informacijos ataskaitoje nėra. Kartais teigiama, kad planas iš esmės įvykdytas, bet analizės dalyje nėra šį teiginį pagrindžiančių duomenų, kadangi

pateikti veiklos rodikliai nebuvo lyginami su ataskaitinių metų planu. Pasitaiko, kad išvados būna pernelyg detalizuotos, nepakankamai susistemintos ir apibendrintos, kartojama daug analizės dalyje pateiktų statistinių rodiklių, arba pateikiama nauja, veiklos analizės dalyje neatskleista informacija. Išvadose paprastai apibūdinami pasiekimai, trūkumai ir problemos, bet tik retais atvejais numatytos priemonės darbui gerinti (rekomendacijos) ir artimiausios ateities prognozės. Nurodytos problemos dažnai būna siejamos ne su veiklos turiniu, o su materialine baze ir finansavimu, t. y. būtent su tomis sritimis, kurios ataskaitose yra mažai analizuojamos ir vertinamos, o šios srities problemų sprendimas daugiausia priklauso nuo bibliotekų steigėjų, todėl neprognozuojami ir jų sprendimo būdai. Daugelyje ataskaitų išvados būna suformuluotos paviršutiniškai, yra fragmentiškos ir nepateikia esminio bibliotekos veiklos ataskaitiniais metais įvertinimo.

2.3.2.4. Darbo įforminimo kokybė.

Darbo struktūra. Vertinimo vidurkis – 2,00 balai. Beveik visų analizuotų ataskaitų struktūra iš esmės atitinka LNB rekomenduojamą struktūrą; ataskaitose pateikiama informacija grupuojama pagal atskiras veiklos sritis ir suskirstyta dažniausiai į 10–13 dalių. Daugeliu atvejų ataskaitų struktūra yra nežymiai modifikuota, dažniausiai integruojant darbo su vaikais analizę į atitinkamas ataskaitos dalis, jungiant kai kuriuos ataskaitos skyrius arba išskiriant papildomus skyrius ar poskyrius ir pan., bet šie struktūros pakeitimai neturi įtakos visos ataskaitos kokybei. Tik dviejų ataskaitų struktūra yra gana chaotiška: nepagrįstai išskaidyta tos pačios srities informacija, išskiriant atskiras struktūrines dalis, kurių turinys yra nereikšmingas, pateikiama daug nesusistemintos ir neapibendrintos informacijos, kai kurių dalių antraštės neatitinka šioje dalyje pateiktos informacijos turinio, informacijos dėstymui trūksta loginio nuoseklumo. Informacijos dėstymo nenuoseklumo pasitaiko ir kitose ataskaitose, o pavieniais atvejais jose nėra dviejų labai svarbių struktūrinių dalių – *Bendrosios dalies*, kurioje turi būti apibūdinami ataskaitinių metų veiklos tikslai ir uždaviniai, ir *Išvadų*, kuriose turi būti apibendrinti šių tikslų ir uždavinių įgyvendinimo rezultatai. Apibendrinant visų Regiono bibliotekų ataskaitų struktūrą galima teigti, kad didžiausias jų trūkumas – netolygi atskirų veiklos sričių analizė, t. y. vienos sritys analizuojamos išsamiai ir net pernelyg detaliai, o kitos – paviršutiniškai, fragmentiškai arba iš viso neanalizuojamos, apsiribojant tik statistiniais duomenimis arba faktine konstatuojamąja informacija. Paviršutiniška analizė arba jos nebuvimas labiausiai būdingas toms pačioms sritims beveik visose ataskaitose, nepriklausomai nuo konkrečios bibliotekos ataskaitinių metų tikslų ir uždavinių arba deklaruojamų prioritetinių veiklos sričių – tai finansavimas, mokslo tiriamoji ir projektinė veikla bei metodinė veikla. Daugumoje ataskaitų labiausiai išplėtotą sritį yra bibliotekų organizuojami renginiai, apie kuriuos paprastai pateikiama tik faktinė informacija, kuri neretai pernelyg

detalizuota, bet dažniausiai nesusisteminta arba nepakankamai susisteminta ir neapibendrinta, nepateikimai šios veiklos vertinimai. Analizuotų ataskaitų apimtis yra labai skirtinga ir svyruoja nuo 13 iki 94 puslapių, bet dažniausiai – nuo 35 iki 50 puslapių. Daugumoje ataskaitų (išskyrus 5) pateikiamas turinys, kuris labai palengvina dominančios informacijos ir duomenų paiešką.

Teksto iliustravimas. Vertinimo vidurkis – 1,65 balo. Labiausiai pastebimas ir absoliučiai daugumai ataskaitų būdingas bruožas – statistinių duomenų gausa tekste, ypač analizuojant dokumentų fondo rodiklius. Nepakankamai iliustruojant statistinius rodiklius, šios ataskaitos dalies tekstas būna perkrautas skaičiais, jis tampa sunkiai skaitomas ir nepatrauklus. Pagrindinė statistinių rodiklių iliustravimo forma ataskaitose yra lentelės, kurios įterpiamos į tekstą ir labai išplečia jo apimtį, tačiau vizualiai neatskleidžia rodiklių pokyčių ar tarpusavio ryšių, analizuojamos srities raidos tendencijų, ir verčia ieškoti teiginius patvirtinančių rodiklių dideliuose duomenų rinkiniuose. Ataskaitos taptų daug patrauklesnės, jei lentelės, kuriose detaliam pateiktas didelis kiekis analizei reikalingų duomenų, būtų nukeltos į priedus, o tekstui iliustruoti pasirinktos tinkamesnės formos. Statistinių rodiklių pokyčius geriausiai iliustruoja diagramos, kurių pagalba galima vaizdžiai ir patraukliai atskleisti ataskaitose analizuojamų rodiklių struktūrą, pokyčius ir tendencijas, tačiau jos naudojamos labai retai, ypač 2010 m. veiklos ataskaitose. Dauguma ataskaitų yra gausiai iliustruotos nuotraukomis, kurios įterptos į renginių aprašymus, ir yra neinformatyvios, dažnai net nenurodoma, kurį renginį jos iliustruoja. Tokių neinformatyvių iliustracijų gausa nepagerina ataskaitos kokybės, tik padidina jos apimtį ir nustelbia analizei reikšmingą esminę informaciją.

2.3.2.5. Ataskaitų privalumai ir trūkumai.

Bibliotekų veiklos ataskaitos, kurios buvo vertinamos pagal analitinėms ataskaitoms keliamus kokybės kriterijus, vertintinos vidutiniškai 1,21 balo (nuo 0,43 iki 2,21 balo) 5-ių balų skalėje. Ataskaitose pateikiama labai daug statistinių rodiklių ir faktinės informacijos, kuri yra svarbi veiklos analizei ir laikytina didžiausiu jų privalumu. Visose ataskaitose naudojami kai kurie analizės elementai, dažniausiai – vienerių ar keleto metų statistinių rodiklių palyginimas aptariant dokumentų fondo formavimo, vartotojų aptarnavimo ir kitas sritis. Kai kuriose ataskaitose tam tikrų veiklos sričių analizė yra išsami ir kokybiška, pateikiamos pagrįstos tarpinės išvados. Absoliuti dauguma ataskaitų turi aiškią ir logišką struktūrą.

Vertinant ataskaitas kaip analitinius darbus, išryškėja akivaizdus jų trūkumas – tai analizės paviršutiniškumas arba jos nebuvimas. Dauguma ataskaitose pateiktų statistinių duomenų yra neinterpretuojami arba interpretuojami nepakankamai ir dar rečiau vertinami. Dėl tokio turinio pateikimo būdo kai kurios ataskaitos tampa labiau panašios į duomenų rinkinį, kuris gali būti

vertingas antrinę analizę atliekančioms kitoms institucijoms (pvz. metodikos centrams), bet nepriskirtinas analitinių darbų kategorijai. Analizės paviršutiniškumą rodo ir tai, kad neretai ištisi sakiniai ar pastraipos kopijuojamos iš praėjusių metų ataskaitos, keičiant tik statistinių rodiklių reikšmes.

Kai kuriose ataskaitų dalyse, dažniausiai pristatant bibliotekų organizuotus renginius, gausu detalios faktinės konstatuojamosios informacijos, kuri nepakankamai susisteminta ir neapibendrinta, nepateikiami jokie aprašomų faktų vertinimai ir išvados, todėl jų pateikimo prasmė yra sunkiai suvokiama ir nedaro teigiamos įtakos ataskaitos kokybei. Smulkmenišką faktinės informacijos pateikimą arba detalus nežymių ir nereikšmingų pokyčių komentavimas tik sukelia klaidingą įspūdį, kad bibliotekoje nieko svarbaus nevyksta.

Daugumoje ataskaitų analizuojamos konkrečios bibliotekų veiklos sritys nesiejamos su ataskaitinių metų veiklos tikslais ir uždaviniais, kurie dažnai būna suformuluoti labai abstrakčiai, arba jų sąsajas galima nuspėti tik gerai žinant bibliotekų veiklos kontekstą, bet dažniausiai pateiktos informacijos nepakanka, kad būtų galima suprasti, kokių rezultatų siekė biblioteka vykdydama tam tikrą veiklą ataskaitiniu laikotarpiu ir ar juos pasiekė, nėra skaičiais ir faktais pagrįstų apibendrinančių teiginių, įrodančių, kad tikslai ir uždaviniai buvo įgyvendinti arba neįgyvendinti. Atsietai analizuojamos veiklos, neatskleidžiant jų prasmės ir būtinumo organizacijos vystymui, nepagrindžiant jų aktualumo įgyvendinamiems uždaviniams, formuoja įspūdį, kad biblioteka, neturėdama jokių siekių, tiesiog vykdė įprastas rutinines veiklas, kurios kartojasi kiekvienais metais ir yra mažai tikslingos arba iš viso netikslingos, todėl tų veiklų susiaurinimas ar jų apimčių apribojimas neturėtų jokių pasekmių bibliotekos raidai ir jos teikiamų paslaugų kokybei. Tą įspūdį dar labiau sustiprina teiginiai „kaip ir kiekvienais metais“, „kaip ir praėjusiais metais“, „kaip ir anksčiau“ ir pan.

Ataskaitose suformuluotos išvados yra konkretesnės nei tikslus ir uždavinius apibūdinantys teiginiai, tačiau jos dažniausiai neatsako į klausimą, ar buvo pasiektas tikslas ir išspręsti iškelti uždaviniai, nenumatytos tolimesnės bibliotekos raidos prognozės ir būsimos veiklos kryptys. Neretai apsiribojama paviršutiniškais bendro pobūdžio teiginiais, kuriuose konstatuojama, kad biblioteka siekė tam tikrų tikslų, aktyviai vykdė įvairias veiklas, stengėsi jas tobulinti ir pan., bet neišryškina svarbiausių pasiekimų ir pokyčių, trūkumai ir problemos bei jų sprendimo būdai. Nepateikiant apibendrintos, konkrečios ir visų veiklų analize pagrįstos informacijos, neatskleidžiamas visos bibliotekos veiklos prasmingumas ir jos efektyvumas.

2.3.3. Mokslo (tiriamosios) veiklos rezultatų sklaida ir panaudojimas Regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose

Regiono bibliotekose vykdomų tiriamųjų darbų pobūdis, jų paskirtis bei panaudojimo sritys lemia šios veiklos rezultatų sklaidos pasyvumą. Tiriamuoju laikotarpiu buvo publikuotas tik vienas straipsnis profesiniame žurnale „Šiandien aktualu“, kuriame pristatyti Elektrėnų savivaldybės viešosios bibliotekos fondo statistinės analizės, atliktos 2009 m., rezultatai (autorė Aldona Andužienė). Dar vienas straipsnis paskelbtas Trakų ir Elektrėnų krašto laikraštyje „Galvė“ (autorė Julijana Markauskienė), kuriame tik paminėta, kad Trakų rajono viešojoje bibliotekoje buvo surengta apklausa apie popierinės ir elektroninės knygos perspektyvas, bet plačiau apklausos rezultatai nepristatyti.

Nedidelės apimties apklausos yra skirtos vadybiniam sprendimams priimti ir yra aktualios tik konkrečios bibliotekos veiklos ar atskirų jos sričių tobulinimui, todėl jų rezultatai dažniausiai viešai nepublikuojami. Išimtimi galima laikyti tyrimų, atliktų rengiant ir įgyvendinant *Bibliotekos pažangai 2* projektus, rezultatų viešinimą bendruomenėms: dvi Regiono bibliotekos (Alytaus m. ir Elektrėnų) parengė 3 pranešimus (vienas iš jų – 2016 m.), kuriuose pristatė atliktų tyrimų rezultatus, o viena biblioteka (Alytaus m.) paskelbė dvi tyrimo ataskaitas (2015 ir 2016 m.) ir savo bibliotekos interneto svetainėje.

Išskirtinis darbas, susijęs su tiriamąja veikla, yra „Elektrėnų savivaldybės viešosios bibliotekos istorija“ (2012), kurią parengė šios bibliotekos darbuotojai. Tai straipsnių rinkinys, kuriame išsamiai aprašoma bibliotekos raida nuo jos įkūrimo (1967 m.) iki 2010 metų, pristatomos pagrindinės bibliotekos veiklos sritys, pateikiami istoriniai faktai, susisteminti ir apibendrinti veiklos rodikliai, pateikiamas bibliotekos darbuotojų sąrašas, bibliografija.

Regiono bibliotekose neskiriama dėmesio ir kitų institucijų mokslinės (tiriamosios) veiklos rezultatų sklaidai. Tiriamuoju laikotarpiu vienintelė Alytaus Jurgio Kunčino viešoji biblioteka organizavo moksliniam-praktiniam renginiui priskirtiną Respublikinę konferenciją „Literatūriniai festivaliai Lietuvoje. Organizavimo patirtys ir problemos“ (2011).

Tiriamuoju laikotarpiu atliktų apklausų rezultatai buvo panaudojami rengiant ir įgyvendinant projektus, tobulinant bibliotekų paslaugas ir labiau pritaikant jas vartotojų poreikiams, užtikrinant geresnį vartotojų informacinį aprūpinimą papildant dokumentų fondą knygomis ir periodiniais leidiniais. Bibliotekų pateikti duomenys apie tyrimų rezultatų panaudojimą praktinėje veikloje rodo, kad dvi bibliotekos panaudojo ir mokymosi tikslais vykdytų tyrimų rezultatus: Širvintų VB buvo „pakoreguotas paslaugų teikimas viešojoje erdvėje“, o Trakų VB ne tik praplėtė paslaugas bei pagerino jų kokybę, bet ir panaudojo tyrimo metu surinktą informaciją atstovaujant bibliotekos interesus įvairiose institucijose.

2.4. SVB darbuotojų ir SVB vadovų anketinės apklausos analizė

Siekiant išsiaiškinti savivaldybių viešųjų bibliotekų vadovų ir darbuotojų nuomonę apie mokslo (tiriamosios) veiklos bibliotekoje svarbą, jos įtaką bibliotekos veiklos rezultatams, organizavimo ir vykdymo problemas bei šios veiklos plėtros galimybes, buvo atlikta anketinė apklausa, kurioje dalyvavo SVB direktoriai, pavaduotojai, VB skyrių vedėjai, metodininkai ir kiti darbuotojai, kurie dalyvauja arba pagal pareigybes turėtų dalyvauti bibliotekos vykdomoje tiriamojame veikloje, taip pat struktūrinių teritorinių padalinių darbuotojai. Apibendrinant apklausos rezultatus buvo stengiamasi identifikuoti vyraujančias personalo nuostatas SVB tiriamosios veiklos atžvilgiu, savo kompetencijų tiriamosios veiklos srityje vertinimus, darbuotojų įsitraukimo į tiriamąją veiklą lygį.

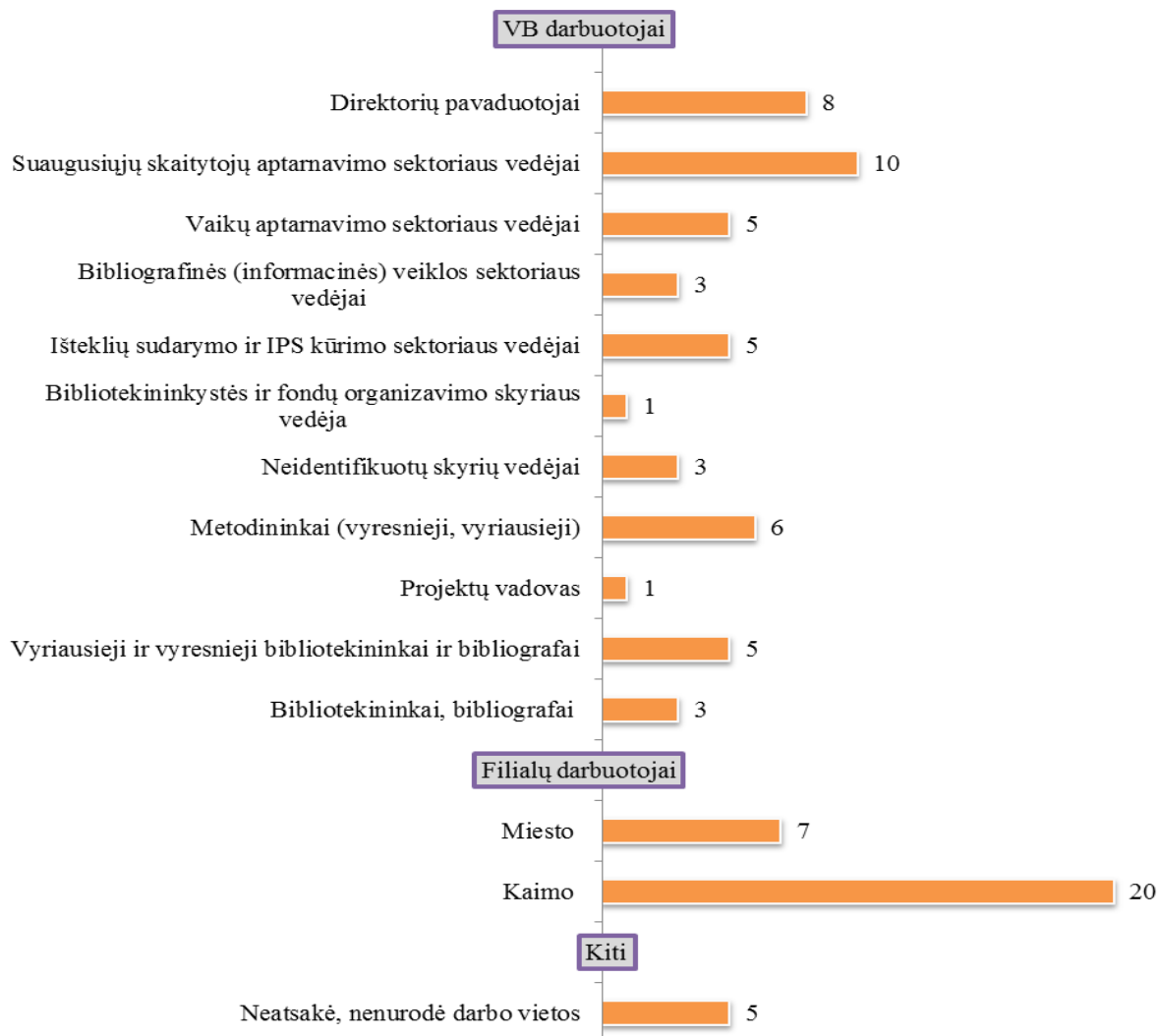
2.4.1. SVB darbuotojų anketinės apklausos rezultatai

Regiono SVB darbuotojams buvo išsiųstos 99 anketos (71 – VB darbuotojams, 28 – filialų darbuotojams). Į anketos klausimus atsakė 82 darbuotojai, iš jų 50 dirba VB, o 27 – struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose (7 – miesto, 20 – kaimo); 1 respondentas nenurodė savo darbo vietos, 4 nenurodė nei pareigybės, nei darbo vietos. VB respondentų sudėtis pagal pareigybes ir pagal pagrindinius bibliotekų veiklos sektorius maždaug atitinka į tiriamąją veiklą įtrauktų darbuotojų sudėtį: didžiausia dalis į anketos klausimus atsakiusių darbuotojų yra skyrių vedėjai (27), dažniausiai vadovaujantys suaugusiųjų vartotojų aptarnavimo sektoriaus padaliniams, taip pat dalyvavo ir dauguma direktorių pavaduotojų (8) bei metodininkų (6). (4 pav.).

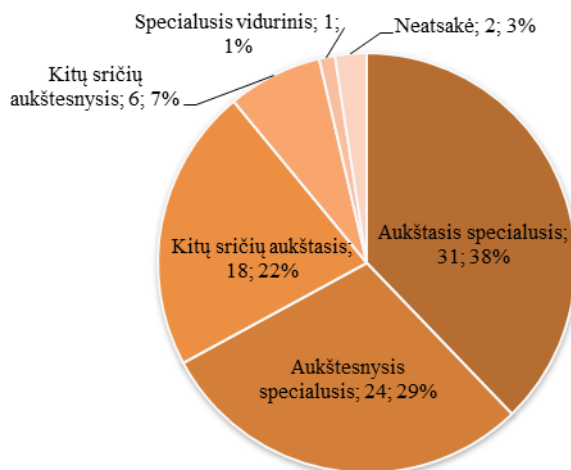
Pagal išsimokslinimą respondentai taip pat iš esmės atitinka į tiriamąją veiklą įtrauktų darbuotojų sudėtį: didžioji dalis respondentų yra įgiję aukštąjį išsimokslinimą (60 %), daugiau kaip trečdalis – aukštesnįjį (36 %). Dauguma apklausoje dalyvavusių darbuotojų yra baigę bibliotekininkystės, informacijos ar komunikacijos sričių mokymo programas aukštesiose arba aukštesniosiose mokyklose (67 %). (5 pav.).

Respondentų amžiaus vidurkis taip pat atitinka darbuotojų, įtrauktų į tiriamąją veiklą amžiaus vidurkį, t. y. 49 metai; beveik pusė jų yra vyresnio amžiaus žmonės (51–60 metų), apie ketvirtadalis – vidutinio amžiaus (41–50 metų). (6 pav.).

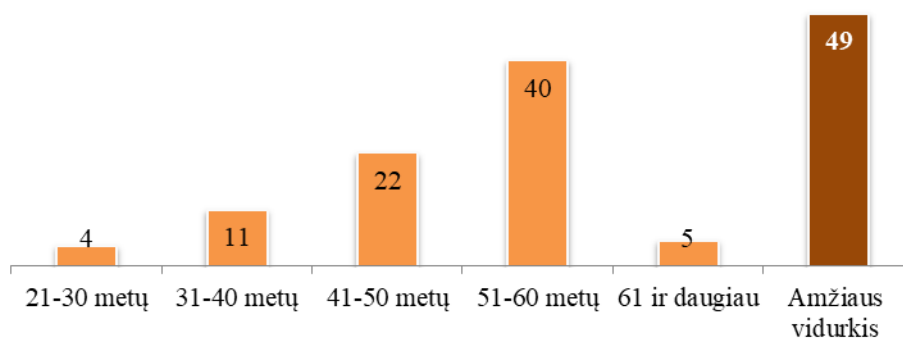
4 pav. Apklausoje dalyvavusių darbuotojų pareigybės

5 pav. Respondentų išsimokslinimas

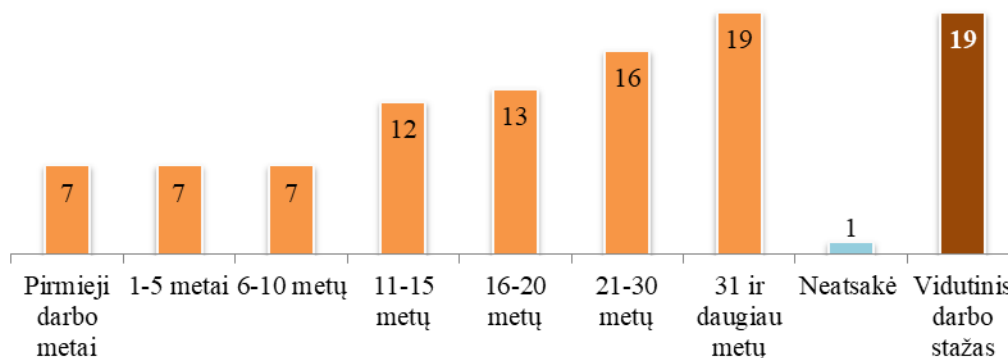

6 pav. Respondentų amžius

Pagal darbo stažą respondentai atstovauja įvairias darbuotojų grupes, bet dauguma jų turi didelę darbo patirtį: vidutinis apklausoje dalyvavusių darbuotojų darbo stažas dabartinėse pareigose yra 19 metų, o didelė jų dalis (43 %) dirba 21 metus ir daugiau. Tarp apklaustųjų yra ir tik pradėjusių dirbti arba dirbančių nuo vienerių iki 5 metų, kurie sudaro mažiau nei ketvirtadalį respondentų (17 %). Didelį darbo stažą turinčių darbuotojų nuomonė yra pagrįsta ilgamete patirtimi ir, tikėtina, išreiškia nusistovėjusias pozicijas SVB tiriamosios veiklos atžvilgiu. (7 pav.).

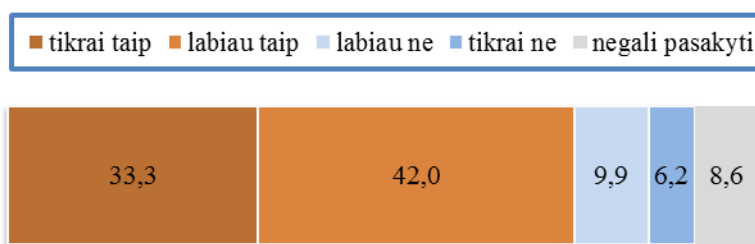
7 pav. Respondentų darbo stažas dabartinėse pareigose

Tiriamosios veiklos bibliotekininko kompetencijų struktūroje vertinimai atskleidė skirtingas arba visiškai priešingas respondentų pozicijas, o dalis jų (9 %) neturi aiškios nuomonės šiuo klausimu ir negalėjo įvertinti tiriamosios veiklos vietos bibliotekininko profesijoje. Dauguma turinčių nuomonę apklaustųjų (82 %) išreiškė pozityvias nuostatas tiriamosios veiklos atžvilgiu: didžiausia dalis respondentų (46 %) yra linkę manyti, kad ši veikla yra neatsiejama bibliotekininko kompetencijos dalis („labiau taip, nei ne“), o daugiau kaip trečdalis jų (36 %) yra visiškai tuo įsitikinę („tikrai taip“). Skeptišką požiūrį į tiriamąją veiklą išreiškė beveik ketvirtadalis darbuotojų (18 %), kurie mano, kad tiriamoji veikla nelabai susijusi su bibliotekininko kompetencijomis

(„labiau ne, nei taip“ – 11 %), o 7 % apklaustųjų iš viso nesieja bibliotekininko kompetencijų su tiriamąja veikla („tikrai ne“). Apklausoje dalyvavusių darbuotojų atsakymai rodo, kad tiriamoji veikla, nors ir teigiamai vertinama daugumos respondentų, bet nėra ta bibliotekų veiklos sritis, kuri bibliotekininkų bendruomenėje būtų vieningai ir neginčijamai pripažįstama kaip įprasta, savaime suprantama profesinių kompetencijų visumos dalis ir tam tikrai daliai SVB personalo kelia abejonių. (8 pav.).

8 pav. Ar tiriamoji veikla yra neatsiejama bibliotekininko kompetencijos dalis (%)

Beveik du trečdaliai (63 %) apklaustųjų patvirtino, kad įpareigojimais organizuoti, koordinuoti, vykdyti tiriamąją veiklą arba dalyvauti joje yra įrašyti jų pareiginiuose nuostatuose, daugiau kaip ketvirtadalis (27 %) teigė, kad neįrašyti, o gana didelė dalis respondentų (10 %) apie tai iš viso nežinojo. (9 pav.).

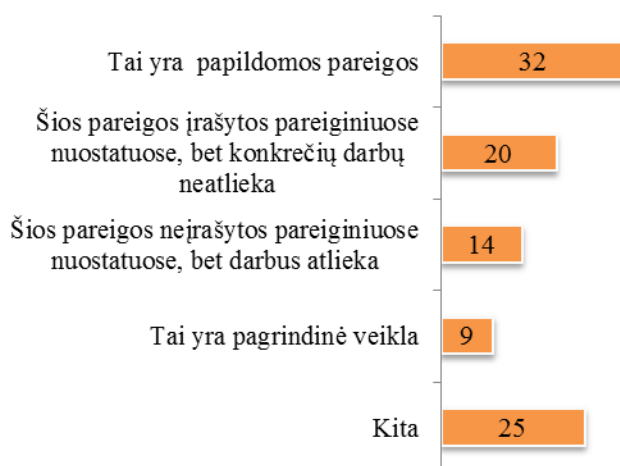
9 pav. Ar tiriamoji veikla identifikuojama pareiginiuose nuostatuose (%)

Respondentų atsakymai į klausimą apie tiriamąją veiklą kitų jiems priskirtų pareigų kontekste atskleidė šios veiklos paskirstymo bibliotekose įvairovę ir dar kartą patvirtino, kad ši veikla dažniausiai paskirstoma atsižvelgiant į situaciją, o ne į pareiginiuose nuostatuose deklaruojamas konkrečių pareigybių funkcijas, ir tai nėra pagrindinė absoliučios daugumos respondentų veikla. Beveik trečdalis (32 %) apklausoje dalyvavusių darbuotojų teigė, kad tiriamoji veikla jiems priskirta kaip papildomos pareigos ir tik maža dalis apklaustųjų (9 %) patvirtino, kad

tai yra pagrindinė jų veikla bibliotekoje, tačiau šis teiginys ne visada gali būti siejamas su veiklos prioritetais ir darbo laiko įvairioms pareigoms atlikti paskirstymu; dalis šį atsakymo variantą pasirinkusių respondentų (pvz. kaimo bibliotekų darbuotojai) atlieka tik kai kuriuos su tiriamąja veikla susijusius darbus ir ne dažniau kaip 1–2 kartus per metus. Dalies (14 %) darbuotojų teigimu, tiriamuosius darbus jie dažnai atlieka gavę atitinkamus įpareigojimus, nors tokios pareigos neįrašytos jų pareiginiuose nuostatuose. Penktadalis respondentų (20 %) teigia, kad, nors tiriamosios veiklos funkcijos įrašytos jų pareiginiuose nuostatuose, tačiau konkrečių darbų dar neteko atlikti, nors daugumos jų darbo stažas šiose pareigose yra didesnis nei 10 metų. (10 pav.).

10 pav. Tiriamoji veikla respondentų pareigų struktūroje (%)

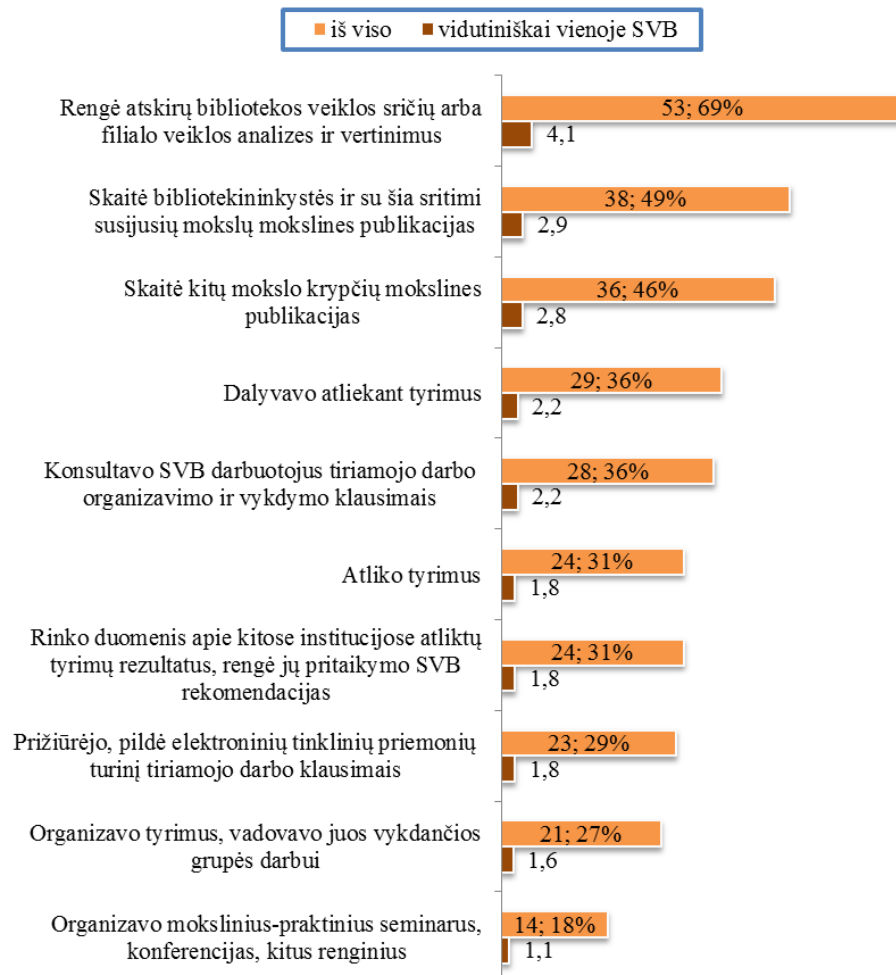
Ketvirtadalis respondentų (20 respondentų arba 25 %) nepasirinko pasiūlytų atsakymo variantų ir pateikė savo atsakymus, kuriuose dažniausiai akcentuojama, kad tiriamoji veikla nėra pagrindinė jų veikla bibliotekoje (9 respondentai): „viena iš daugelio kitų mano veiklų bibliotekos darbe“, „nėra vienintelė ar pagrindinė veikla bibliotekoje“, „ne pagrindinė, bet reikalinga ir atliekama“, jai „skiriamas didelis dėmesys“ ir pan. Kai kurie respondentai pakomentuoja, kad su tiriamąja veikla susijusios pareigos yra įrašytos jų pareiginiuose nuostatuose (5 respondentai), kad ši veikla yra vykdoma arba pagal poreikį atliekami konkretūs darbai (5 respondentai), o 4 respondentai teigia, kad šios veiklos nevykdo. Respondentų atsakymai rodo, kad tiriamoji veikla nėra prioritetinga veiklos sritis savivaldybių viešosiose bibliotekose. Daugumoje bibliotekų nėra pareigybių, kurioms tiriamoji veikla būtų pagrindinė jų veikla bibliotekoje, tai yra viena iš daugelio darbuotojams priskirtų pareigų ir yra vykdoma ne sistemingai, o tik atsiradus tam tikram poreikiui.

Repondentų atsakymai į klausimą, kokius tiriamuosius darbus ir kaip dažnai per pastaruosius dvejus metus jiems teko atlikti, leidžia teigti, kad ši veikla bibliotekose nėra intensyvi, o penktadaliui apklaustųjų (17 arba 21 %) per šį laikotarpį neteko atlikti nė vieno darbo. Bibliotekų

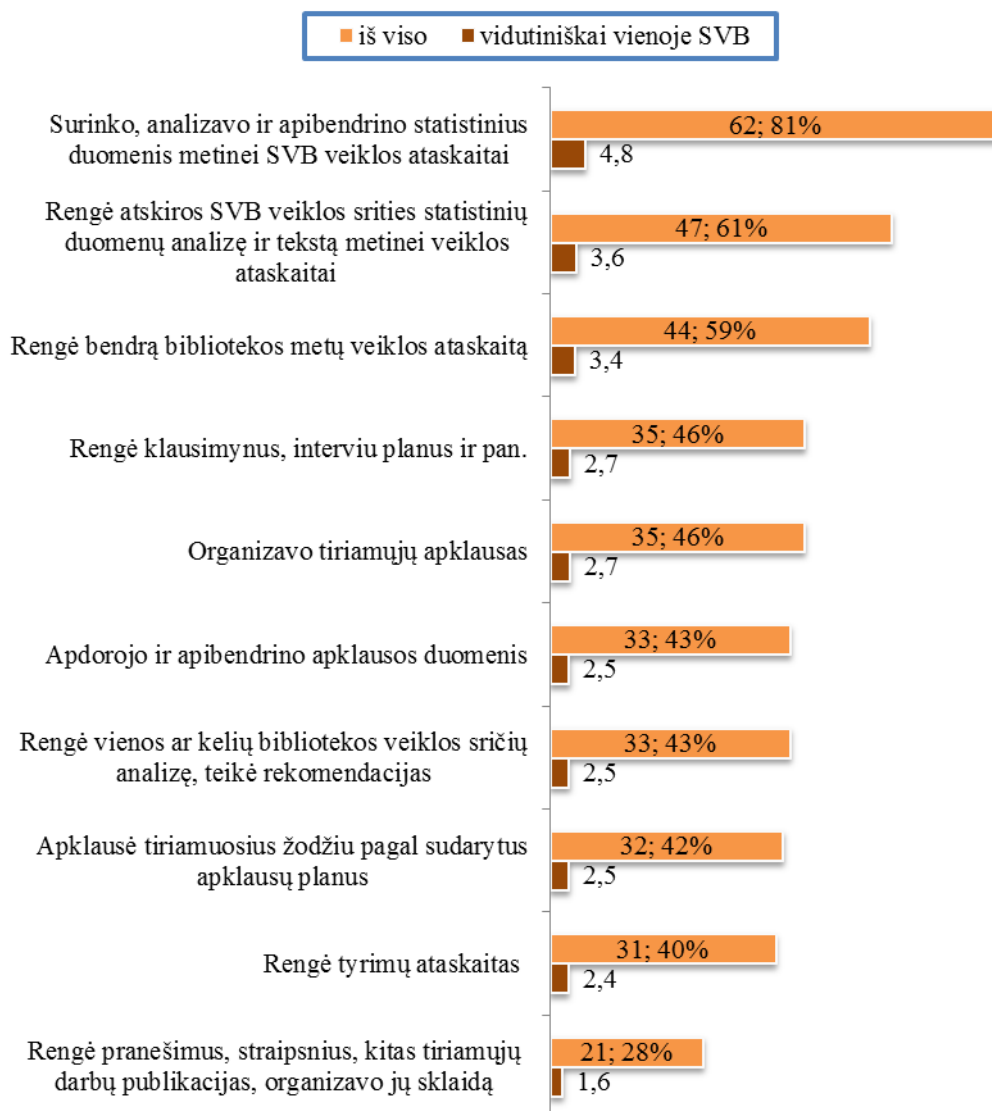
tiriamosios veiklos praktikoje dominuoja informacinė analitinė veikla: didžiausiai daliai (69 %) apklaustųjų darbuotojų teko rengti atskirų bibliotekos veiklos sričių arba filialo veiklos analizes ir vertinimus (surinkti ir analizuoti duomenis, rengti išvadas, prognozes, rekomendacijas); kiekvienoje SVB šį darbą atliko vidutiniškai 4 darbuotojai. Žymiai rečiau bibliotekose buvo atliekami tyrimai – juos organizavo ir vadovo tyrimus vykdančios grupės darbuotojai apie penktadalis respondentų (27 %). Atlikti tyrimus, t. y. rengti tyrimo dokumentus, atlikti tyrimo veiksmus, rengti tyrimo ataskaitas ir kt. teko beveik trečdaliui apklausoje dalyvavusių darbuotojų (31 %), daugiau kaip trečdalis apklaustųjų (36 %) dalyvavo tyrimus atliekančių darbo grupių veikloje arba savarankiškai atliko tam tikrus jiems pavestus su tyrimais susijusius darbus, tiek pat respondentų konsultavo SVB darbuotojus tiriamojo darbo organizavimo ir vykdymo klausimais. Apklausoje dalyvavusių darbuotojų teigimu, bibliotekose skiriamas nemenkas dėmesys mokslo (tiriamosios) veiklos rezultatų sklaidai elektroninėje erdvėje – daugiau kaip ketvirtadalis respondentų (29 %) pildė ir prižiūrėjo elektroninių tinklinių priemonių (el. svetainės, tinklaraščių ir pan.) turinį tiriamojo darbo klausimais. Respondentų atsakymai rodo gana aktyvų bibliotekų darbuotojų domėjimąsi mokslo naujovėmis, kitose institucijose atliekamais tyrimais: beveik pusė apklaustųjų skaitė bibliotekininkystės, informacijos ir komunikacijos mokslų mokslines publikacijas (49 %), o taip pat ir kitų mokslo sričių mokslines publikacijas (46 %), rinko duomenis ir apibendrino kitose bibliotekose ar mokslo institucijose atliktų tyrimų rezultatus (31 %). (11 pav.).

Didžiausia dalis į tiriamąją veiklą įtrauktų darbuotojų atlieka užduotis, susijusias su metų veiklos ataskaitomis: renka, analizuoja ir apibendrina statistinius duomenis (81 %), rengia atskiros veiklos srities statistinių duomenų analizę ir tekstą metinei veiklos ataskaitai (61 %) arba analizuoja darbuotojų pateiktus statistinius duomenis ir rengia bendrą bibliotekos metų veiklos ataskaitą (59 %). Beveik dvigubai mažiau darbuotojų buvo įtraukta į tyrimų vykdymą – klausimynų rengimą ir apklausų organizavimą (46 %), žodinių apklausų vykdymą (42 %) ir kt. Mažiausiai daliai respondentų (28 %) teko dalyvauti tiriamosios veiklos sklaidoje – rengti pranešimus, straipsnius, kitas tiriamųjų darbų publikacijas spaudoje bei internetinėje erdvėje. (12 pav.).

11 pav. Respondentų, atlikusių tiriamuosius darbus, skaičius, %

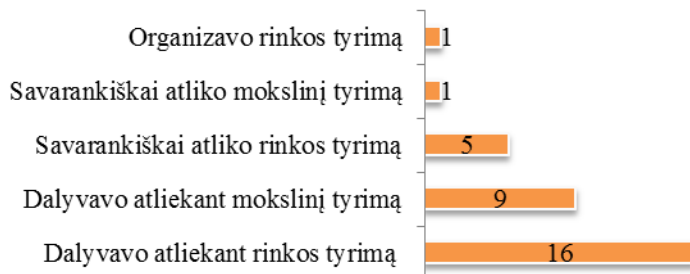

12 pav. Respondentų, vykdžiusių konkrečias užduotis, skaičius, %

Per pastaruosius dvejus metus 30 respondentų (37 %) organizavo ir vykdė tyrimus arba dalyvavo juose. Dauguma respondentų dalyvavo atliekant mokslinius arba rinkos tyrimus (25 arba 83 % šiuos darbus vykdžiusių respondentų). (13 pav.).

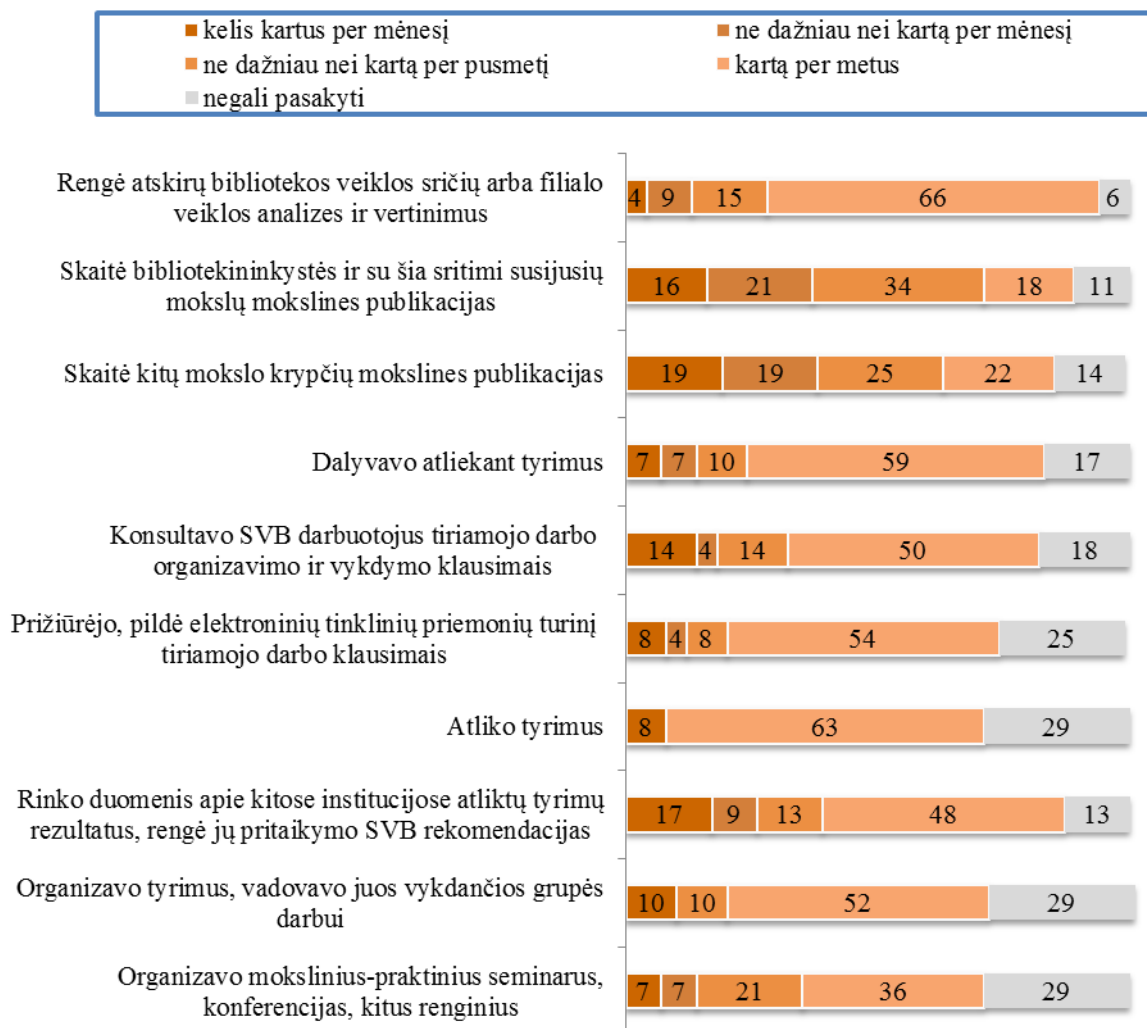
13 pav. Respondentų tiriamoji veikla per pastaruosius dvejus metus

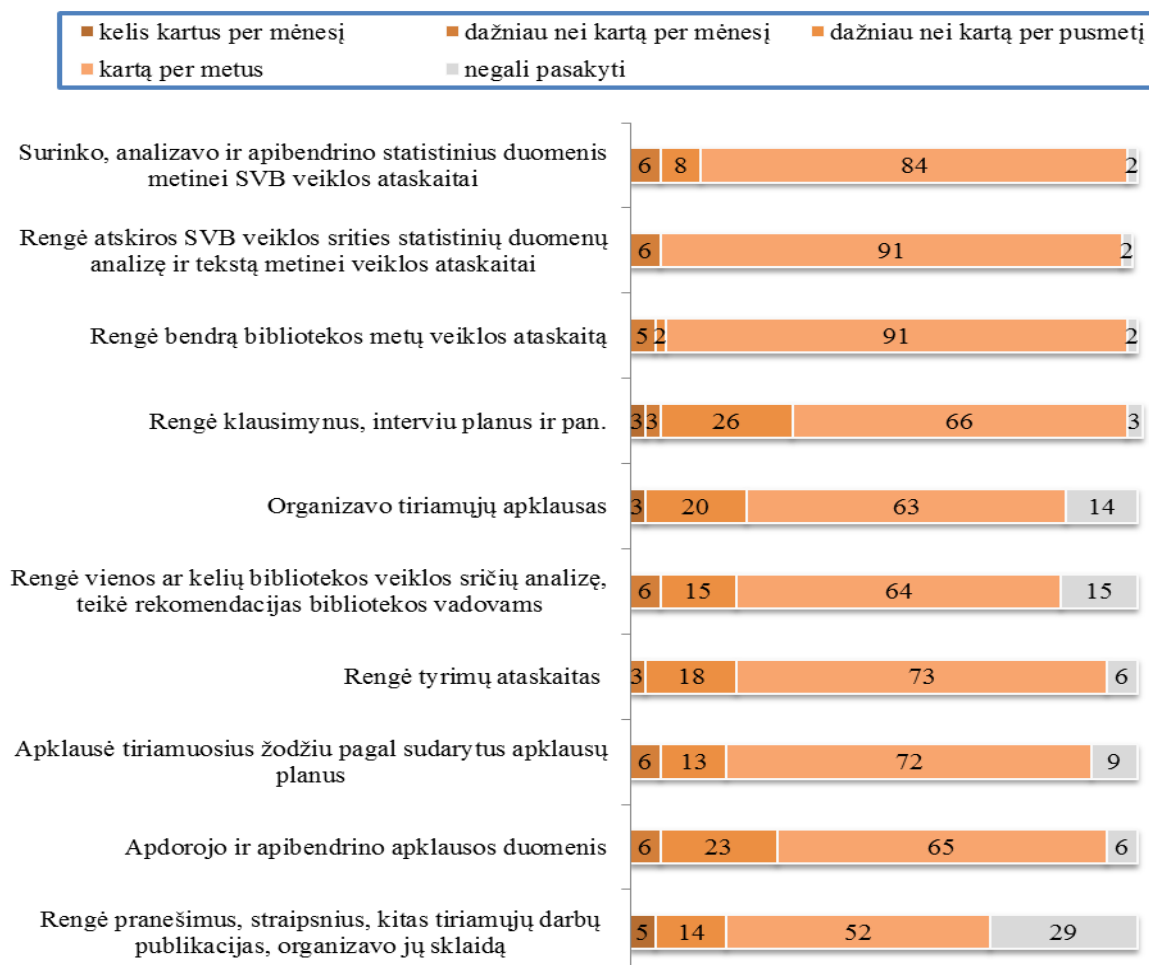
Respondentų teigimu, jie savarankiškai atliko 1 mokslinį ir 5 rinkos tyrimus, tačiau du respondentai nenurodė jų atliktų rinkos tyrimų pavadinimų. Mokslinis tyrimas "Bibliotekininkų prisiminimų specifika" atliktas Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto lyginamųjų kultūros studijų magistrantės, šio tyrimo pagrindu parengtas straipsnis, kuris publikuotas žurnale „Tarp knygų“. Vienas respondentas organizavo ir savarankiškai atliko BP2 projekto poveikio vertinimo tyrimą, kurio pagrindu buvo parengtas pranešimas ir pristatytas projekto baigiamojo renginio metu. Dar du respondentai atliko bibliotekos lankytojų sudėties pagal gyvenamąją vietą tyrimą ir bibliotekos skaitytojų aptarnavimo pagal gyvenamąją vietą tyrimą, kurių rezultatai nebuvo publikuoti.

Apklauso duomenys rodo, kad dauguma respondentų tiriamuosius darbus atlieka tik kartą per metus; kai kurių respondentų teigimu, šiek tiek dažniau – kas pusę metų, kartą ar net kelis kartus per mėnesį – atliekamos atskirų bibliotekos veiklos sričių analizės. Tik pavieniai respondentai teigia, kad atlieka įvairius darbus kartą ar kelis kartus per mėnesį. Daugiau laiko skiriama domėjimuisi mokslo naujienomis – didelė dalis respondentų bibliotekininkystės ir kitų sričių mokslines publikacijas skaito reguliariai, kelis kartus ar bent kartą per mėnesį. (14–15 pav.).

14 pav. Kaip dažnai atliekami tiriamieji darbai (%)

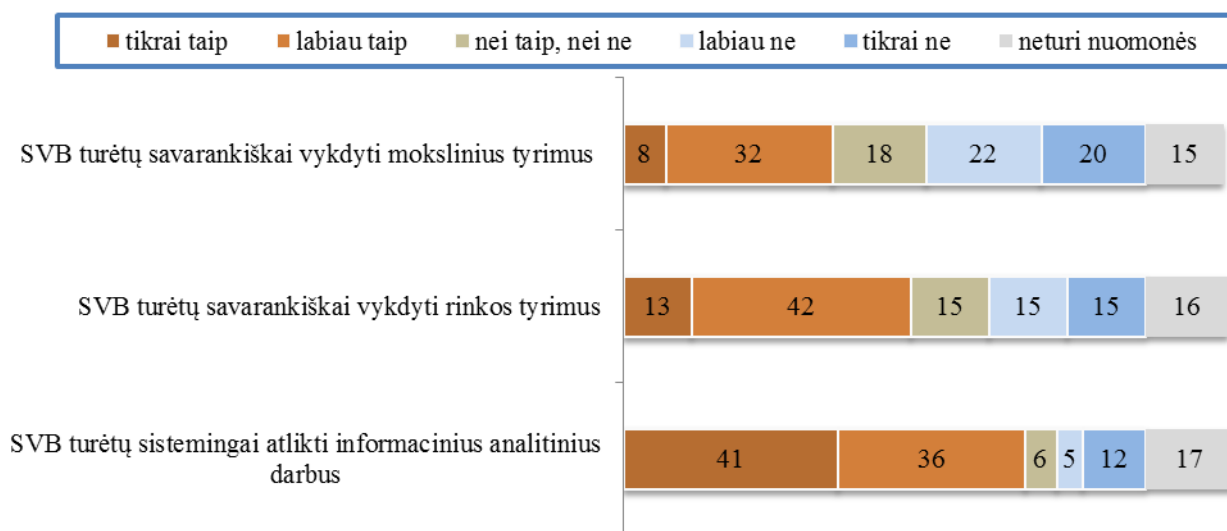

15 pav. Kaip dažnai vykdomos konkrečios užduotys (%)

Vertinant savivaldybių viešųjų bibliotekų įsitraukimą į atskiras tiriamosios veiklos rūšis, respondentų nuostatos išsiskyrė, o neturinčių nuomonės šiuo klausimu darbuotojų skaičius žymiai didesnis (15–17 %), nei vertinant tiriamąją veiklą bibliotekininko kompetencijų kontekste (9 %). Atsakydami į klausimą, respondentai turėjo pateikti savo nuomonę apie tai, ar SVB turėtų savarankiškai vykdyti mokslinius tyrimus, rinkos tyrimus ir planingai bei sistemingai atlikti informacinius analitinius darbus, t. y. rengti analitines veiklos ataskaitas, rinkti duomenis, juos analizuoti, vertinti, rengti rekomendacijas veiklos pokyčiams ir pan. (16 pav.).

16 pav. Darbuotojų nuomonė apie tiriamosios veiklos vykdymą bibliotekoje (%)

Pastaba. Bibliotekos įsitraukimo į tiriamąją veiklą vertinimai (respondentų procentinė dalis) skaičiuojami nuo turinčių nuomonę respondentų, o neturinčių nuomonės respondentų dalis – nuo visų atasakusių į šį klausimą darbuotojų.

Dauguma respondentų (77 %) išreiškė pozityvias nuostatas informacinių analitinių darbų atžvilgiu: 41 % turinčių nuomonę darbuotojų yra visiškai įsitikinę, kad SVB turi vykdyti šią veiklą („tikrai taip“), o daugiau kaip trečdalis darbuotojų (36 %) laikosi labiau teigiamos, negu neigiamos pozicijos šiuo klausimu („labiau taip, nei ne“). Vis dėlto, palyginti nemaža dalis respondentų (17 %) mano priešingai, o 12 % yra tvirtai įsitikinę („tikrai ne“), kad bibliotekose neturėtų būti vykdomi informaciniai analitiniai darbai (veiklos analizavimas, duomenų rinkimas ir vertinimas, analitinių ataskaitų ar rekomendacijų rengimas ir pan.).

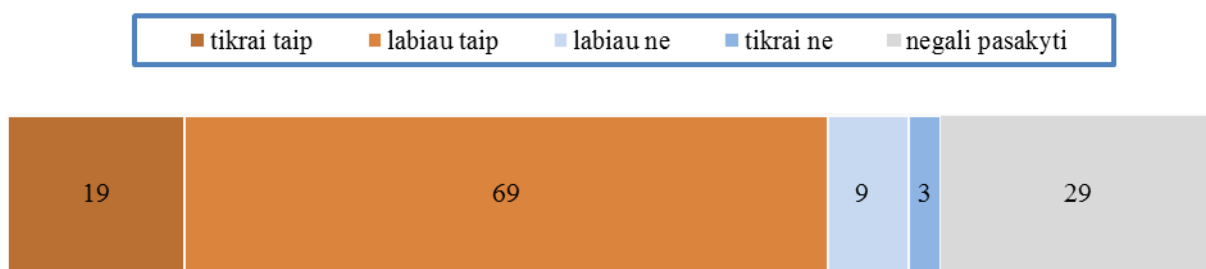
Savarankiško rinkos tyrimų vykdymo funkcija bibliotekose buvo įvertinta ne taip pozityviai, kaip informacinė analitinė veikla: nors manančių, kad bibliotekos turėtų vykdyti tokius tyrimus, dalis sudaro daugiau kaip pusę respondentų (55 %), tačiau tik 13 % yra visiškai tuo įsitikinę („tikrai taip“), o 42 % pritaria šiai veiklai („labiau taip“). Beveik trečdalis (30 %) respondentų nepripažįsta rinkos tyrimų bibliotekų veiklos sritimi, iš jų pusė (15 %) yra tvirtai tuo įsitikinę („tikrai ne“).

Mažiausiai pozityvios nuostatos būdingos mokslinių tyrimų vykdymo atžvilgiu: šiai veiklai pritaria 40 %, nepitaria – 44 % turinčių nuomonę apklaustųjų, o didelė dalis respondentų – 18 % laikosi neutralios pozicijos („nei taip, nei ne“). Tvirtai įsitikinusių („tikrai taip“), kad bibliotekose turėtų būti savarankiškai vykdomi moksliniai tyrimai, respondentų dalis sudaro tik 8 %, o priešingos pozicijos („tikrai ne“) laikosi penktadalis (20 %) turinčių nuomonę darbuotojų.

Vertinant respondentų atsakymus 5 balų skalėje, kur 1 reiškia „tikrai ne“, o 5 – „tikrai taip“, savarankiško mokslinių tyrimų vykdymo funkcija įvertinta 2,86 balo, rinkos tyrimų vykdymo funkcija – 3,24 balo, o informacinė analitinė veikla – 3,89 balo. Apibendrinus apklausoje dalyvavusių SVB darbuotojų nuomonę apie tiriamosios veiklos integravimą į bibliotekų veiklos sritis, galima teigti, kad nė viena tiriamosios veiklos rūšis nėra pripažįstama kaip savaime suprantama ir visiškai nekvestionuojama, tačiau vyrauja pozityvios nuostatos informacinės analitinės veiklos ir rinkos tyrimų, susijusių su bibliotekos raidos prognozavimu bei veiklos tobulinimu, atžvilgiu, o moksliniai tyrimai, kaip eksperimentiniai arba teorinių pažinimo darbai daugumos respondentų yra nepriskiriami bibliotekų veiklos sričiai.

Respondentų teiginiai apie tiriamosios veiklos vertinimą bibliotekoje rodo pozityvų bibliotekų darbuotojų požiūrį į šią veiklą, nors didelė dalis apklaustųjų (29 %) nežinojo vyraujančių bibliotekos personalo nuostatų šiuo klausimu. Absoliuti dauguma turinčių nuomonę respondentų (88 %) ir beveik du trečdaliai visų apklaustųjų (62 %) teigia, kad tiriamoji veikla bibliotekoje, kurioje jie dirba, yra vertinama kaip intelektualiai ir reikšminga bibliotekos bei visos SVB sistemos raidai, iš jų 19 % yra tvirtai tuo įsitikinę („tikrai taip“), o 69 % mano, kad ši veikla vertinama labiau teigiamai nei neigiamai („labiau taip nei ne“). Tik nedidelė dalis apklaustųjų (12 %) teigia, kad tiriamoji veikla bibliotekoje nevertinama („tikrai ne“ – 3 %, „labiau ne nei taip“ – 9 %). (17 pav.).

17 pav. Ar tiriamoji veikla bibliotekoje vertinama kaip intelektualiai ir reikšminga (%)

Pastaba. Tiriamosios veiklos vertinimai (respondentų procentinė dalis) skaičiuojami nuo turinčių nuomonę respondentų, o neturinčių nuomonės respondentų dalis – nuo visų ataskiusių į šį klausimą darbuotojų.

Atliktų tyrinėjimų reikšmė bibliotekos veikloje vertinama itin palankiai: net 95 % turinčių nuomonę arba 77 % visų respondentų teigia, kad bibliotekoje atlikti tyrinėjimai ir analitiniai informaciniai darbai daro teigiamą įtaką SVB sistemos veiklos rezultatams, iš jų net 29 % yra tvirtai tuo įsitikinę („tikrai taip“), o 67 % mano, kad ši veikla labiau turi nei neturi teigiamą įtaką bibliotekos veiklai. (18 pav.).

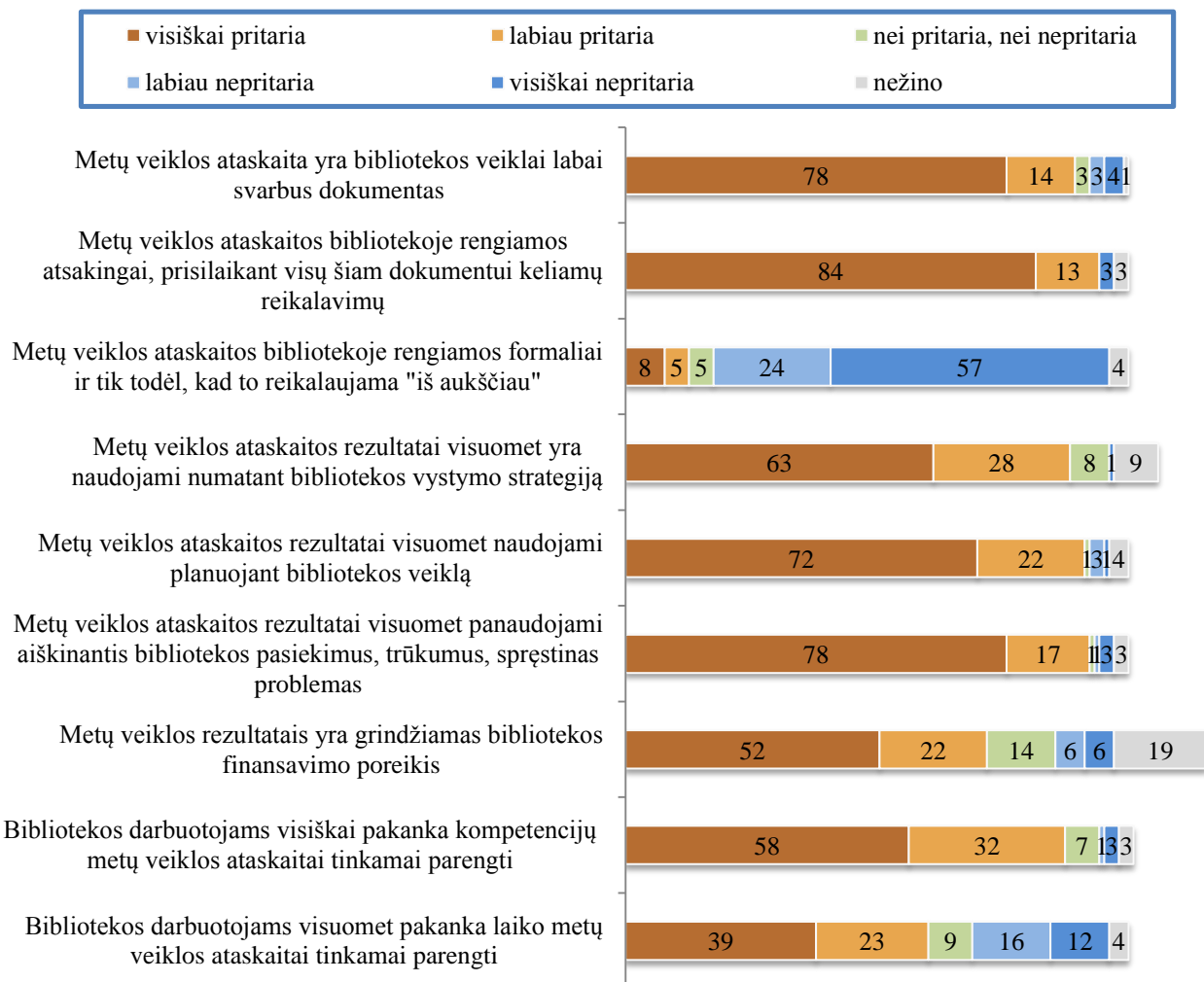
18 pav. Ar bibliotekoje atlikti tyrinėjimai daro teigiamą įtaką veiklos rezultatams (%)

Pastaba. Bibliotekoje atliktų tyrinėjimų įtakos vertinimai (respondentų procentinė dalis) skaičiuojami nuo turinčių nuomonę respondentų, o neturinčių nuomonės respondentų dalis – nuo visų atasakusių į šį klausimą darbuotojų.

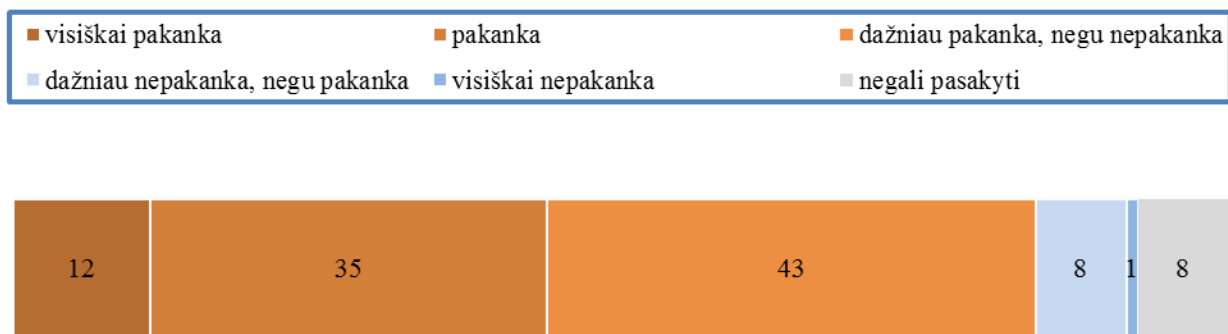
Vienas iš svarbiausių bibliotekose atliekamų analitinių darbų yra metų veiklos ataskaitos, į kurių rengimą įtraukiama daugiausia tiriamojoje veikloje dalyvaujančių darbuotojų. Absoliuti dauguma respondentų turi savo nuomonę apie atsakaitų reikšmę bibliotekos veiklai ir vertina jas kaip labai svarbų dokumentą (92 %) bei teigia, kad jos rengiamos atsakingai, prisilaikant visų šiam dokumentui keliamų reikalavimų (97 %). Tik nedidelė dalis apklaustųjų (12 %) mano, kad bibliotekos veiklos ataskaitos rengiamos formaliai ir tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau". Apklausoje dalyvavę darbuotojai labai pozityviai vertina metų veiklos ataskaitos rezultatų panaudojimo galimybes ir teigia, kad jie visuomet panaudojami aiškinantis bibliotekos pasiekimus trūkumus ir spręstinas problemas (95 % turinčių nuomonę respondentų), planuojant bibliotekos veiklą (94 %), numatant bibliotekos vystymo strategiją (91 %). Kur kas mažiau respondentų mano, kad ataskaitos rezultatais yra grindžiamas bibliotekos finansavimo poreikis (74 %), o beveik penktadalis visų apklausoje dalyvavusių darbuotojų (19 %) teigia to nežinantys. Labai gerai yra vertinami ir ataskaitas rengiančių darbuotojų profesiniai gebėjimai – 90 % apklausos dalyvių teigia, kad bibliotekos darbuotojams pakanka kompetencijų metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti, iš jų net 58 % yra visiškai tuo įsitikinę, bet žymiai mažiau yra manančių, kad visuomet pakanka šiam darbui skiriamu laiko (62 %). (19 pav.).

19 pav. Respondentų nuomonė apie metų veiklos ataskaitas (%)

Savo tiriamosios veiklos kompetencijas respondentai įvertino taip pat pozityviai, bet reikliau nei atsakaitas rengiančių darbuotojų kompetencijas. 47 % apklaustųjų, įvertinusių savo kompetencijas, teigia, kad jiems visuomet pakanka (35 %) arba visuomet ir visiškai pakanka (12 %) kompetencijų pavedamiems tiriamiesiems darbams atlikti, o maždaug tiek pat apklaustųjų (43 %) mano, kad šių kompetencijų jiems dažniau pakanka negu nepakanka. Tik apie dešimtdalis darbuotojų (9 %) teigia, kad jiems dažniau nepakanka negu pakanka arba visiškai nepakanka tiriamosios veiklos kompetencijų. Dalis respondentų (8 %) negalėjo įvertinti savo kompetencijų, nes tiriamojo darbo neatlieka. (20 pav.).

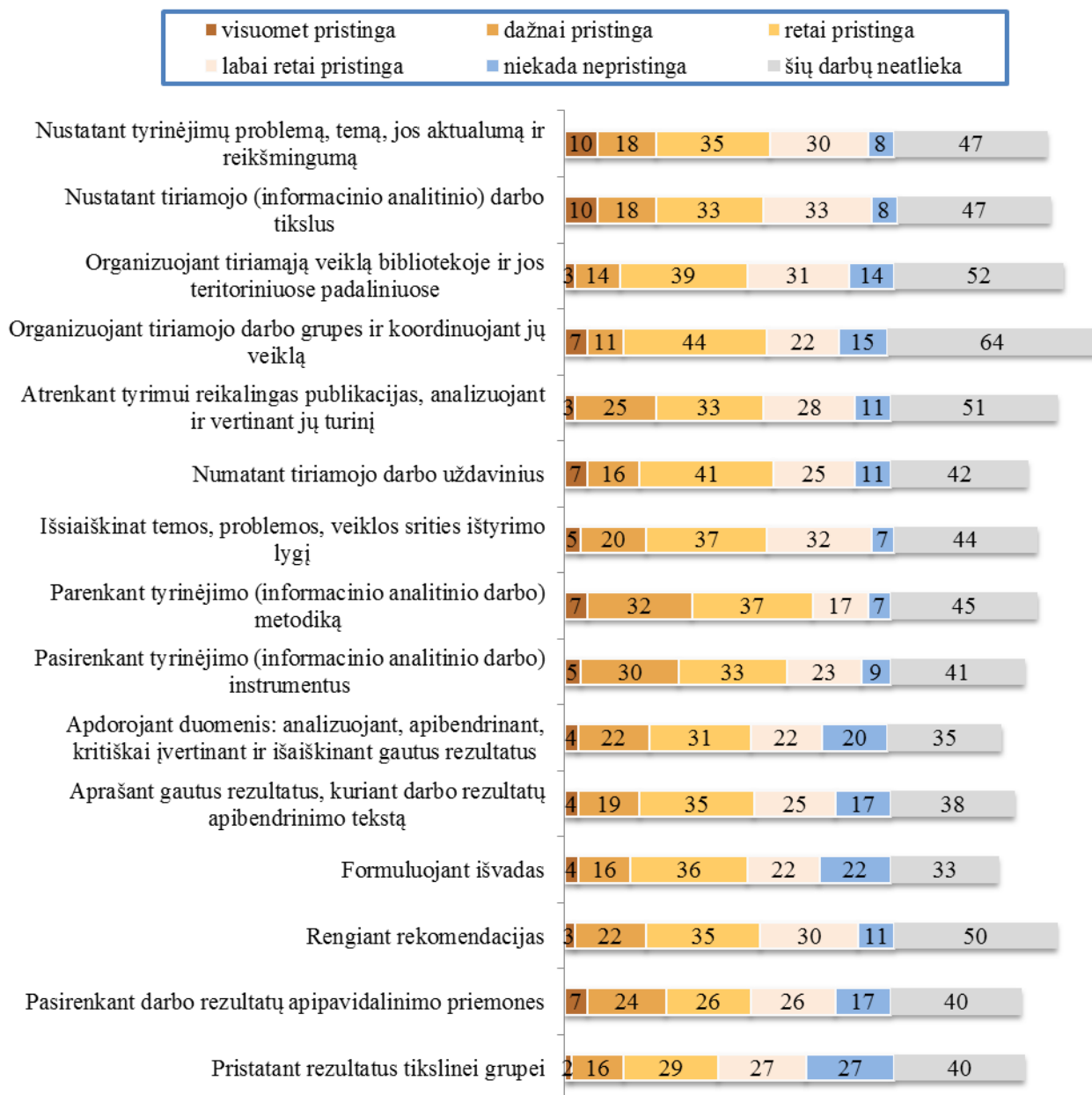
20 pav. Tiriamosios veiklos kompetencijų pakankamumo vertinimas (%)

Pastaba. Tiriamosios veiklos kompetencijų vertinimai (respondentų procentinė dalis) skaičiuojami nuo turinčių nuomonę respondentų, o neturinčių nuomonės respondentų dalis – nuo visų atasakusių į šį klausimą darbuotojų.

Atsakydami į klausimą, kokių tiriamosios veiklos žinių dažniausiai nepakanka, respondentai nurodė įvairias šios veiklos sritis, kuriose stokoja žinių nuo 74 % iki 94 % darbuotojų, atliekančių tiriamuosius darbus. Dažniausiai respondentai susiduria su žinių stoka tyrimų metodologijos srityje. Daugiau kaip trečdalis apklaustųjų teigia, kad jiems dažnai arba visuomet pristinga žinių pasirenkant tyrimo metodus, pagrindžiant jų patikimumą (39 %), pasirenkant tyrimų instrumentus (duomenų atrankos kriterijus, duomenų analizės metodus, rengiant anketas ir pan.) (35 %). Apie ketvirtadalio respondentų teigimu, jiems trūksta žinių nustatant tyrinėjimų problemą, temą, jos aktualumą ir reikšmingumą, tiriamojo darbo tikslus, atrenkant tyrimui reikalingas publikacijas, analizuojant ir vertinant jų turinį (28 %), aiškinantis temos, problemos, veiklos srities ištyrimo lygį (25 %), numatant tiriamojo darbo uždavinius (23 %). Ne mažesnė dalis respondentų susiduria su problemomis apdorojant tyrimų duomenis: analizuojant, apibendrinant, vertinant gautus rezultatus (26 %), rengiant tyrimo apibendrinimo tekstą (23 %) ir rekomendacijas (25 %), pasirenkant ir kuriant darbo rezultatų apipavidalinimo priemones – paveikslų, diagramų, schemų, lentelių grafinius modelius (31 %). Mažiausia dalis respondentų pasigenda tiriamosios veiklos organizavimo bei koordinavimo (17–18 %) ir šios veiklos rezultatų sklaidos srityse (18 %). (21 pav.).

21 pav. Tiriamosios veiklos sritys, kuriose pristinga žinių (%)

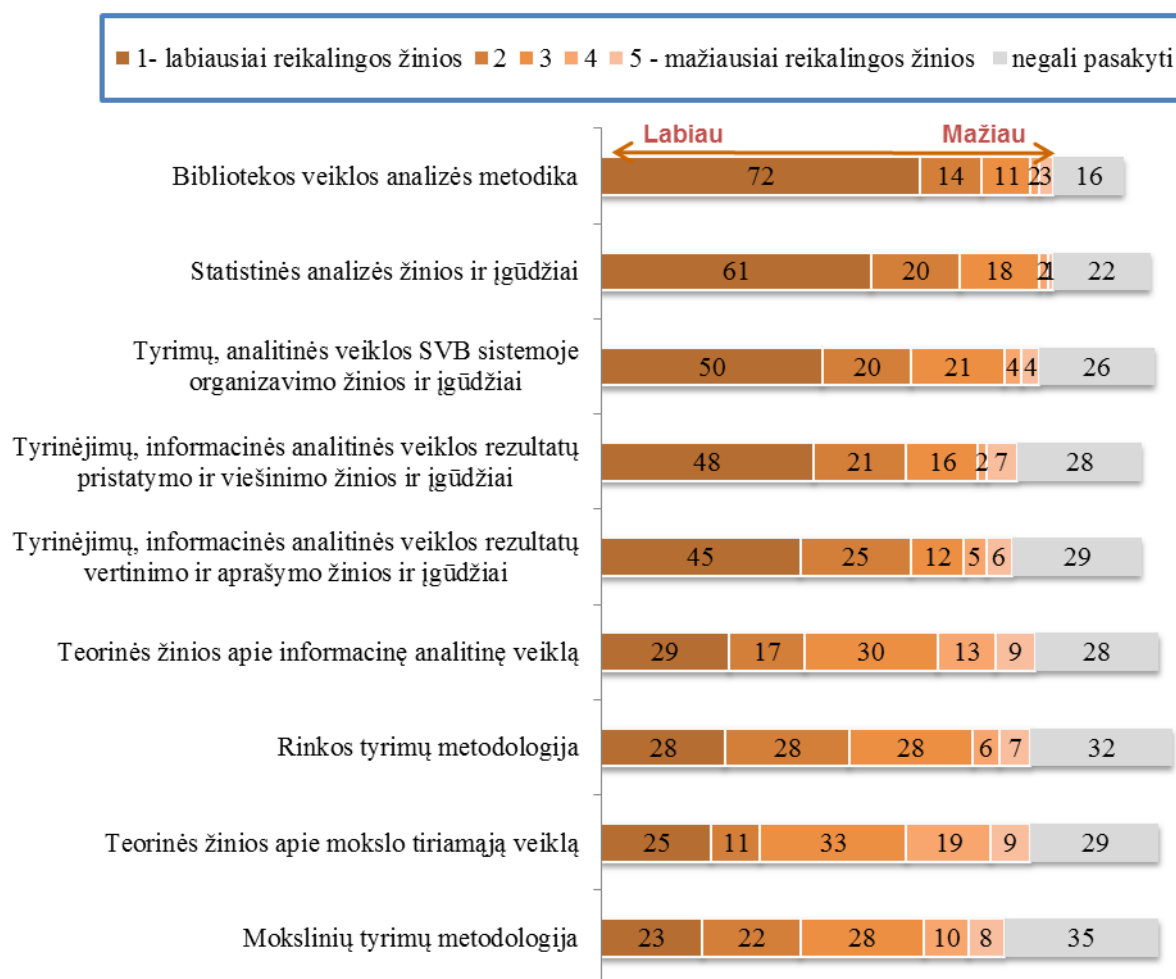

Pastaba. Kiekvienos srities žinių pristingančių respondentų procentinė dalis skaičiuojama nuo tos srities darbus atliekančių respondentų, o tokių darbų neatliekančių respondentų dalis – nuo visų atasakusių į šį klausimą darbuotojų.

Nurodydami, kokių tiriamosios veiklos žinių labiausiai norėtų įgyti, respondentai teikė prioritetus ne toms sritims, kuriose jie dažniausiai pristinga žinių atlikdami su tyrimais susijusias užduotis, bet toms, su kuriomis dažniausiai susiduria savo kasdieninėje veikloje. Didžiausia dalis apklaustųjų norėtų įgyti informacinės analitinės veiklos, kurioje dalyvauja dauguma į tiriamąją veiklą įtrauktų darbuotojų, žinių ir įgūdžių: 72 % nurodžiusių žinių poreikį respondentų teigia, kad jiems labiausiai reikalingos bibliotekos veiklos analizavimo žinios, o 61 % labiausiai pageidauja

įgyti statistinės analizės žinių ir įgūdžių. Mokslinių tyrimų ir rinkos tyrimų metodologijos žinių, kurių respondentams dažniausiai pritrūksta atliekant su tiriamąja veikla susijusias užduotis, norėtų įgyti 2–3 kartus mažiau respondentų (23 % ir 28 %). Dauguma respondentų akivaizdžiai teikia prioritetus praktiniams įgūdžiams ir žymiai mažiau vertina teorines žinias, įskaitant ir informacinę analitinę veiklą, o daugiau kaip trečdalis apklaustųjų negalėjo įvertinti tokių žinių poreikio. (22 pav.).

22 pav. Darbuotojams reikalingos žinios (%)

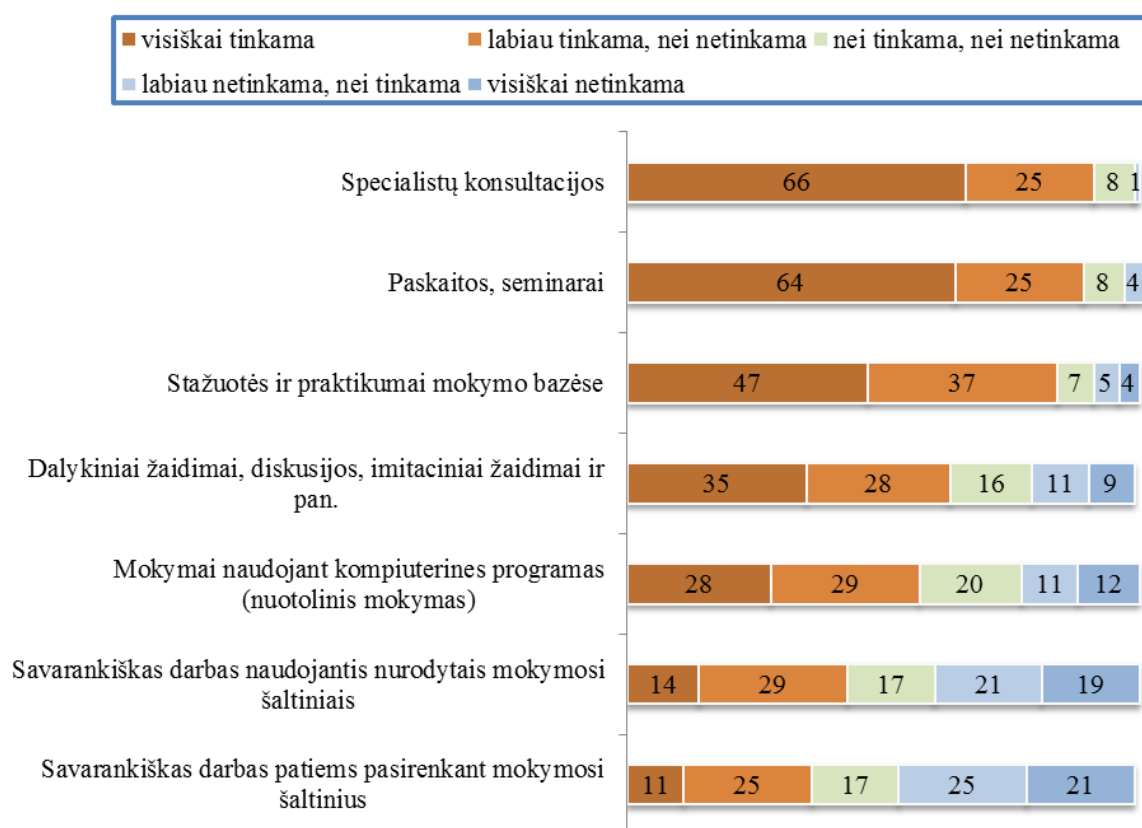

Pastaba. Respondentų, kuriems reikalingos tam tikros srities žinios, procentinė dalis skaičiuojama nuo turinčių nuomonę respondentų, o neturinčių nuomonės respondentų dalis – nuo visų atasakusių į šį klausimą darbuotojų.

Rinkdamiesi tinkamiausias mokymo formas siekiant įgyti papildomų žinių tiriamojo darbo srityje absoliuti dauguma respondentų teikia prioritetus specialistų konsultacijoms (91 %) ir tradicinėms paskaitoms bei seminarams (89 %); šios mokymų formos buvo įvertintos kaip visiškai tinkamos arba labiau tinkamos, nei netinkamos, ir nė vienas respondentas jų neįvertino kaip visiškai netinkamų. Labai pozityviai vertinamos ir stažuotės bei praktikumai mokymo bazėse (84 %).

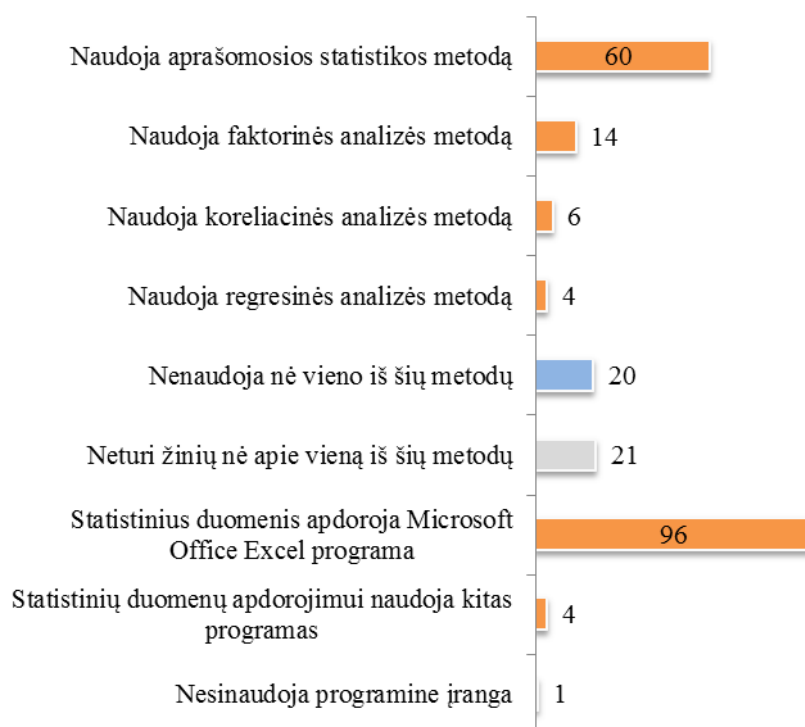
Nuotolinį mokymą pozityviai vertina daugiau kaip pusė respondentų (57 %). Rečiausiai respondentai rinkosi savarankišką darbą naudojantis nurodytais arba pačių pasirinktais mokymosi šaltiniais (43 % ir 36 %); šiuos mokymosi būdus respondentai dažniau vertina neigiamai ir teigia, kad jie labiau netinkami negu tinkami arba visiškai netinkami (40 % ir 46 %). Keletas respondentų mano, kad efektyviausias būdas įgyti žinių yra praktinės užduotys mokymų metu, konkrečių situacijų ir pavyzdžių pristatymai, intensyvūs mokymai derinant teoriją su praktiniais užsiėmimais, praktiniai užsiėmimai naudojant kompiuterines priemones. (23 pav.).

23 pav. Respondentams tinkamiausios mokymo formos (%)

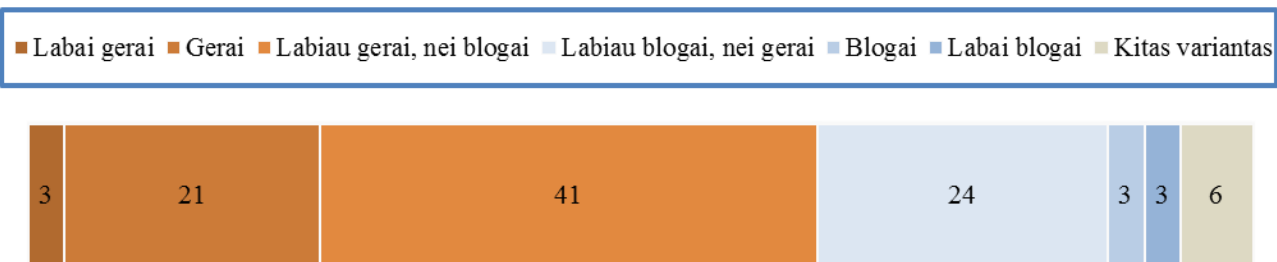
Apklauso duomenys rodo, kad atlikdami tiriamosios veiklos užduotis ir analizuodami statistinius duomenis bibliotekų darbuotojai dažniausiai naudoja aprašomosios statistikos metodą (60 %), o statistinių duomenų apdorojimui beveik visada naudojama Microsoft Office Excel programa (96 %). Penktadalis darbuotojų teigia, kad nenaudoja nė vieno statistinės analizės metodo (20 %), o tiek pat respondentų neturi žinių apie šiuos metodus. (24 pav.).

24 pav. Statistinės analizės metodų ir statistinių duomenų apdorojimo programinės įrangos naudojimas (%)

Profesinio tobulėjimo galimybes tiriamosios veiklos srityje respondentai įvertino pozityviai, bet ne itin optimistiškai. Didžiausia dalis apklaustųjų (41%) tobulėjimo galimybes vertina labiau gerai, negu blogai, o penktadalis (21 %) – gerai ir tik keletas darbuotojų (3%) šias galimybes įvertino labai gerai. Neigiamai tobulėjimo galimybes įvertino beveik trečdalis respondentų (30 %), dažniausiai – labiau blogai, negu gerai (24 %). Keletas respondentų (6 %) negalėjo įvertinti šių galimybių, dažniausiai dėl to, kad neatlieka jokių darbų tiriamosios veiklos srityje. (25 pav.).

25 pav. Profesinio tobulėjimo galimybių vertinimas (%)

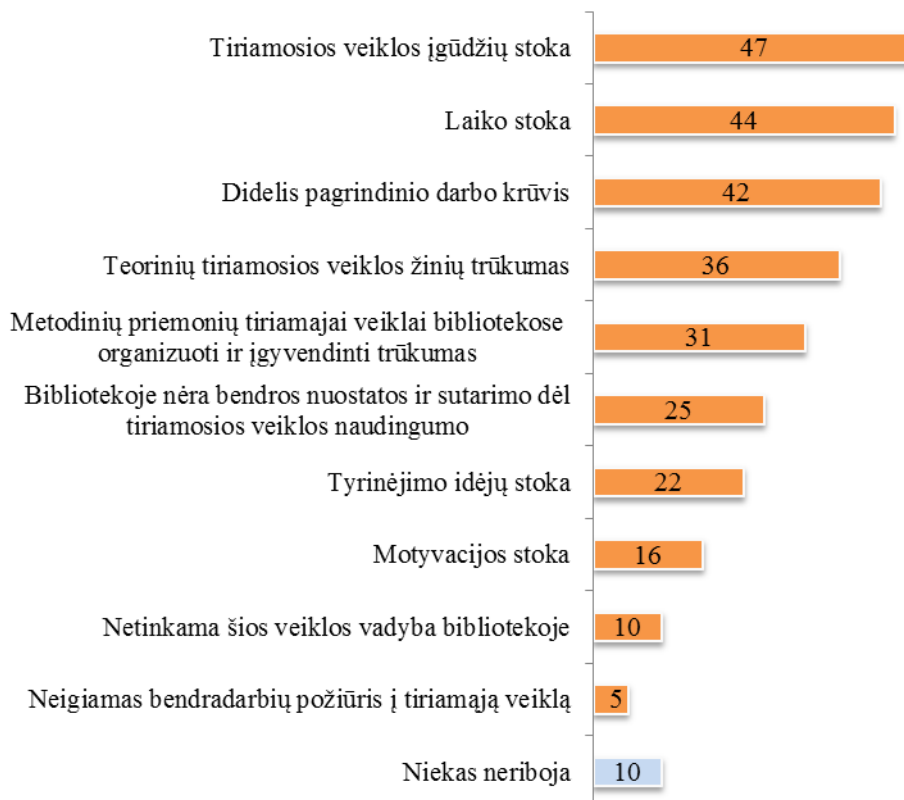

Respondentai nurodė įvairias priežastis, ribojančias jų galimybes dalyvauti tiriamojame veikloje, kurios išryškino tris pagrindines problemines sritis: tiriamosios veiklos kompetencijos, darbo organizavimas ir bibliotekos vadovų bei personalo nuostatos. Didžiausia dalis respondentų nurodo priežastis, susijusias su tiriamajai veiklai būtinų kompetencijų stoka: beveik pusė apklaustųjų (47 %) teigia, kad labiausiai jų galimybes riboja būtinų praktinių įgūdžių stoka, daugiau kaip trečdaliui (36 %) trūksta teorinių tiriamosios veiklos žinių, o penktadalis (22 %) respondentų susiduria su tyrinėjimo idėjų stoka. Beveik trečdalis respondentų (31 %) pasigenda metodinių priemonių, kurios galėtų palengvinti tiriamosios veiklos organizavimą ir įgyvendinimą savivaldybių viešosiose bibliotekose. Kita tiriamosios veiklos galimybes ribojančių priežasčių grupė sietina su darbo organizavimu. Kaip rodo apklausos duomenys, beveik visiems į tiriamąją veiklą įtrauktiems darbuotojams ši veikla nėra pagrindinė, o tik viena iš daugelio jų atliekamų darbų, todėl didelė respondentų tvirtina, kad dalyvauti tiriamojame veikloje jiems trukdo laiko stoka (44 %) ir didelis pagrindinio darbo krūvis (42 %), o kai kurie apklausoje dalyvavę darbuotojai mano, kad bibliotekoje yra netinkama šios veiklos vadyba (10 %). Tiriamosios veiklos galimybės turi neigiamą įtaką ir bibliotekų vadovų bei personalo nuostatos šios veiklos atžvilgiu: ketvirtadalis respondentų (25 %) teigia, kad bibliotekoje nėra bendros nuostatos ir sutarimo dėl tiriamosios veiklos naudingumo, o keletas respondentų (5 %) nurodo, kad bendradarbiams būdingas neigiamas požiūris į šią veiklą. (26 pav.).

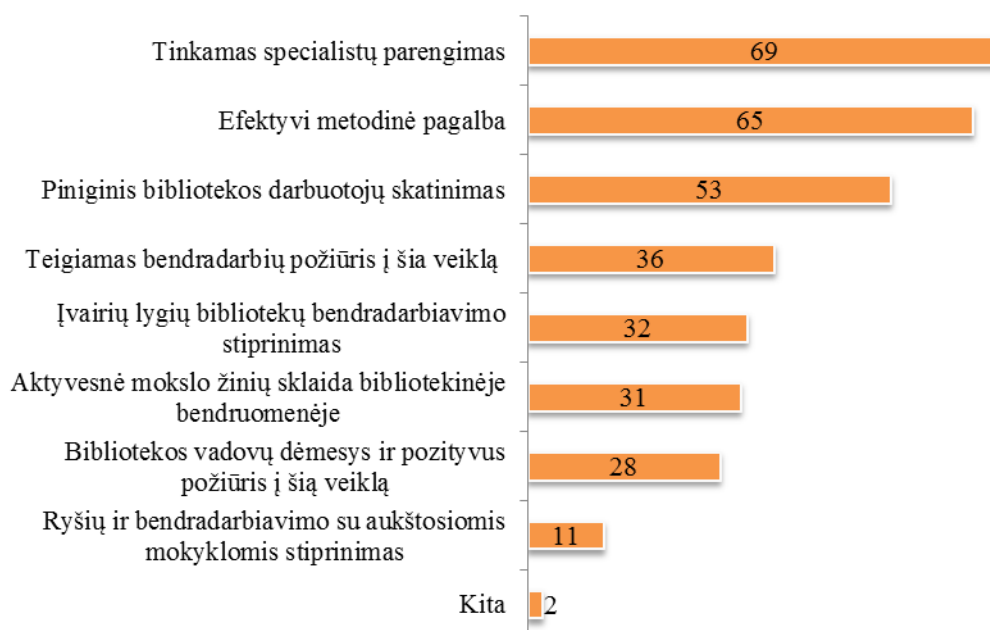
Dauguma apklaustųjų tiriamosios veiklos plėtrą bibliotekose, kaip ir savo dalyvavimo šioje veikloje galimybes, sieja su personalo kompetencijomis ir teigia, kad įtvirtinti ir plėtoti tiriamąją veiklą labiausiai padėtų tinkamas specialistų parengimas šiai veiklai (69 %) bei aktyvesnė mokslo žinių sklaida bibliotekinėje bendruomenėje – kongresų, mokslinių konferencijų, mokslinių praktinių seminarų ir panašių renginių organizavimas savivaldybės, regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu (31 %). Beveik du trečdaliai respondentų mano, kad teigiamą įtaką tiriamosios veiklos organizavimui ir įgyvendinimui turėtų efektyvi metodinė pagalba (65 %). Daugiau kaip pusė respondentų (53 %) tiriamosios veiklos plėtros galimybes išvelgia vadovų organizaciniuose sprendimuose ir teigia, kad šią veiklą padėtų plėtoti piniginis bibliotekos darbuotojų skatinimas už veiklos rezultatus. Daugelis apklausoje dalyvavusių darbuotojų akcentuoja bibliotekoje vyraujančių nuostatų svarbą – jų teigimu, tiriamąją veiklą galėtų įtvirtinti ir paskatinti bibliotekos vadovų dėmesys šiai veiklai (28 %) ir teigiamas bendradarbių požiūris (36 %). Beveik trečdalis apklaustųjų mano, kad teigiamą įtaką tiriamosios veiklos plėtrai turėtų įvairių lygių bibliotekų bendradarbiavimo stiprinimas (32 %) ir tik maža dalis respondentų (11 %) išvelgia šios veiklos plėtros galimybę stiprinant ryšius ir bendradarbiavimą su aukštosiomis mokyklomis. Vienas

respondentas atkreipia dėmesį į tai, kad yra trukdžių taikant tyrinėjimų rezultatus praktikoje. (27 pav.).

26 pav. Kas riboja galimybes dalyvauti tiriamojoje veikloje (%)

27 pav. Priemonės, galinčios padėti įtvirtinti ir plėtoti tiriamąją veiklą bibliotekoje (%)

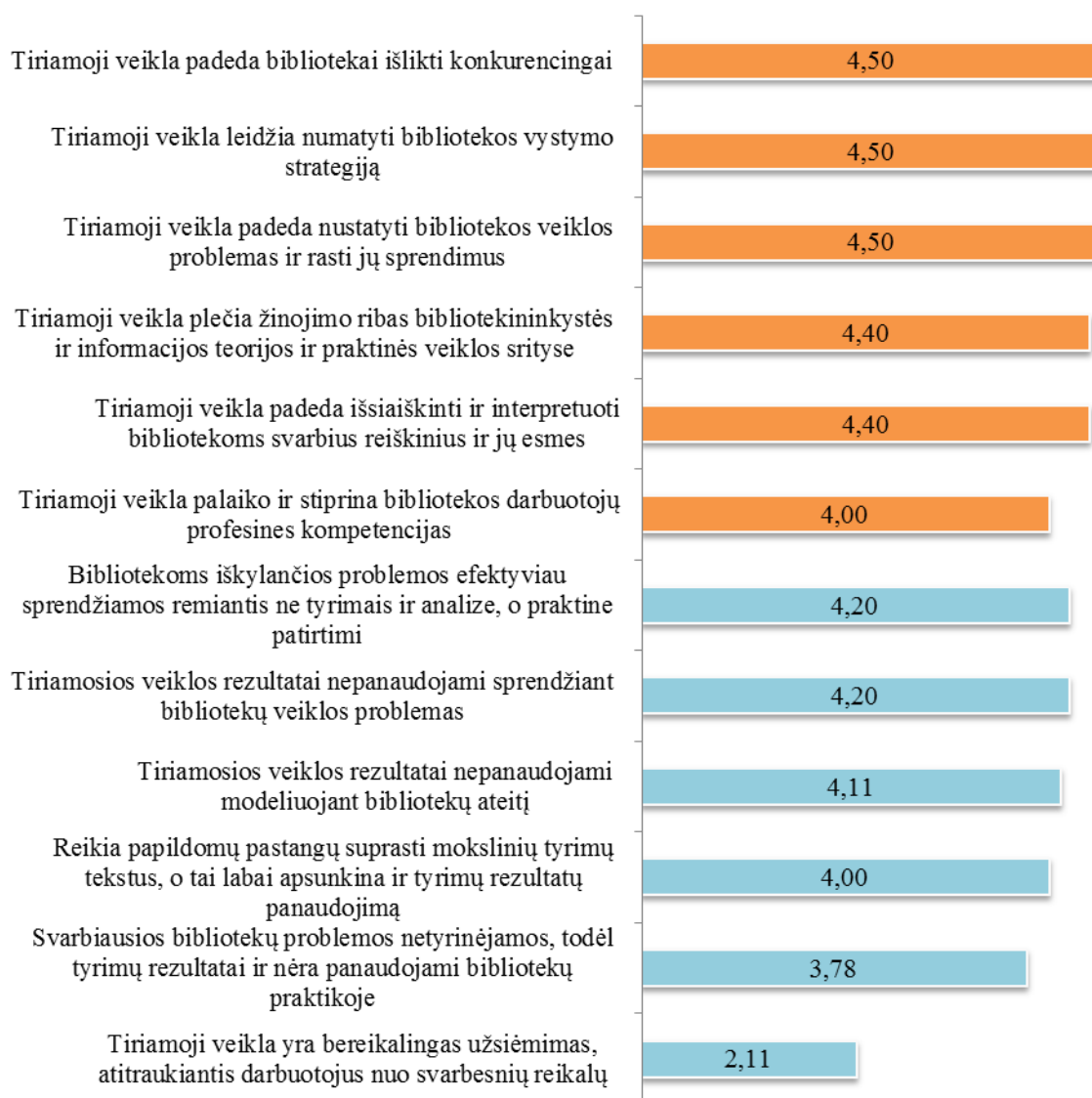
2.4.2. SVB vadovų anketinės apklausos rezultatai

Dalyvauti apklausoje buvo kviečiami visi Vilniaus regiono SVB vadovai (13), į anketos klausimus atsakė 10 bibliotekų direktorių. Šios grupės respondentų amžiaus vidurkis 49 metai, vidutinis darbo stažo šiose pareigose – 8 metai. 3 bibliotekų vadovai yra įgiję aukštąjį išsimokslinimą iki 1995 m., o 7 yra baigę magistro studijas vėlesniais metais; pusė iš jų (5) yra baigę bibliotekininkystės, informacijos ir komunikacijos krypties studijas, kiti ekonomikos (2), vadybos, viešojo administravimo ir žurnalistikos studijas.

Visi bibliotekų vadovai išreiškė pozityvią nuomonę apie tiriamosios veiklos svarbą bibliotekų sektoriaus vystymui: 6 vadovai teigia, kad ši veikla tikrai svarbi, o 4 mano, kad labiau svarbi, nei nesvarbi. Respondentų atsakymai rodo, kad tiriamoji veikla labiausiai vertinama dėl to, kad ji padeda bibliotekai išlikti konkurencingai, leidžia numatyti bibliotekos vystymo strategiją ir nustatyti jos veiklos problemas bei rasti šių problemų sprendimus. Šiems teiginiams visiškai pritaria arba labiau pritaria nei nepitaria beveik visi vadovai (9–10), jų vertinimo vidurkis 5-ių balų skalėje – 4,50 balo. Dauguma respondentų taip pat pritaria teiginiams, kad tiriamoji veikla padeda išsiaiškinti ir interpretuoti bibliotekoms svarbius reiškinius, plečia žinojimo ribas bibliotekininkystės ir informacijos teorijos bei praktinės veiklos srityse (vertinimo vidurkis 4,40 balo). Daugiau kaip pusė vadovų (6) mano, kad tiriamoji veikla palaiko ir stiprina bibliotekų darbuotojų profesines kompetencijas (vertinimo vidurkis 4,00 balai).

Nežiūrint teigiamų tiriamosios veiklos teikiamos naudos ir galimybių vertinimų, respondentų nuomonė apie ją nėra vienareikšmė ir atspindi šios veiklos problematiką, dažniausiai susijusią su jos rezultatų panaudojimu praktinėje bibliotekų veikloje. Dauguma vadovų mano, kad tiriamosios veiklos rezultatai nepanaudojami modeliuojant bibliotekų ateitį (7 respondentai, vertinimo vidurkis 4,11 balo), sprendžiant bibliotekų veiklos problemas (8 respondentai, vertinimo vidurkis 4,20 balo), kad bibliotekoms išskylančios problemos efektyviau sprendžiamos remiantis praktine patirtimi, o ne tyrimais ir analize (8 respondentai, vertinimo vidurkis 4,20 balo). Vadovų teigimu, tyrimų rezultatų panaudojimą labai apsunkina sudėtingi mokslinių tyrimų tekstai, kuriems suprasti reikia papildomų pastangų (7 respondentai, vertinimo vidurkis 4,00 balai), o kai kurie vadovai (4) mano, kad tyrimų rezultatai nepanaudojami todėl, jog netyrinėjamos svarbiausios bibliotekų problemos (vertinimo vidurkis 3,78 balo). Teiginiui, kad tiriamoji veikla yra bereikalingas užsiėmimas, atitraukiantis darbuotojus nuo svarbesnių reikalų, visiškai pritarė tik vienas vadovas (vertinimo vidurkis 2,11 balo). (28 pav.).

28 pav. Tiriamosios veiklos vertinimai balais (5 balų skalėje)

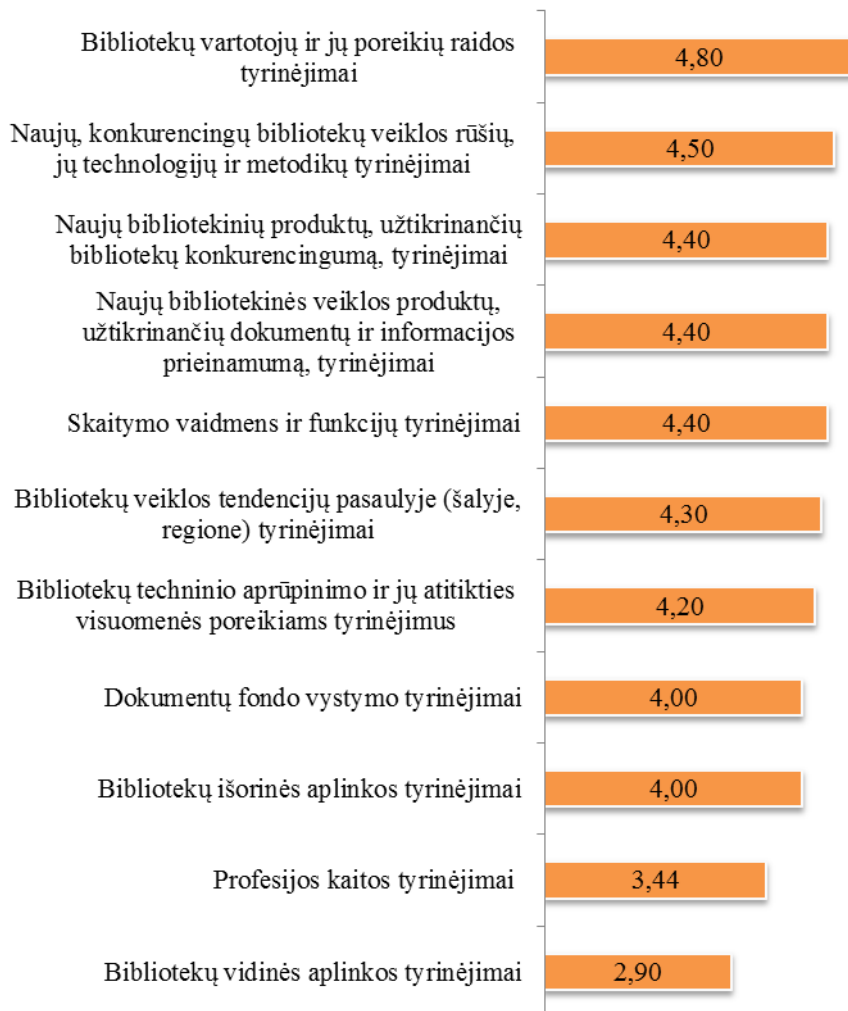

Bibliotekų vadovų nuomonė apie tiriamosios veiklos būklę viešųjų bibliotekų sektoriuje yra gana kritiška, nors dominuoja pozityvūs vertinimai: 7 vadovai ją vertina labiau gerai, negu blogai, o 3 – labiau blogai, negu gerai. Pateikdami savo nuomonę apie tai, kokių bibliotekų veiklos sričių tyrinėjimai būtų aktualiausi, daugeliu atvejų jie įvardija tas sritis, kurių tyrimus 2010–2015 metais vykdė Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (žr. p. 36–37), bet ne visada teikia joms prioritetus. Respondentų atsakymai rodo, kad bibliotekų vadovai labiau suinteresuoti gauti daugiau naujų duomenų ir informacijos, kurią galėtų panaudoti priimdami konkrečius organizacinius sprendimus kasdienėje veikloje, t. y. vartotojų poreikiai bei šiuos poreikius atitinkančios bibliotekų veiklos naujovės, o bibliotekų vidinės ir išorinės aplinkos tyrinėjimai arba gilesni atskirų atskirų sričių (dokumentų fondo, techninio aprūpinimo) tyrinėjimai juos domina

mažiau. Vadovų teigimu, aktualiausia tyrinėjimų sritis yra bibliotekų vartotojų ir jų poreikių raida: vartotojų lūkesčiai, jų požiūris į bibliotekos paslaugas, produktus, personalą, techninį aprūpinimą, informacijos ieškos ir informacinio aptarnavimo sistemas, teikiamų paslaugų kokybę ir pan. Siūlydami pirmiausia organizuoti ir vykdyti vartotojų ir jų poreikių tyrimus, 8 vadovai teigia, kad ši sritis labai aktuali, o 2 vadovai mano, kad ji labiau aktuali nei neaktuali (vertinimo vidurkis 4,80 balo). Be šios veiklos srities, bibliotekų vadovų siūlymuose pastebima aiški tendencija teikti prioritetus tyrinėjimams, susijusiems su naujovių diegimu. Antra pagal aktualumą vadovų siūloma tyrinėjimų sritis yra naujų, konkurencingų bibliotekų veiklos rūšių, jų technologijų ir metodikų tyrinėjimai; šiai sričiai teikia pirmenybę 9 vadovai, o 6 iš jų mano, kad tai labai aktuali sritis (vertinimo vidurkis 4,50 balo). Panašiai vertinami ir naujų bibliotekinių (bibliotekinės veiklos) produktų, užtikrinančių bibliotekų konkurencingumą bei dokumentų ir informacijos prieinamumą tyrinėjimai (9 respondentai, vertinimo vidurkis 4,40 balo). Vadovų manymu, taip pat aktuali tyrinėjimų sritis, susijusi su tradicine bibliotekų veikla ir paslaugomis – tai skaitymo vaidmens ir funkcijų tyrinėjimai (skaitymo motyvacija, skaitymas ir kitų informacijos šaltinių naudojimas ir pan.) (8 respondantai, vertinimo vidurkis 4,40 balo). Mažiau reikšmės vadovai teikia bibliotekų išorinės aplinkos, dokumentų fondo vystymo tyrinėjimams (vertinimo vidurkis 4,40 balo), profesijos kaitos tyrinėjimams (vertinimo vidurkis 3,44 balo). Bibliotekų vadovams mažiausiai aktualūs bibliotekų vidinės aplinkos, t. y. vidinių sąlygų ir faktorių, kliudančių arba skatinančių bibliotekos vystymąsi, tyrinėjimai; šiai sričiai teikia prioritetą 3 vadovai, iš kurių tik vienas ją laiko labai aktualia (vertinimo vidurkis 2,90 balo). (29 pav.).

Vadovų teigimu, bibliotekose atliktų tyrimų ir analitinės veiklos rezultatai paskatino įdiegti naujoves 8-se iš 10-ies bibliotekų, kurių vadovai dalyvavo apklausoje. Pasinaudojus tiriamosios veiklos rezultatais bibliotekose buvo patobulintos paslaugos (5 SVB), sukurtos naujos paslaugos (3 SVB), padaryti nauji arba patobulinti esantys organizaciniai sprendimai (2 SVB), įdiegti nauji ir patobulinti technologiniai procesai (po 1 SVB). Bibliotekų vadovų teigimu, reikšmingiausios jų bibliotekose įdiegtos naujovės yra 3D spausdintuvų įsigijimas, „Solidworks“ projektavimo programos įdiegimas (2 SVB), kino filmų demonstravimas, neformalaus švietimo veiklos, jaunimo erdvių įkūrimas.

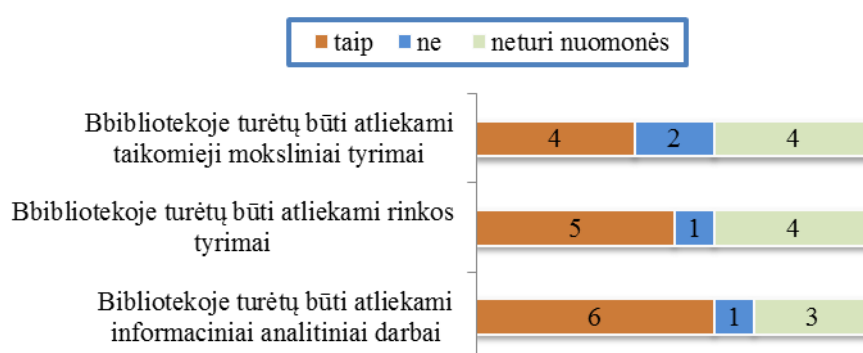
29 pav. Vadovų siūlomi tiriamosios veiklos prioritetai (vertinimai balais 5 balų skalėje)

Vadovų nuomonė apie tiriamosios veiklos vykdymą bibliotekose yra nevienareikšmė, o dalis vadovų neturi aiškios nuomonės šiuo klausimu. Dauguma apklausoje dalyvavusių vadovų (6) pritaria, kad savivaldybių viešosiose bibliotekose turėtų būti atliekami informaciniai analitiniai darbai, t. y. analitinės tam tikro laikotarpio visos bibliotekos arba atskirų jos struktūrinių padalinių veiklos turinio, vienos ar kelių veiklos sričių ataskaitos, apžvalgos, analizės, vertinimai ir kt. Pusė apklausoje dalyvavusių vadovų (5) teigia, kad bibliotekose turėtų būti vykdomi rinkos tyrimai, o 4 vadovai mano, kad turėtų būti atliekami ir taikomieji moksliniai tyrimai. Neigiamą nuostatą tirimosios veiklos bibliotekose atžvilgiu išreiškė tik nedidelė dalis vadovų: du iš jų teigia, kad neturėtų būti vykdomi moksliniai tyrimai, nes biblioteka yra „per maža įstaiga“ ir joje „neužteks žmogiškųjų išteklių“; po vieną vadovą mano, kad neturėtų būti atliekami rinkos tyrimai ir

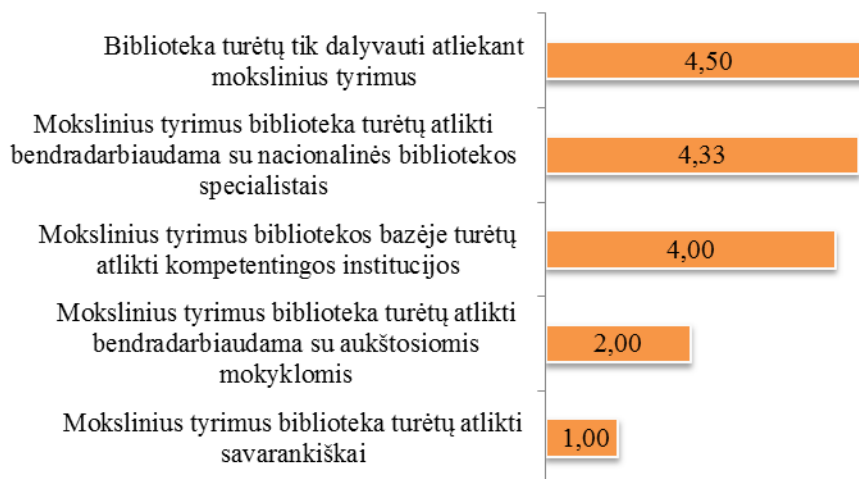
informaciniai analitiniai darbai. Vadovai dažnai abejoja dėl vienos ar kitos tiriamosios veiklos vykdymo bibliotekoje, o du direktoriai neturi aiškios nuomonės nė apie vieną tiriamosios veiklos rūšį. Vienas respondentas paaiškina savo neigiamą nuostatą teiginiu, kad „[...] šiandieną bibliotekininkas yra ir taip pakankamai apkrautas darbu, o jo atlyginimas nėra proporcingas įdėtoms pastangoms“. Dar vieno vadovo komentaras „Senstant visuomenei aiškėja darbo kryptis“ gali būti traktuojamas kaip teiginys, kad rinkos tyrimai bibliotekai nėra būtini, nes darbo kryptys ir taip yra aiškios. (30 pav.).

30 pav. Vadovų nuomonė apie tiriamosios veiklos vykdymą bibliotekose

Vadovai, kurių manymu bibliotekos turėtų vykdyti taikomuosius mokslinius tyrimus, visiškai nepitaria tam, kad biblioteka juos atliktų savarankiškai, kartu užtikrindama reikiamas personalo kompetencijas (2 vadovai), arba bendradarbiaudama su aukštosiomis mokyklomis (1 vadovas). Jų teigimu, šie tyrimai turėtų būti atliekami bendradarbiaujant su LNB specialistais (2 vadovai) arba biblioteka turėtų tik dalyvauti atliekant mokslinius tyrimus (surinkti reikiamus duomenis, organizuoti apklausas, atlikti kitus organizacinio pobūdžio darbus) (2 vadovai), arba mano, kad moksliniai tyrimai turėtų būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir atlikti juos turi institucijos, kurių personalas turi būtinas šiai veiklai kompetencijas (1 vadovas). Vertinant vadovų pasirinktus mokslinių tyrimų organizavimo būdus 5 balų skalėje, kur 1 reiškia „visiškai nesutinku“, o 5 – „visiškai sutinku“, į aukščiausią poziciją iškyla du teiginiai: savivaldybių viešosios bibliotekos turėtų tik dalyvauti atliekant mokslinius tyrimus (4,50 balo) arba atlikti juos bendradarbiaudama su LNB specialistais (4,33 balo). (31 pav.).

31 pav. Mokslinių tyrimų bibliotekose organizavimo būdai (vertinimas balais 5 balų skalėje)

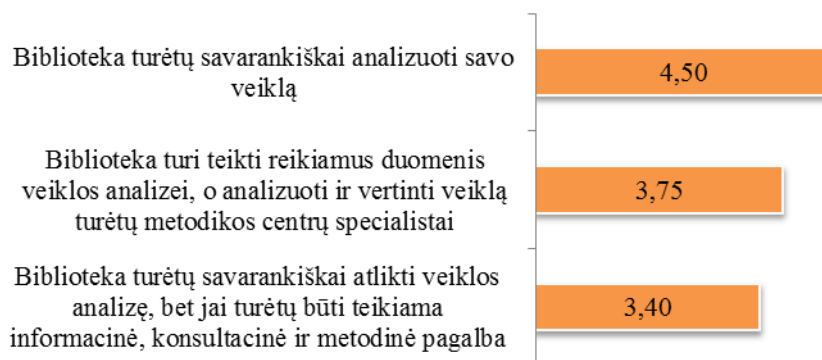
Vertindami rinkos tyrimų vykdymo galimybes bibliotekose vadovai priskiria daugiau įpareigojimų savivaldybių viešosioms bibliotekoms, nei organizuojant mokslinius tyrimus, bet nėra linkę priskirti joms visiškos atsakomybės už šią veiklą ir jos rezultatus. Tik vienas vadovas visiškai pritaria teiginiui, kad biblioteka rinkos tyrimus turėtų organizuoti ir atlikti savarankiškai, kartu užtikrinant reikiamas personalo kompetencijas, o 2 vadovai laikosi visiškai priešingos nuomonės (vertinimo vidurkis 2,50 balo). Dauguma vadovų aukščiausiais balais vertina teiginį, kad rinkos tyrimai gali būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir vykdyti juos turi kitų institucijų darbuotojai, turintys būtinas šiai veiklai kompetencijas (4 respondentai, vertinimo vidurkis 4,50 balo), o kai kurie vadovai mano, kad tokius tyrimus biblioteka turėtų užsakyti rinkos tyrimų agentūroms ar kitoms specializuotoms institucijoms (2 respondentai, vertinimo vidurkis 3,75 balo). Dalis vadovų pritaria galimybei atlikti rinkos tyrimus bendradarbiaujant su LNB specialistais (3 respondentai, vertinimo vidurkis 4,25 balo) arba su apskrities viešąją biblioteką (2 respondentai, vertinimo vidurkis 4,00 balai), taip pat neatmeta galimybės atlikti šiuos tyrimus savarankiškai, jeigu būtų užtikrinta informacinė, metodinė ir konsultacinė pagalba (3 respondentai, vertinimo vidurkis 4,00 balai). Tiek pat respondentų teigia, kad biblioteka gali tik dalyvauti atliekant rinkos tyrimus, t. y. surinkti ir teikti duomenis, organizuoti apklausas, atlikti kitus organizacinio pobūdžio darbus. (32 pav.).

**32 pav. Rinkos tyrimų bibliotekose organizavimo būdai
(vertinimas balais 5 balų skalėje)**

Pareikšdami savo nuomonę apie informacinės analitinės veiklos organizavimo bibliotekoje būdus vadovai neatmeta nė vienos galimybės ir nevertina jos kaip netinkamos („visiškai nepritariu“ arba „labiau nepritariu, nei pritariu“), bet yra labiau linkę priskirti šią veiklą bibliotekai, nei mokslinius arba rinkos tyrimus. Dauguma vadovų teigia, kad biblioteka turėtų savarankiškai atlikti SVB veiklos arba atskirų jos sričių analizę ir vertinimą, tačiau jai šiais klausimais turėtų būti teikiama informacinė, konsultacinė ir metodinė pagalba (5 respondentai, vertinimo vidurkis 4,00 balai), arba mano, kad biblioteka pati turėtų užtikrinti analitinei veiklai būtinas personalo kompetencijas ir vykdyti šią veiklą visiškai savarankiškai (2 respondentai, vertinimo vidurkis 4,50 balo). Nežiūrint to, kai kurie vadovai neatmeta galimybės arba visiškai pritaria ir tam, kad biblioteka tik teiktų reikiamus duomenis veiklos analizei, o analizuotų ir vertintų veiklą metodikos centrų specialistai (4 respondentai, vertinimo vidurkis 4,50 balo). (33 pav.).

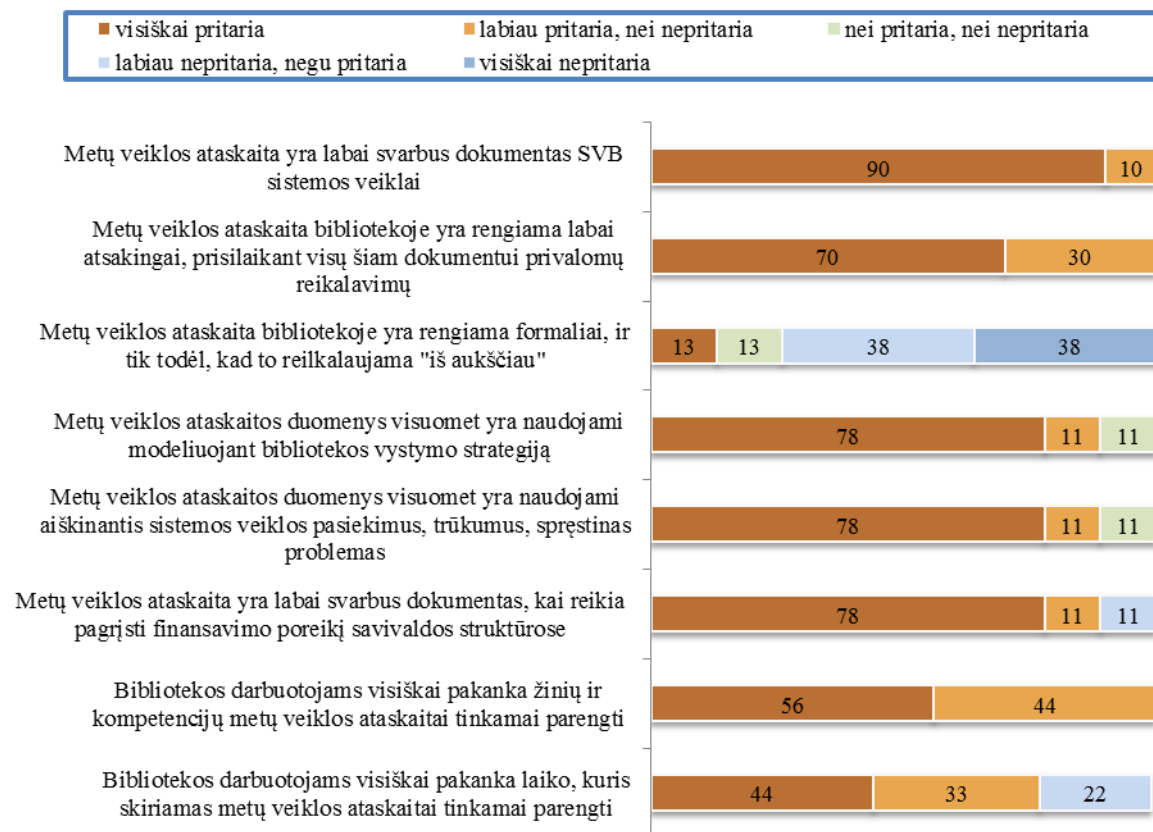
**33 pav. Informacinės analitinės veiklos bibliotekose organizavimo būdai
(vertinimas balais 5 balų skalėje)**

Vadovų apklausos duomenys rodo, kad vieną iš svarbiausių visose bibliotekose atliekamų analitinių darbų – SVB sistemos metų veiklos rezultatų analizes ir ataskaitas daugumoje bibliotekų rengia vienas darbuotojas (6 bibliotekos), dažniausiai direktoriaus pavaduotojas (5 bibliotekos), arba pavaduotojas šį darbą jis atlieka kartu su kitu darbuotoju (direktoriumi, rinkodaros vadybininku) (2 bibliotekos). Dviejose bibliotekose metų veiklos ataskaitas rengia darbo grupės, į kurias įtraukiami VB skyrių vedėjai; tokia galimybė, vieno respondento teigimu, svarstoma dar vienoje bibliotekoje.

Visi apklausoje dalyvavę vadovai (10) vertina ataskaitas kaip labai svarbų bibliotekos veiklai dokumentą (taip ataskaitas vertina ir 92 % darbuotojų) ir teigia, kad jos rengiamos atsakingai, prisilaikant visų šiam dokumentui keliamų reikalavimų (tokios nuomonės laikosi ir 97 % darbuotojų), nors vienas vadovas kartu pripažįsta, kad bibliotekos veiklos ataskaitos rengiamos tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau". Dauguma vadovų (8) patvirtina (visiškai pritaria arba labiau pritaria, negu nepitaria), kad metų veiklos ataskaitos rezultatai visuomet naudojami modeliuojant bibliotekos vystymo strategiją, aiškinantis veiklos pasiekimus, trūkumus ir spręstinas problemas, o taip pat, kad ataskaita yra labai svarbus dokumentas, kai reikia pagrįsti finansavimo poreikį savivaldos struktūrose (pastarąjį teiginį pozityviai įvertino ir 74 % darbuotojų). Vadovų nuomonė apie ataskaitas rengiančių darbuotojų profesinį pasirengimą yra dar geresnė negu pačių darbuotojų: visi respondentai (10) visiškai pritaria arba labiau pritaria nei nepitaria, kad bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka žinių ir kompetencijų metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti (taip manano ir 90 % darbuotojų). Vadovai pozityviau negu darbuotojai vertina ir šiam darbui skiriamo laiko trukmę: 4 vadovai mano, kad bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka laiko metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti o dar 3 labiau pritaria nei nepitaria šiam teiginiui (taip manančių darbuotojų dalis – 62 %). (34 pav.).

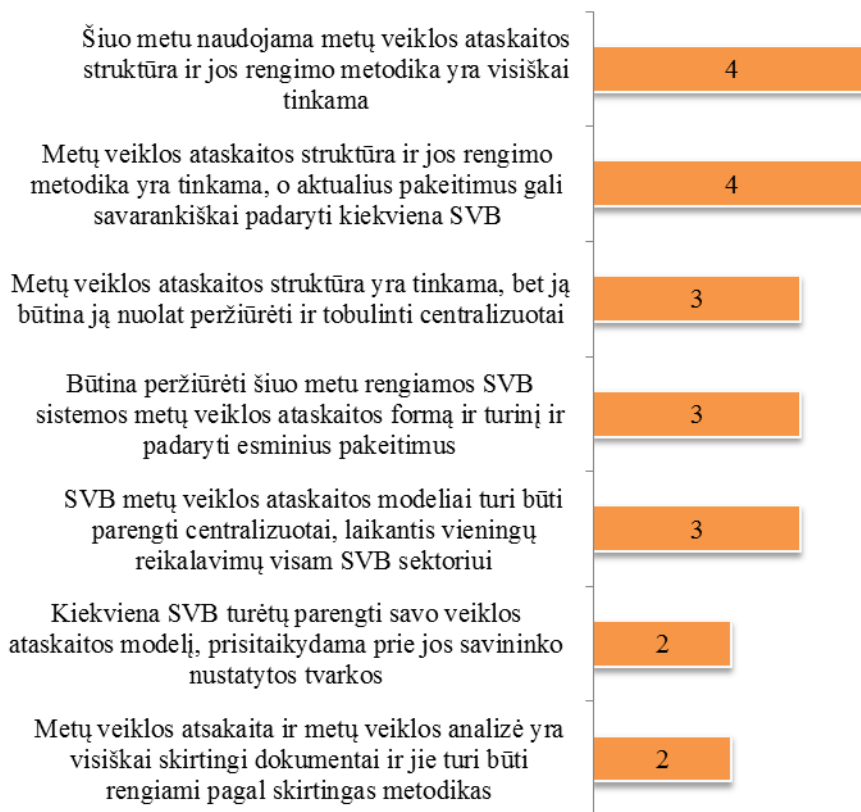
34 pav. Vadovų nuomonė apie metų veiklos ataskaitas (%)

Pareikšdami savo nuomonę apie šiuo metu naudojamą metų veiklos ataskaitos struktūrą ir jos tobulinimo arba naujo ataskaitos modelio sukūrimo galimybes, vadovai rinkosi 1–3 teiginius, labiausiai atitinkančius jų vertinimus. Apibendrinti duomenys rodo, kad daugumos bibliotekų vadovai (7) pritaria šiuo metu naudojamai metų veiklos ataskaitos struktūrai ir jos rengimo metodikai, bet tik vienas vadovas mano, kad ši ataskaitos struktūra yra visiškai tinkama SVB sistemos veiklos analizei ir tokia pati turėtų išlikti ateityje. Kiti 6 vadovai, pritariantys dabarinei ataskaitos struktūrai, siūlo kiekvienai SVB savarankiškai padaryti aktualius pakeitimus ir patobulinius pagal savo poreikius (4 respondentai), arba nuolat peržiūrėti ataskaitos struktūrą bei jos rengimo metodiką ir centralizuotai parengti keitimus ir patobulinius (3 respondentai). Trijų bibliotekų vadovų manymu, būtina peržiūrėti šiuo metu naudojamos metų veiklos ataskaitos formą bei turinį ir padaryti esminius pakeitimus, nors vienas iš jų kartu pritaria ir šiuo metu naudojamos ataskaitos patobulinimui. Bibliotekų vadovų nuomonės dėl naujo veiklos ataskaitos modelio parengimo išsiskyrė: 3 respondentai mano, kad šis modelis turi būti rengiamas centralizuotai, laikantis vieningų reikalavimų visam SVB sektoriui, o 2 respondentai teigia, kad kiekviena SVB turėtų parengti individualų savo sistemos veiklos ataskaitos modelį, prisitaikydama prie jos savininko nustatytos tvarkos. Dar du respondentai pritarė teiginiui, kad metų veiklos ataskaita ir

metų veiklos analizė yra visiškai skirtingi dokumentai ir jie turi būti rengiami pagal skirtingas metodikas. (35 pav.).

35 pav. Vadovų nuomonė apie metinės ataskaitos struktūrą ir jos tobulinimą (vertinimų skaičius)

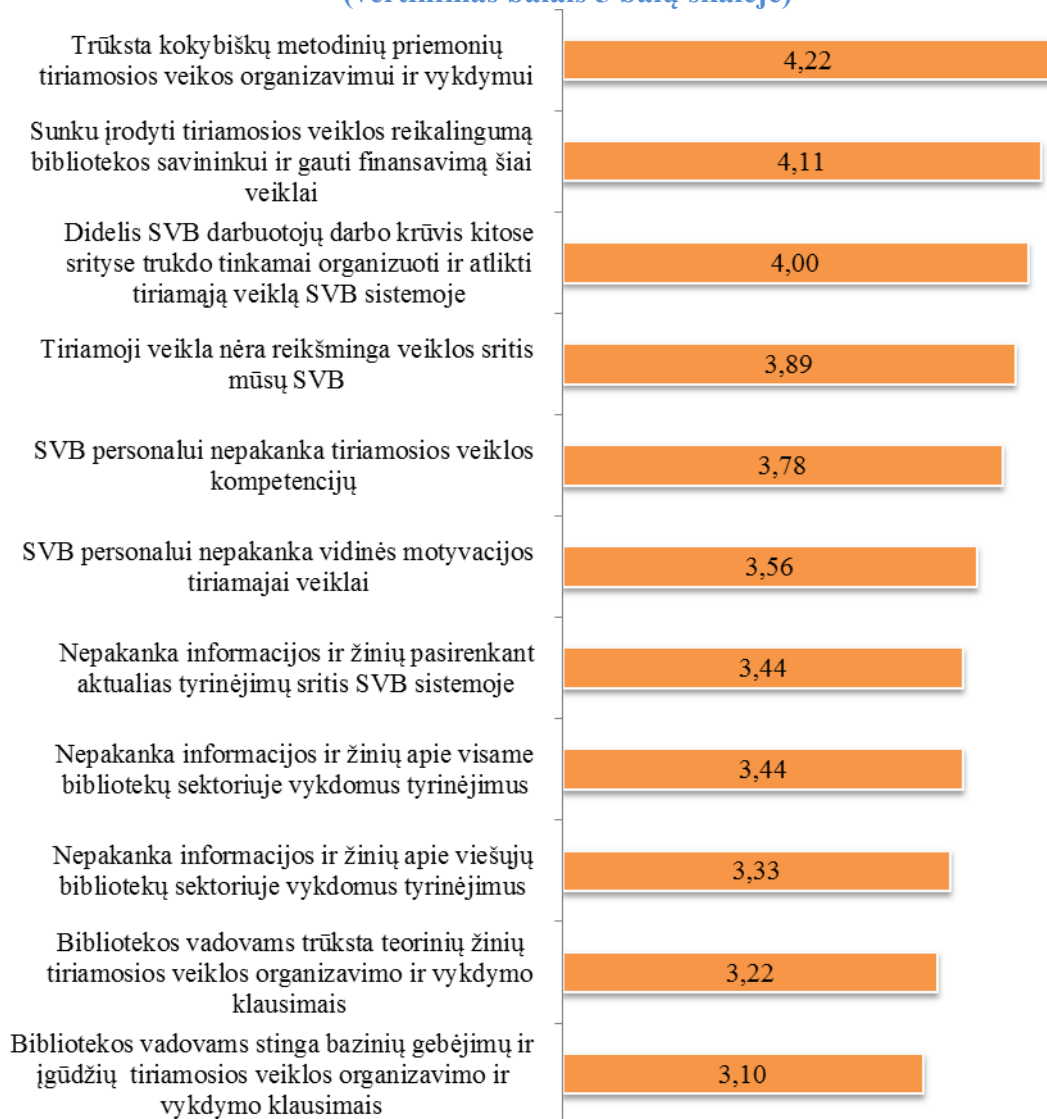

Vadovų atsakymai į klausimą apie savivaldybei kasmet teikiamas SVB sistemos veiklos ataskaitas atskleidė keletą skirtingų atsiskaitymo su savivaldos institucijomis praktikos pavyzdžių. Iš dešimties bibliotekų, kurių vadovai dalyvavo apklausoje, keturios bibliotekos nerengia atskiros ataskaitos savivaldybei, o teikia pagal LNB rekomendacijas parengtą ataskaitą; trys iš šių bibliotekų teikia nežymiai pakoreguotą ataskaitą, o viena ją radikaliai sutrumpina ir pakoreguoja. Pusė apklaustų vadovų (5) teigia, kad biblioteka rengia dar vieną atskirą SVB metų veiklos ataskaitą pagal savivaldybės keliamus reikalavimus ar rekomendacijas, be to, dvi iš šių bibliotekų dar pateikia savivaldos institucijoms ir atskirus duomenis apie SVB metų veiklos rezultatus. Dar vienos bibliotekos vadovas nurodo, kad biblioteka su savivaldybės institucijomis atsiskaito tik pateikdama atskirus duomenis apie SVB metų veiklos rezultatus tokiu būdu, kaip šių duomenų pareikalauja savivaldos institucijos. Nė viena Regiono biblioteka neatsiskaito su savivaldos institucijomis pateikdama pagal LNB rekomendacijas parengtą metų veiklos ataskaitos

kopiją arba šios ataskaitos pagrindu parengdama žodinį pranešimą. Tokia atsiskaitymo praktika lemia tai, kad daugelis bibliotekų kasmet turi parengti po dvi metų veiklos ataskaitas, iš kurių viena teikiama savivaldybei, o kita LNB ir apskrities viešajai bibliotekai, o daugelis darbuotojų yra užimti statistinių duomenų rinkimu, jų analize ir tekstų rengimu pagal skirtingus jiems keliamus reikalavimus.

Bibliotekų vadovų apklausa atskleidė daug ir įvairių faktorių, turinčių neigiamą įtaką tiriamosios veiklos organizavimui ir vykdymui savivaldybių viešosiose bibliotekose. Reikšmingiausia kliūtimi, daugumos respondentų nuomone, laikomas kokybiškų metodinių priemonių tiriamosios veiklos organizavimui ir vykdymui trūkumas (7 respondentai, vertinimo vidurkis 4,22 balo). Ši kliūtis sietina su nepakankamomis kompetencijomis, neužtikrinančiomis galimybės savarankiškai priimti sprendimus organizuojant ir vykdant tiriamąją veiklą ir lemiančiomis metodinės pagalbos būtinybę, nors šiems faktoriams respondentai teikia daug mažiau reikšmės: bibliotekų personalo kompetencijų trūkumas, kaip tiriamosios veiklos trukdis, įvertintas vidutiniškai 3,78 balo (6 respondentai), žinių ir informacijos nepakankamumas pasirenkant aktualias tyrinėjimų sritis – 3,44 balo (4 respondentai), nepakankamos vadovų teorinės žinios ir baziniai gebėjimai bei įgūdžiai tiriamosios veiklos organizavimo ir vykdymo klausimais – atitinkamai 3,22 ir 3,10 balo. Antroji pagal reikšmingumą respondentų nurodyta kliūtis yra susijusi su bibliotekos atstovavimu savivaldos institucijose: septyni (7) respondentai teigia, kad sunku įrodyti tiriamosios veiklos reikalingumą bibliotekos savininkui ir gauti finansavimą šiai veiklai, o šeši (6) iš jų šią kliūtį vertina kaip labai reikšmingą (vertinimo vidurkis 4,11 balo). Dar viena svarbi kliūtis, kurią laiko reikšminga 6 respondentai, yra didelis bibliotekos darbuotojų darbo krūvis kitose srityse, kuris trukdo tinkamai organizuoti ir atlikti tiriamąją veiklą (vertinimo vidurkis 4,00 balai). Vienas respondentas savo atsakymą pakomentuoja teigdamas: „Dideli darbo krūviai, bibliotekos jau dabar atlieka be galo daug papildomų funkcijų“. Svarbios priežastys, turinčios neigiamą įtaką tiriamosios veiklos organizavimui ir vykdymui, yra bibliotekose vyraujančios nuostatos šios veiklos atžvilgiu: 6 vadovai teigia, kad tiriamoji veikla nėra reikšminga veiklos sritis jų vadovaujamose bibliotekose (vertinimo vidurkis 3,89 balai). Šį nuostatą patvirtina ir aukščiau pacituotas komentaras, rodantis, kad tiriamoji veikla laikoma ne pagrindine, o papildoma bibliotekos funkcija. Tikėtina, kad su tokiomis nuostatomis gali būti susijusi ir personalo vidinės motyvacijos tiriamajai veiklai stoka, kurią nurodo 5 respondentai (vertinimo vidurkis 3,56 balo). Dar du vadovų nurodomi tiriamosios veiklos organizavimo trukdžiai yra susiję su šios veiklos rezultatų sklaida, t. y., informacijos ir žinių apie viešosiose bibliotekose ir visame bibliotekų sektoriuje vykdomus tyrinėjimus nepakankamumas (vertinimo vidurkis atitinkamai 3,33 ir 3,44 balo). (36 pav.).

**36 pav. Tiriamosios veiklos organizavimo ir vykdymo trukdžiai
(vertinimas balais 5 balų skalėje)**

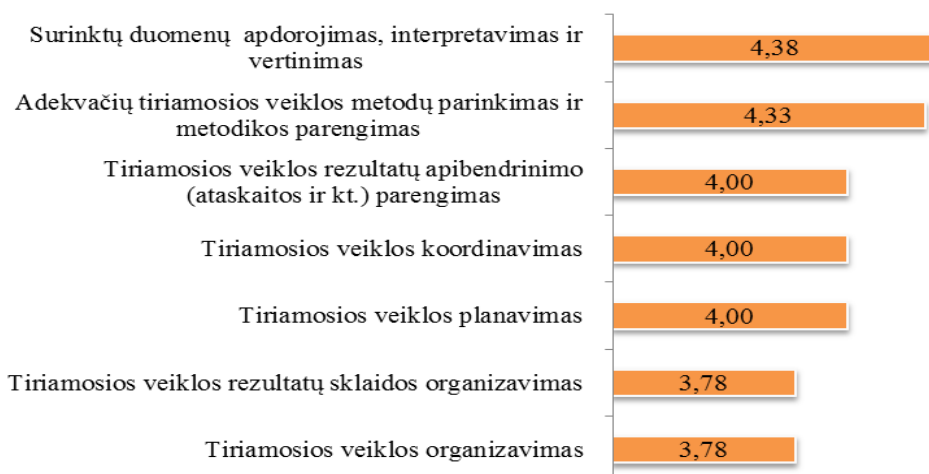
Tiriamąjoje veikloje tenka dalyvauti ne tik bibliotekų darbuotojams, bet ir vadovams: respondentų teigimu, per pastaruosius dvejus metus pusė apklausoje dalyvavusių vadovų (5) dalyvavo atliekant taikomuosius mokslinius (4 respondentai) tyrimus ir / arba rinkos tyrimus (3 respondentai). Nors ir nelaikydami savo žinių bei įgūdžių stokos svarbiausiomis tiriamosios veiklos organizavimo bei vykdymo kliūtimis, vadovai teigia, kad jiems taip pat būtų naudinga sustiprinti savo žinias ir gebėjimus įvairiose šios veiklos srityse. Daugumos respondentų (7) teigimu, jiems būtų aktualiausias žinios tiriamosios veiklos metodikos rengimo ir surinktų duomenų apdorojimo, interpretavimo bei vertinimo srityse (vertinimo vidurkis atitinkamai 4,20 ir 4,13 balo), taip pat jiems būtų naudingos tiriamosios veiklos planavimo, koordinavimo, rezultatų apibendrinimo (vertinimo vidurkis 3,89 balo) ir kitos žinios. (37 pav.).

37 pav. Tiriamosios veiklos sritys, kuriose vadovai norėtų sustiprinti savo gebėjimus (vertinimas balais 5 balų skalėje)

Vertindami savo bibliotekos personalo tiramosios veiklos žinių ir gebėjimų poreikius, bibliotekų vadovai dažniausiai akcentavo tas pačias tiramosios veiklos sritis, t. y. adekvačių tiramosios veiklos metodų parinkimas ir metodikos parengimas (7 respondentai, vertinimo vidurkis 4,33 balo) bei surinktų duomenų apdorojimas, interpretavimas, vertinimas (7 respondentai, vertinimo vidurkis 4,38 balo); taip pat vadovai mano, kad darbuotojams būtų tikslinga stiprinti gebėjimus tiramosios veiklos planavimo, koordinavimo, rezultatų apibendrinimo srityse (6 respondentai, vertinimo vidurkis 4,00 balai) ir kt. (38 pav.).

38 pav. Bibliotekų darbuotojų gebėjimų stiprinimo poreikis vadovų požiūriu (vertinimas balais 5 balų skalėje)

Apibendrinti vadovų ir darbuotojų apklausos rezultatai patvirtino, kad tiriamoji veikla Regiono bibliotekose yra vertinama prieštaringai. Nežiūrint pozityvaus tiriamosios veiklos reikšmės bibliotekų sektoriaus vystymui vertinimo, jos svarbos vadybinių sprendimų priėmimui ir bibliotekos konkurencingumo užtikrinimui pripažinimo, ši veikla yra vertinama kaip nepakankamai efektyvus problemų sprendimo būdas, išreiškiamos abejonės dėl tiriamosios veiklos rezultatų panaudojimo bibliotekų praktikoje, nėra vieningos nuomonės dėl šios veiklos plėtros galimybių. Tiriamoji veikla nelaikoma reikšminga veiklos sritimi bibliotekose, daugumai darbuotojų ji nėra pagrindinė ir priskiriama kaip papildomas darbo krūvis, todėl laiko stoka ir nepakankamos kompetencijos riboja jų galimybes dalyvauti šioje veikloje. Kartu būtina pastebėti, kad bibliotekų darbuotojai ir vadovai išreiškia tiriamosios veiklos kompetencijų ugdymo poreikį ir pageidauja įgyti daugiau šios srities žinių, su kuriomis sieja galimybes įtvirtinti ir plėtoti tiriamąją veiklą bibliotekoje.

III. IŠVADOS

1. Tyrimo „Alytaus ir Vilniaus apskričių savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslo (tiriamoji) veikla 2010–2015 metais“ rezultatai patvirtino, kad profesinėje bendruomenėje nėra susiformavęs aiškus ir vieningas požiūris į mokslo (tiriamąją) veiklą savivaldybių viešosiose bibliotekose. Tiriamosios veiklos teikiama nauda bibliotekos raidai ir jos rezultatų panaudojimo galimybės vertinamos pozityviai, tačiau nuomonės dėl šios veiklos organizavimo ir vykdymo bibliotekose yra prieštaringos ir nevienareikšmės. Nė viena tiriamosios veiklos rūšis (moksliniai tyrimai, rinkos tyrimai ir informacinė analitinė veikla) nėra nekvestionuojama ir visuotinai pripažįstama kaip reikšminga bibliotekų veiklos sritis, su kuria susijusias funkcijas savivaldybių viešosios bibliotekos turi vykdyti savarankiškai.
2. Regiono bibliotekose nėra aiškaus, teisės aktuose įtvirtinto tiriamosios veiklos organizavimo modelio, kuriame būtų tiksliai nustatytos struktūrinių padalinių ir personalo vykdomos šios veiklos formos ir funkcijos, apibrėžtos įgaliojimų ir atsakomybės ribos. Bibliotekose įprasta neformalizuoto šios veiklos organizavimo praktika, paskirstant personalui su tiriamąja veikla susijusias funkcijas kaip papildomas užduotis, riboja darbuotojų galimybes vykdyti šią veiklą ir užtikrinti jos rezultatų kokybę.
3. Tiriamaoji veikla Regiono savivaldybių viešosiose bibliotekose nėra prioritetinga veiklos sritis ir nepasizymi intensyvumu. Pagrindinė savarankiškai vykdomos tiriamosios veiklos forma bibliotekose yra informacinė analitinė veikla, kurią reikšmingai papildo aktyvus įsitraukimas ir dalyvavimas kitų bibliotekų atliekamuose tyrimuose. Savivaldybių viešosiose bibliotekose atliktų tiriamųjų darbų rezultatai dažniausiai panaudojami diegiant naujoves, tobulinant paslaugas ir technologinius procesus, bet jų sklaidai ir dokumentavimui skiriamas nepakankamas dėmesys, šie darbai tik iš dalies atitinka jiems keliamus reikalavimus ir kokybės kriterijus.
4. Iš esmės teigiamos savivaldybių viešųjų bibliotekų personalo nuostatos tiriamosios veiklos atžvilgiu, darbuotojų turimi tyrimų metodų naudojimo ir kiti tiriamosios veiklos įgūdžiai bei įdirbis, pozityvus požiūris į šiai veiklai būtinų specifinių kompetencijų ugdymą rodo tam tikrą potencialą ir sukuria palankias mokslinės (tiriamosios) veiklos plėtros viešosiose bibliotekose prielaidas ir galimybes.

IV. REKOMENDACIJOS

1. Savivaldybių viešosios bibliotekos, kurios nepretenduoja į mokslinių tyrimų organizatorių ir vykdytojų vaidmenį, bet aktyviai juose bendradarbiauja, yra svarbios mokslinės veiklos bibliotekų sektoriuje dalyvės ir jų vaidmuo bei indėlis į šią veiklą gali būti užtikrintas esant aiškiems ir motyvuotiems profesinės bendruomenės susitarimams šalies mastu dėl tiriamosios veiklos funkcijų pasiskirstymo tarp skirtingo lygmens bibliotekų (Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, apskričių viešųjų bibliotekų ir savivaldybių viešųjų bibliotekų).
2. Pasirenkant viešųjų bibliotekų sektoriaus tyrinėjimų sritis, temas ir problemas reikalingas konstruktyvus dialogas tarp Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, apskričių viešųjų bibliotekų ir savivaldybių viešųjų bibliotekų, kuris užtikrintų tikslesnį aktualiausių šio sektoriaus probleminių klausimų, kurių sprendimui būtinos patikimos, tyrimų duomenimis pagrįstos išvados ir rekomendacijos, identifikavimą.
3. Siekiant efektyvesnio tiriamosios veiklos rezultatų panaudojimo viešųjų bibliotekų veiklos praktikoje, būtina užtikrinti aktyvią ir veiksmingą šalies bei užsienio bibliotekų ir kitų institucijų atliktų tyrimų rezultatų sklaidą, panaudojant įvairias komunikacijos priemones, o ypač virtualią erdvę, atskleisti tyrimų rezultatų panaudojimo galimybes moksliniuose-praktiniuose renginiuose ir skatinti jais naudotis priimant strateginius, organizacinius, technologinius sprendimus viešųjų bibliotekų sektoriuje.
4. Skatinant savivaldybių viešųjų bibliotekų tiriamosios veiklos plėtrą, didinant jos rezultatų kokybę ir patikimumą, užtikrinti bibliotekų personalo kompetencijų ugdymą organizuojant šios srities kvalifikacijos kėlimo renginius, metodinių priemonių rengimą bei metodinę ir praktinę pagalbą.

Literatūros sąrašas

1. **Kvietkauskienė**, Rimalda. Bibliotekos veiklos plano ir ataskaitos sąsajos // Šiandien aktualu, 2013, Nr. 2 (49). P. 95–120.
2. **Kvietkauskienė**, Rimalda. Kaip parengti metinę tekstinę darbo ataskaitą // Šiandien aktualu, 1997, I pusb. P. 3–17.
3. **Kvietkauskienė**, Rimalda. Svarbiausi savivaldybių viešųjų bibliotekų veiklos planavimo aspektai // Šiandien aktualu, 2009, Nr. 1 (40). P. 7–41.
4. **Skuodytė**, Elvyda. Moksliniai tyrimai bibliotekose: probleminiai aspektai // Šiandien aktualu, 2015, Nr. 1 (52). P. 74–94.
5. **Skuodytė**, Elvyda. Moksliniai tyrimai bibliotekose: probleminiai aspektai (pabaiga) // Šiandien aktualu, 2016, Nr. 1 (54). P. 121–148.
6. **Skuodytė**, Elvyda. Moksliniai tyrimai bibliotekose: probleminiai aspektai // Šiandien aktualu, 2017, Nr. 1 (56). P. 206–237. Prieiga per internetą:
https://drive.google.com/file/d/0B_-73IZKEJy5ZmM1TTg0UI81QXc/view
7. **Skuodytė**, Elvyda. Taikomojo mokslo tiriamojo darbo ataskaita: rekomendacijos // Šiandien aktualu, 2014, Nr. 2 (51). P. 167–198.

Priedas 1

MOKSLO (TIRIAMOJI) VEIKLA SAVIVALDYBIŲ VIEŠOSIOSE BIBLIOTEKOSE.

Anketa bibliotekų darbuotojams

Gerbiami kolegos,

Lietuvos apskričių viešosios bibliotekos, bendradarbiaudamos su Lietuvos nacionaline biblioteka, atlieka tyrimą „Savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslo (tiriamoji) veikla 2010–2015 metais“. Šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti, koku būdu savivaldybių viešosios bibliotekos dalyvauja (ar galėtų dalyvauti) kuriant ir panaudojant bibliotekininkystės ir informacijos mokslo žinias. Tyrimo rezultatai padės sužinoti, kaip šios žinios galėtų būti efektyviau panaudojamos viešųjų bibliotekų sektoriuje, aiškiau apibrėžti pačių SVB vaidmenį jas kuriant, išsiaiškinti su tiriamosios veiklos* organizavimu savivaldybių viešosiose bibliotekose susijusias problemas.

Į anketos klausimus prašome atsakyti tuos SVB darbuotojus, kurie dalyvauja (ar pagal užimamas pareigybes galėtų dalyvauti) bibliotekos vykdomoje tiriamojoje veikloje. Visuose duomenų rinkimo, jų apdorojimo ir suvestinės informacijos rengimo bei skelbimo etapuose bus užtikrintas gautų duomenų konfidencialumas, šalinama bet kokia informacija, kurios pagrindu duomenis pateikęs asmuo galėtų būti tiesiogiai ar netiesiogiai identifikuotas.

Būsime nuoširdžiai dėkingi, jei įdėmiai išsiskaitysite ir atvirai atsakysite į pateiktus klausimus.

**Tiriamoji veikla čia suprantama kaip sistemingai atliekamas kūrybinis pažinimo darbas, apimantis bibliotekose atliekamus mokslinius tyrimus, rinkos tyrimus ir (arba) tyrimus, reikalingus vadybiniam sprendimams parengti, analitinių darbų įvairovę, kuriais siekiama spręsti praktinius uždavinius (metines bibliotekos veiklos ataskaitas, bibliotekos veiklos ar atskirų jos veiklos sričių analizę ir prognozes, galimybių vertinimus ir t.t.), taip pat veiklas, skleidžiant informaciją apie tiriamųjų darbų rezultatus bei integruojant šiuos rezultatus į bibliotekų praktiką.*

1. Ar, Jūsų nuomone, tiriamosios veiklos kompetencija yra neatsiejama Jūsų profesinės kompetencijos dalis?

Pažymėkite vieną Jūsų nuomonę labiausiai atitinkantį atsakymo variantą.

- Tikrai taip
- Labiau taip, nei ne
- Labiau ne, nei taip
- Tikrai ne
- Negaliu pasakyti

2. Ar įpareigojimai vykdyti (organizuoti, koordinuoti) tiriamąją veiklą arba dalyvauti joje yra įrašyti Jūsų pareiginiuose nuostatuose?

Pasirinkite vieną Jums tinkantį variantą.

- Taip
- Ne
- Nežinau

3. Prašome pažymėti, kaip dažnai per pastaruosius dvejus metus Jums teko atlikti žemiau išvardintus darbus:

Pasirinkite Jums tinkančius atsakymus ir ties jais pažymėkite skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų situaciją. Skaičių reikšmės: 1 – kelis kartus per mėnesį; 2 – ne dažniau nei kartą per mėnesį; 3 – ne dažniau nei kartą per pusmetį; 4 – kartą per metus; 5 – niekada neteko; 6 – negaliu pasakyti.

1 2 3 4 5 Negaliu pasakyti

1. Organizuoti taikomouosius mokslinius, rinkos tyrimus ir vadovauti juos vykdančios grupės darbui;
2. Atlikti taikomouosius mokslinius, rinkos tyrimus (rengti tyrimo dokumentus, atlikti tyrimo veiksmus, rengti tyrimo ataskaitas ir jų publikacijas);
3. Dalyvauti atliekant taikomouosius mokslinius, rinkos tyrimus (dalyvauti darbo grupėse arba savarankiškai atlikti už tiriamąją veiklą atsakingų asmenų pavedamus darbus);
4. Rengti atskirų bibliotekos veiklos sričių (arba filialo veiklos) analizes ir vertinimus (surinkti ir analizuoti duomenis, rengti išvadas, prognozes, rekomendacijas);
5. Rinkti duomenis apie kitose bibliotekose, mokslo institucijose atliktų tyrimų rezultatus; juos apibendrinti ir (ar) rengti jų pritaikymo SVB rekomendacijas;
6. Konsultuoti tiriamojo darbo organizavimo ir įgyvendinimo klausimais SVB darbuotojus;
7. Organizuoti mokslinius-praktinius seminarus, konferencijas, kitus renginius savivaldybės (ir (arba) regioniniu, nacionaliniu, tarptautiniu) lygmeniu;
8. Prižiūrėti (pildyti arba dalyvauti prižiūrint (pildant) elektroninių tinklinių priemonių (blog (o), tinklalapio, el. svetainės ir pan.) turinį tiriamojo darbo klausimais;
9. Skaityti bibliotekininkystės ir su šia sritimi susijusių mokslų (informacijos ir komunikacijos kryptių) mokslines publikacijas;
10. Skaityti kitų mokslo kryptių mokslines publikacijas.

4. Prašytume nurodyti detaliau, kurios darbus, susijusius su tiriamąja veikla per pastaruosius dvejus metus Jums teko atlikti?

Pasirinkite Jums tinkančius atsakymus. Ties kiekvienu iš pasirinktų atsakymų pažymėkite skaičių, kuris atitinka Jūsų atliekamų darbų dažnumą. Skaičių reikšmės: 1 – kelis kartus per mėnesį; 2 – ne dažniau nei kartą per mėnesį; 3 – ne dažniau nei kartą per pusę metų; 4 – kartą per metus; 5 – niekada neteko; 6 – negaliu pasakyti.

1 2 3 4 5 Negaliu pasakyti

1. Rengti klausimynus, interviu planus ir pan.;
2. Organizuoti tiriamųjų apklausas (išdalinti ir surinkti klausimynus, sukviesti tiriamųjų grupes ir organizuoti darbą šiose grupėse);
3. Apklausti tiriamuosius žodžiu pagal sudarytus apklausų (interviu) planus;
4. Apdoroti ir apibendrinti apklausos (anketavimo, interviu) duomenis;
5. Rengti tyrimo (-ų) ataskaitas (apibendrinti duomenis, parinkti grafikų ir paveikslų dizainą, rašyti ataskaitos tekstus ir t.t.);
6. Rengti pranešimus, straipsnius, kitas tiriamųjų darbų publikacijas ir organizuoti jų sklaidą (profesinėje

- bendruomenėje, spaudoje, internetinėje erdvėje ir pan.);
7. Surinkti, analizuoti ir apibendrinti statistinius duomenis metinei SVB veiklos ataskaitai;
 8. Rengti bendrą bibliotekos metų veiklos ataskaitą: sutvarkyti ir analizuoti darbuotojų pateiktus statistinius duomenis, rašyti apibendrinančius tekstus;
 9. Rengti atskiros SVB veiklos srities (fondo sudarymo, vartotojų aptarnavimo, atskirų SVB struktūrinių padalinių ir pan.) statistinių duomenų analizę ir tekstą metinei veiklos ataskaitai;
 10. Rengti vienos ar kelių bibliotekos veiklos sričių analizę, prognozuoti jos (jų) vystymo perspektyvas, teikti šio pobūdžio rekomendacijas bibliotekos vadovui (-ams).

5. Ar tiriamoji veikla yra Jūsų pagrindinė veikla bibliotekoje?

Vertinkite dabartinę situaciją ir pasirinkite vieną iš pateikiamų variantų arba įrašykite savo versiją.

- Taip;
- Ne, tai yra man paskirtos papildomos pareigos;
- Šios pareigos yra tik įrašytos mano pareiginiuose nuostatuose, konkrečių darbų atlikti neteko;
- Šios pareigos neįrašytos mano pareiginiuose nuostatuose, tačiau aš dažnai esu įpareigojama (-as) tokius darbus atlikti.

Kitas variantas (*prašome įrašyti*)

6. Ar savivaldybės viešoji biblioteka, Jūsų nuomone, yra institucija, kuri turėtų:

Pažymėkite skaičių, kuris atitinka Jūsų vertinimą. Vertinimai: 1 – tikrai ne; 2 – labiau ne; 3 – nei taip, nei ne; 4 – labiau taip; 5 – tikrai taip; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Savarankiškai vykdyti mokslinius tyrimus (savarankiškai pasirinkti tyrimų temas, rengti tyrimų dokumentus, atlikti tyrimų veiksmus, rengti tyrimų ataskaitas, organizuoti tyrimų rezultatų sklaidą);
2. Savarankiškai vykdyti rinkos tyrimus (savarankiškai pasirinkti tyrimų temas, rengti tyrimų dokumentus, atlikti tyrimų veiksmus, rengti bibliotekos raidos prognozes, rekomendacijas veiklos tobulinimui ir jas įgyvendinti);
3. Planingai ir sistemingai atlikti informacinius analitinius darbus (rengti analitines veiklos ataskaitas, rinkti duomenis, juos analizuoti, vertinti, rengti rekomendacijas veiklos pokyčiams ir pan.).

7. Ar, Jūsų nuomone, tiriamoji veikla Jūsų bibliotekoje yra vertinama kaip intelektualiai ir reikšmingai bibliotekos ir visos SVB sistemos raidai veikla?

Pažymėkite vieną Jūsų nuomonę atitinkantį variantą arba parašykite savo pastebėjimus.

- Tikrai taip
 - Labiau taip, nei ne
 - Labiau ne, nei taip
 - Tikrai ne
 - Negaliu pasakyti
- Kitas variantas** (*prašome įrašyti*)

8. Kaip manote, ar Jūsų bibliotekoje atlikti tyrinėjimai (arba analitiniai informaciniai darbai) daro teigiamą įtaką SVB sistemos veiklos rezultatams?

Pasirinkite Jūsų nuomonę atitinkančius atsakymus arba parašykite savo pastebėjimus.

- Tikrai taip
- Labiau taip, nei ne
- Labiau ne, nei taip
- Tikrai ne
- Negaliu pasakyti
- Kitas variantas** (*prašome įrašyti*)

9. Įvertinkite žemiau pateiktus teiginius apie Jūsų bibliotekoje rengiamas metų veiklos ataskaitas.

Pažymėkite skaičius, kurie labiausiai atitinka Jūsų vertinimą. Skaičių reikšmės: 1 – visiškai nepritariu; 2 – labiau nepritariu, nei pritariu; 3 – nei pritariu, nei nepritariu; 4 – labiau pritariu, nei nepritariu; 5 – visiškai pritariu; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Metų veiklos ataskaita yra bibliotekos veiklai labai svarbus dokumentas;
2. Metų veiklos ataskaitos bibliotekoje rengiamos atsakingai, prisilaikant visų šiam dokumentui keliamų reikalavimų;
3. Metų veiklos ataskaitos bibliotekoje rengiamos formaliai ir tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau";
4. Metų veiklos ataskaitos rezultatai visuomet yra naudojami numatant bibliotekos vystymo strategiją;
5. Metų veiklos ataskaitos rezultatai visuomet naudojami planuojant bibliotekos veiklą;
6. Metų veiklos ataskaitos rezultatai visuomet panaudojami aiškinantis bibliotekos pasiekimus, trūkumus, spręstinas problemas;
7. Metų veiklos rezultatais yra grindžiamas bibliotekos finansavimo poreikis;
8. Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka kompetencijų metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti;
9. Bibliotekos darbuotojams visuomet pakanka laiko metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti.

10. Ar Jums asmeniškai visuomet pakanka kompetencijų Jums pavedamiems tiriamiesiems darbams atlikti?

Pasirinkite vieną, labiausiai Jūsų nuomonę atitinkantį variantą arba įrašykite savo pastebėjimus.

- Taip, visiškai pakanka
- Pakanka
- Dažniau pakanka, negu nepakanka
- Dažniau nepakanka, negu pakanka
- Visiškai nepakanka
- Kitas variantas** (*prašome įrašyti*)

11. Prašytume pažymėti, kuriose iš žemiau išvardintų tiriamosios veiklos sričių Jums dažniausiai pristinga žinių?

Pasirinkite Jums tinkančius atsakymus ir ties jais pažymėkite skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų situaciją. Skaičių reikšmės: 1 – visuomet pristinga žinių; 2 – dažnai pristinga žinių; 3 – retai pristinga žinių; 4 – labai retai pristinga žinių; 5 – niekada nepristinga žinių; 6 – šių darbų neatlieku.

1 2 3 4 5 Šių darbų neatlieku

1. Nustatant tyrinėjimų problemą, temą, jos aktualumą ir reikšmingumą;
2. Nustatant tiriamojo (informacinio analitinio) darbo tikslus;
3. Organizuojant tiriamąją veiklą bibliotekoje ir jos teritoriniuose padaliniuose;
4. Organizuojant tiriamojo darbo grupes ir koordinuojant jų veiklą;
5. Atrenkant tyrimui reikalingas publikacijas, analizuojant ir vertinant jų turinį;
6. Numatant tiriamojo darbo uždavinius;
7. Išsiaiškinant temos, problemos, veiklos srities ištyrimo lygį;
8. Parenkant tyrinėjimo (informacinio analitinio darbo) metodiką: atsirenkant tyrimo metodus, pagrindžiant jų patikimumą;
9. Pasirenkant tyrinėjimo (informacinio analitinio darbo) instrumentus: nustatant duomenų atrankos kriterijus, duomenų analizės metodus, rengiant anketas, interviu, stebėjimo ir pan. planus;
10. Apdorojant duomenis: analizuojant, apibendrinant, kritiškai įvertinant ir išsiaiškinant gautus rezultatus;
11. Aprašant gautus rezultatus, kuriant darbo rezultatų apibendrinimo tekstą (lingvistinių kompetencijų);
12. Formuluojuojant išvadą;
13. Rengiant rekomendacijas;
14. Pasirenkant darbo rezultatų apipavidalinimo priemones: paveikslų, diagramų, schemų, lentelių grafinius modelius, juos kuriant ir atvaizduojant;
15. Pristatant rezultatus tikslinei grupei (darbuotojams, bibliotekos vadovams, savivaldybės institucijoms, profesinei bendruomenei ir pan.).

12. Kokių žinių tiriamosios veiklos srityje Jūs asmeniškai norėtumėte įgyti?

Pasirinkite Jums tinkančius atsakymus ir ties jais pažymėkite skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų situaciją. Skaičių reikšmės: 1 – mažiausiai reikalingos žinios; 5 – labiausiai reikalingos žinios; 6 – negaliu pasakyti.

1 2 3 4 5 Negaliu pasakyti

1. Teorinių žinių apie mokslo tiriamąją veiklą;
2. Teorinių žinių apie informacinę analitinę veiklą;
3. Mokslinių tyrimų metodologijos;
4. Rinkos tyrimų metodologijos;
5. Bibliotekos veiklos analizės metodikos;
6. Statistinės analizės žinių ir įgūdžių;
7. Tyrinėjimų, informacinės analitinės veiklos rezultatų vertinimo ir aprašymo žinių ir įgūdžių;
8. Tyrinėjimų, informacinės analitinės veiklos rezultatų pristatymo ir viešinimo žinių ir įgūdžių;
9. Tyrimų, analitinės veiklos SVB sistemoje organizavimo žinių ir įgūdžių.

13. Prašytume pažymėti, kokius statistinės analizės metodus naudojate savo darbe.

Pasirinkite visus Jums tinkančius variantus, arba įrašykite papildomai.

- Aprašomosios statistikos
 - Koreliacinės analizės
 - Faktorinės analizės
 - Regresinės analizės
 - Nenaudoju nė vieno iš šių metodų
 - Negaliu pasakyti (neturiu žinių nė apie vieną iš šių metodų)
- Kitas variantas** (*prašome įrašyti*)

14. Kokia statistinių duomenų apdorojimo programine įranga (programiniais paketais), jų elektroninėmis skaičiuoklėmis ir pan. naudojate savo darbe?

Pasirinkite Jums tinkančius variantus ir (arba) įrašykite kitą Jūsų naudojamą įrangą.

- SPSS (Statistical Package for the Social Sciences)
 - Microsoft Office Excel
- Kitas variantas** (*prašome įrašyti*)

15. Kaip vertinate savo profesinio tobulėjimo galimybes tiriamosios veiklos srityje?

Pasirinkite vieną, labiausiai atitinkantį Jūsų vertinimą variantą, arba įrašykite savo pastebėjimus.

- Labai gerai
- Gerai
- Labiau gerai, nei blogai
- Labiau blogai, nei gerai
- Blogai
- Labai blogai

16. Kokios priemonės, Jūsų nuomone, padėtų įtvirtinti ir plėtoti tiriamąją veiklą Jūsų bibliotekoje (sistemoje)?

Pasirinkite 3, Jūsų nuomone, svarbiausias priemones; jei nesuradote Jūsų nuomonę atitinkančio teiginio, parašykite savo variantą.

- Tinkamas specialistų parengimas tiriamajai veiklai;
 - Piniginis bibliotekos darbuotojų skatinimas už šios veiklos rezultatus;
 - Teigiamas bendradarbių požiūris į šią veiklą bibliotekoje (sistemoje);
 - Aktyvesnė mokslo žinių sklaida bibliotekinėje bendruomenėje (kongresų, mokslinių konferencijų, mokslinių praktinių seminarų ir pan. organizavimas savivaldybės regioniniu, nacionaliniu lygmeniu);
 - Bibliotekos vadovų dėmesys ir pozityvus požiūris į šią veiklą;
 - Ryšių ir bendradarbiavimo su aukštosiomis mokyklomis stiprinimas;
 - Įvairių lygių (savivaldos, regioninio, nacionalinio) bibliotekų bendradarbiavimo stiprinimas;
 - Efektyvi metodinė pagalba SVB organizuojant ir įgyvendinant tiriamąją veiklą.
- Kitas variantas** (*prašome įrašyti*).

17. Kas, Jūsų nuomone, labiausiai riboja Jūsų galimybes dalyvauti tiriamojoje veikloje?

Pasirinkite 3, Jūsų nuomone, svarbiausias priežastis; jei nesuradote Jūsų nuomonę atitinkančio teiginio, parašykite savo variantą.

- Motyvacijos stoka;
- Tyrinėjimo idėjų stoka;
- Bibliotekoje (sistemoje) nėra bendros nuostatos ir sutarimo dėl tiriamosios veiklos naudingumo;
- Neigiamas bendradarbių požiūris į tiriamąją veiklą;
- Didelis pagrindinio darbo krūvis;
- Laiko stoka;
- Netinkama šios veiklos vadyba bibliotekoje (sistemoje);

- Metodinių priemonių tiriamajai veiklai savivaldybių viešosiose bibliotekose organizuoti ir įgyvendinti trūkumas;
- Teorinių tiriamosios veiklos žinių trūkumas;
- Praktinių tiriamajai veiklai būtinų įgūdžių stoka;
- Niekas neriboja.

Kitas variantas (prašome įrašyti).

18. Kurios mokymo formos Jums būtų tinkamiausios siekiant įgyti papildomų žinių tiriamojo darbo srityje?

Pasirinkite Jums tinkančius atsakymus ir ties jais pažymėkite skaičių, kuris labiausiai atitinka Jūsų vertinimus; skaičių reikšmės: 1 – visiškai netinkama; 2 – labiau netinkama, nei tinkama; 3 – nei tinkama, nei netinkama; 4 – labiau tinkama, nei netinkama; 5 – visiškai tinkama.

1 2 3 4 5

1. Paskaitos, seminarai;
2. Stažuotės ir praktikumai mokymo bazėse;
3. Specialistų konsultacijos;
4. Dalykiniai žaidimai, diskusijos, imitaciniai žaidimai ir pan., formos, kai mokymo dalyviai savarankiškai ieško išskylančių problemų sprendimų;
5. Mokymai naudojant kompiuterines programas (nuotolinis mokymas);
6. Savarankiškas darbas pačiai (-iam) pasirenkant mokymosi šaltinius;
7. Savarankiškas darbas naudojantis nurodytais mokymo(-si) šaltiniais.

Kitas variantas (prašome pažymėti vertinimus, o teiginį įrašyti žemiau esančiame langelyje).

Kitas variantas (prašome įrašyti).

19. Ar per pastaruosius dvejus metus Jūs asmeniškai esate:

Pasirinkite visus Jums tinkančius variantus.

- Organizavusi (-ęs) mokslinį tyrimą
- Organizavusi (-ęs) rinkos tyrimą;
- Savarankiškai atlikusi (-ęs) mokslinį tyrimą
- Savarankiškai atlikusi (-ęs) rinkos tyrimą
- Dalyvavusi (-ęs) atliekant mokslinį tyrimą (pereikite prie 21 klausimo)
- Dalyvavusi (-ęs) atliekant rinkos tyrimą (pereikite prie 21 klausimo)

20. Jei per pastaruosius dvejus metus esate vadovavusi (-ęs) moksliniam ar rinkos tyrimui arba esate savarankiškai atlikusi (-ęs) mokslinį ar rinkos tyrimą, šiame langelyje nurodykite jo pavadinimą, rezultatų publikavimo formą ir publikavimo šaltinį (jei tyrimo medžiaga publikuota).

21. Jūsų pareigos bibliotekoje (šiuo metu)

22. Jūsų darbo vieta

Jei dirbate viešojoje bibliotekoje, prašytume nurodyti struktūrinio padalinio pavadinimą, jei teritoriniame struktūriniame padalinyje – prašytume nurodyti, ar dirbate miesto, ar kaimo filiale.

23. Mokslo laipsnis, išsimokslinimas

Pažymėkite vieną iš nurodytų variantų.

- Aukštasis, įgytas iki 1995
- Magistro

- Bakalauro
- Profesinio bakalauro
- Aukštesnysis
- Specialus vidurinis
- **Kitas variantas** (prašome įrašyti)

24. Studijų kryptis

Pažymėkite krypčių grupę; pasirinkusieji "Kita", krypties pavadinimą įrašykite žemiau esančiame langelyje.

- Bibliotekininkystės, informacijos ir komunikacijos krypčių grupė;
- Kita (pvz., švietimas ir ugdymas, filologija, kultūros studijos, sociologija, vadyba ir t.t.).

Studijavusieji kitas nei bibliotekininkystės, informacijos ir komunikacijos krypties programas, prašome įrašyti studijų krypties pavadinimą.

25. Jūsų darbo stažas šiose pareigose

- Pirmieji darbo metai
- 1–5 metai
- 6–10 metų
- 11–15 metų
- 16–20 metų
- 21–30 metų
- 31 ir daugiau metų

26. Jūsų amžius

- iki 20 metų
- 21–30 metų
- 31–40 metų
- 41–50 metų
- 51–60 metų
- 61 ir daugiau

27. Prašome nurodyti apskritį, kurios teritorijoje yra Jūsų biblioteka.

Duomenys reikalingi atsakymų paskirstymui.

- Alytaus
- Kauno
- Klaipėdos
- Marijampolės
- Panevėžio
- Telšių
- Tauragės
- Šiaulių
- Utenos
- Vilniaus

Priedas 2

MOKSLO (TIRIAMOJI) VEIKLA SAVIVALDYBIŲ VIEŠOSIOSE BIBLIOTEKOSE

Anketa bibliotekų vadovams

Gerbiami kolegos,

Lietuvos apskričių viešosios bibliotekos, bendradarbiaudamos su Lietuvos nacionaline biblioteka, atlieka tyrimą "Savivaldybių viešųjų bibliotekų mokslo (tiriamoji) veikla 2010–2015 metais. Šio tyrimo tikslas – išsiaiškinti, koku būdu savivaldybių viešosios bibliotekos dalyvauja (ar galėtų dalyvauti) kuriant ir panaudojant bibliotekininkystės ir informacijos mokslo žinias. Tyrimo rezultatai padės sužinoti, kaip šios žinios galėtų būti efektyviau panaudojamos viešųjų bibliotekų sektoriuje, aiškiau apibrėžti pačių SVB vaidmenį jas kuriant, išsiaiškinti su tiriamosios veiklos* organizavimu savivaldybių viešosiose bibliotekose susijusias problemas.

Į anketos klausimus prašome atsakyti **savivaldybių viešųjų bibliotekų direktorius**. Visuose duomenų rinkimo, jų apdorojimo ir suvestinės informacijos rengimo bei skelbimo etapuose bus užtikrintas gautų duomenų konfidencialumas, šalinama bet kokia informacija, kurios pagrindu duomenis pateikęs asmuo galėtų būti tiesiogiai ar netiesiogiai identifiukuotas.

Būsime nuoširdžiai dėkingi, jei įdėmiai išsiskaitysite ir atvirai atsakysite į pateiktus klausimus.

**Tiriamoji veikla čia suprantama kaip sistemingai atliekamas kūrybinis pažinimo darbas, apimantis bibliotekose atliekamus mokslinius tyrimus, rinkos tyrimus ir (arba) tyrimus, reikalingus vadybiniam sprendimams parengti, analitinių darbų įvairovę, kuriais siekiama spręsti praktinius uždavinius (metines bibliotekos veiklos ataskaitas, bibliotekos veiklos ar atskirų jos veiklos sričių analizę ir prognozes, galimybių vertinimus ir t.t.), taip pat veiklas, skleidžiant informaciją apie tiriamųjų darbų rezultatus bei integruojant šiuos rezultatus į bibliotekų praktiką.*

1. Ar, Jūsų nuomone, tiriamoji veikla yra svarbi bibliotekų sektoriaus vystymui?

Pasirinkite vieną Jūsų nuomonę atitinkantį atsakymo variantą.

- Tikrai taip
- Labiau taip, nei ne
- Labiau ne, nei taip
- Tikrai ne
- Negaliu pasakyti

2. Įvertinkite žemiau pateiktus teiginius 5 balų skalėje.

Prie kiekvieno teiginio pažymėkite skaičių, kurio reikšmė atitinka Jūsų nuomonę. Skaičių reikšmės: 1 – visiškai nepritariu; 2 – labiau nepritariu nei pritariu; 3 – nei pritariu, nei nepritariu; 4 – labiau pritariu, nei nepritariu; 5 – visiškai pritariu; 6 – neturiu nuomonės.

1 2 3 4 5 Neturiu nuomonės

1. Tiriamoji veikla plečia žinojimo ribas bibliotekininkystės ir informacijos teorijos ir praktinės veiklos srityse;

2. Tiriamoji veikla padeda išsiaiškinti ir interpretuoti bibliotekoms svarbius visuomeninius reiškinius ir jų esmes;
3. Tiriamoji veikla padeda bibliotekai išlikti konkurencingai;
4. Tiriamoji veikla leidžia numatyti bibliotekos vystymo strategiją;
5. Tiriamoji veikla padeda nustatyti bibliotekos veiklos problemas ir rasti jų sprendimus;
6. Tiriamoji veikla palaiko ir stiprina bibliotekų darbuotojų profesines kompetencijas;
7. Reikia papildomų pastangų suprasti mokslinių tyrimų tekstus, o tai labai apsunkina ir tyrimų rezultatų panaudojimą;
8. Svarbiausios bibliotekų problemos netyrinėjamos, todėl tyrimų rezultatai ir nėra panaudojami bibliotekų praktikoje;
9. Tiriamosios veiklos rezultatai nepanaudojami modeliuojant bibliotekų ateitį;
10. Tiriamosios veiklos rezultatai nepanaudojami sprendžiant bibliotekų veiklos problemas;
11. Bibliotekoms išskylančios problemos efektyviau sprendžiamos remiantis ne tyrimais ir analize, o praktine patirtimi;
12. Tiriamoji veikla yra bereikalingas užsiėmimas, atitraukiantis darbuotojus nuo svarbesnių reikalų.

3. Kaip Jūs įvertintumėte bendrą tiriamosios veiklos būklę viešųjų bibliotekų sektoriuje?

Pažymėkite vieną, Jūsų nuomonę labiausiai atitinkantį variantą.

- Labai gerai
- Gerai
- Labiau gerai, negu blogai
- Labiau blogai, negu gerai
- Blogai
- Labai blogai
- Negaliu įvertinti

4. Jei Jums būtų pavesta nustatyti tiriamosios veiklos prioritetus viešųjų bibliotekų sektoriuje, kurių bibliotekos veiklos sričių tyrinėjimus siūlytumėte organizuoti ir vykdyti pirmiausia?

Ties kiekvienu teiginiu pažymėkite skaičių, kurio reikšmė labiausiai atitinka Jūsų požiūrį. Skaičių reikšmės: 1 – visiškai neaktualu; 2 – labiau neaktualu, nei aktualu; 3 – nei neaktualu, nei aktualu; 4 – labiau aktualu, nei neaktualu; 5 – labai aktualu; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Bibliotekų vidinės aplinkos tyrinėjimus (vidinių sąlygų ir faktorių, kliudančių arba skatinančių bibliotekos vystymąsi tyrinėjimai);
2. Bibliotekų išorinės aplinkos tyrinėjimus (išorinių sąlygų ir faktorių, darančių įtaką bibliotekos veiklai, iššaukiančių poreikį keistis tyrinėjimai);
3. Dokumentų fondo vystymo tyrinėjimus (struktūros, turinio, dokumentų rūšių, dokumentų paskirstymo sistemose, naujinimo ir panaudojimo, bibliotekoje esančių ir jai prieinamų informacijos šaltinių reikšmingumo bei vietos fondo struktūroje ir pan. tyrinėjimai);
4. Bibliotekų vartotojų ir jų poreikių raidos tyrinėjimus (vartotojų lūkesčių, jų požiūrio į bibliotekos paslaugas, produktus, personalą, techninį aprūpinimą, informacijos ieškos ir informacinio aptarnavimo sistemas, teikiamų paslaugų kokybę ir pan. tyrinėjimai);
5. Skaitymo vaidmens ir funkcijų tyrinėjimus (skaitymo motyvacijos, skaitymo ir kitų informacijos šaltinių naudojimo ir pan. tyrinėjimai);

6. Profesijos kaitos (modifikacijos) tyrinėjimus;
 7. Bibliotekų techninio aprūpinimo, materialinių išteklių ir jų atitikties visuomenės poreikiams tyrinėjimus;
 8. Bibliotekų veiklos tendencijų pasaulyje (šalyje, regione) tyrinėjimus;
 9. Naujų, konkurencingų bibliotekų veiklos rūšių, jų technologijų ir metodikų tyrinėjimus;
 10. Naujų bibliotekinių veiklos produktų, užtikrinančių dokumentų ir informacijos prieinamumą, tyrinėjimus;
 11. Naujų bibliotekinių veiklos produktų, užtikrinančių bibliotekų konkurencingumą, tyrinėjimus.
- Kita** (prašome pažymėti vertinimus, o tekstą įrašyti žemiau esančiame langelyje).
- Kita** (prašome įrašyti).

5. Ar Jūsų bibliotekos nuostatuose yra numatyta mokslinių tyrimų vykdymo funkcija?

- Taip
- Ne

6. Ar Jūsų bibliotekoje atlikti tiriamosios veiklos (taikomųjų mokslinių tyrimų, rinkos tyrimų, veiklos ar atskirų veiklos sričių analizės) rezultatai paskatino joje įdiegti naujoves?

Pasirinkite visus, Jūsų nuomone, Jūsų bibliotekai tinkančius variantus arba įrašykite savo pastebėjimus.

- Sukūrėme naujas paslaugas;
 - Patobulinome teikiamas paslaugas;
 - Sukūrėme (įdiegėme) naujus technologinius procesus;
 - Patobulinome technologinius procesus;
 - Padarėme naujus ir (arba) patobulinome esančius organizacinius sprendimus;
 - Naujovių neįdiegėme (*pereikite prie 8 klausimo*);
- Kitas variantas** (prašome įrašyti).

7. Prašytume išvardinti 1–2 pačias reikšmingiausias naujoves, kurias paskatino įdiegti Jūsų bibliotekoje atliktos tiriamosios veiklos rezultatai.

Prašome įrašyti.

8. Ar, Jūsų nuomone, Jūsų savivaldybės viešojoje bibliotekoje turėtų būti atliekami taikomieji moksliniai tyrimai*?

*Moksliniai tyrimai čia suprantami kaip bibliotekos tiriamosios veiklos kryptis, kai vykdomi taikomojo pobūdžio moksliniai darbai, sistemingai ir organizuotai nagrinėjantys tikrovės objektus, naudojant mokslo priemones ir metodus.

Pasirinkite atsakymo variantą; jei pasirinkote "Ne" žemiau esančiame langelyje parašykite trumpą komentarą kodėl, ir pereikite prie 10 klausimo jei pasirinkote atsakymą "Neturiu nuomonės", pereikite prie 10 klausimo.

- Taip
- Ne (*žemiau esančiame langelyje pakomentuokite kodėl, ir pereikite prie 10 klausimo*)
- Neturiu nuomonės (*pereikite prie 10 klausimo*)

Jei į 8 klausimą atsakėte "Ne", šiame langelyje prašome pakomentuoti kodėl, ir pereiti prie 10 klausimo.

9. Jei taikomieji moksliniai tyrimai Jūsų bibliotekoje turėtų būti atliekami, kaip, Jūsų nuomone, tai turėtų vykti?

Įvertinkite žemiau pateiktus teiginius 5 balų skalėje. Balų reikšmės: 1 – visiškai nepritariu; 2 – labiau nepritariu, nei pritariu; 3 – nei pritariu, nei nepritariu; 4 – labiau pritariu, nei nepritariu; 5 – visiškai pritariu; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Biblioteka turėtų mokslinius tyrimus atlikti savarankiškai, kartu

- užtikrindama, kad jos personalas turėtų reikiamas kompetencijas šiai veiklai;
2. Biblioteka turėtų mokslinius tyrimus atlikti bendradarbiaudama su aukštosiomis mokyklomis;
 3. Biblioteka mokslinius tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su Lietuvos nacionalinės bibliotekos specialistais;
 4. Biblioteka mokslinius tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su apskrities viešosios bibliotekos specialistais;
 5. Biblioteka turėtų tik dalyvauti atliekant mokslinius tyrimus (surinkti reikiamus duomenis, organizuoti apklausas, atlikti kitus techninio pobūdžio darbus);
 6. Moksliniai tyrimai turėtų būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir atlikti juos turi institucijos, kurių personalas turi būtinas šiai veiklai kompetencijas.

10. Ar, Jūsų nuomone, Jūsų savivaldybės viešojoje bibliotekoje turėtų būti atliekami rinkos tyrimai?

Pasirinkite atsakymo variantą; jei pasirinkote "Ne" žemiau esančiame langelyje parašykite trumpą komentarą kodėl. Jei pasirinkote atsakymą "Neturiu nuomonės", pereikite prie 12 klausimo.

- Taip
- Ne (žemiau esančiame langelyje pakomentuokite kodėl ir pereikite prie 12 klausimo)
- Neturiu nuomonės (pereikite prie 12 klausimo)

Jei į 10 klausimą atsakėte "Ne", šiame langelyje prašome pakomentuoti kodėl, ir pereikite prie 12 klausimo.

11. Jei rinkos tyrimai Jūsų bibliotekoje turėtų būti atliekami, kaip, Jūsų nuomone, tai turėtų vykti?

Ivertinkite žemiau pateiktus teiginius 5 balų skalėje. Balų reikšmės: 1 – visiškai nepritariu; 2 – labiau nepritariu, nei pritariu; 3 – nei pritariu, nei nepritariu; 4 – labiau pritariu, nei nepritariu; 5 – visiškai pritariu; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Biblioteka rinkos tyrimus turėtų organizuoti ir atlikti savarankiškai, kartu užtikrindama kad jos personalas turėtų tam reikiamas kompetencijas;
2. Biblioteka rinkos tyrimus turėtų atlikti savarankiškai, jei šiuo klausimu jai būtų užtikrinta informacinė, metodinė ir konsultacinė pagalba;
3. Biblioteka rinkos tyrimus turėtų užsakyti specializuotoms institucijoms (rinkos tyrimų kompanijoms, agentūroms ir pan.)
4. Biblioteka rinkos tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su Lietuvos nacionaline biblioteka;
5. Biblioteka rinkos tyrimus turėtų atlikti bendradarbiaudama su apskrities viešąja biblioteka;
6. Biblioteka gali tik dalyvauti atliekant rinkos tyrimus (surinkti ir teikti duomenis, organizuoti apklausas, atlikti kitus organizacinio pobūdžio darbus);
7. Rinkos tyrimai gali būti atliekami bibliotekos bazėje, tačiau organizuoti ir vykdyti juos turi kitų institucijų darbuotojai, turintys būtinas šiai veiklai kompetencijas.

Kita (pažymėkite vertinimus, o tekstą įrašykite žemiau esančiame langelyje).

Kita (prašome įrašyti).

12. Ar, Jūsų nuomone, Jūsų bibliotekoje turėtų būti atliekami informaciniai analitiniai* darbai?

*Informaciniai analitiniai darbai – tai analitinės atskiro laikotarpio (pvz., metų), atskirų struktūrinių padalinių, vienos ar kelių veiklos sričių, veiklos turinio ir pan. ataskaitos, apžvalgos, analizės, vertinimai ir t. t.

Jei pasirinkote atsakymą "Ne", žemiau esančiame langelyje trumpai pakomentuokite kodėl ir pereikite prie 14 klausimo; jei pasirinkote atsakymą "Neturiu nuomonės", pereikite prie 14 klausimo.

- Taip
- Ne (žemiau esančiame langelyje pakomentuokite kodėl ir pereikite prie 14 klausimo)
- Neturiu nuomonės (pereikite prie 14 klausimo)

Jei į 12 klausimą atsakėte "Ne", šiame langelyje prašome pakomentuoti kodėl, ir pereiti prie 14 klausimo.

13. Jei informaciniai analitiniai darbai Jūsų bibliotekoje turėtų būti atliekami, kaip, Jūsų nuomone, tai turėtų vykti?

Įvertinkite žemiau pateiktus teiginius 5 balų skalėje. Balų reikšmės: 1 – visiškai nepritariu; 2 – labiau nepritariu, nei pritariu; 3 – nei pritariu, nei nepritariu; 4 – labiau pritariu, nei nepritariu; 5 – visiškai pritariu; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Biblioteka turėtų savarankiškai analizuoti savo veiklą, kartu užtikrindama, kad jos personalas turėtų šiai veiklai būtinas kompetencijas;
2. Biblioteka turėtų savarankiškai organizuoti ir atlikti SVB, atskirų jos veiklos sričių analizę ir vertinimą, tačiau jai šiais klausimais turėtų būti teikiama informacinė, konsultacinė ir metodinė pagalba;
3. Biblioteka turi teikti reikiamus duomenis veiklos analizei, tačiau analizuoti ir vertinti juos turėtų metodikos centrų specialistai.

Kita (prašome pažymėti vertinimus, o tekstą įrašyti žemiau esančiame langelyje).

Kita (prašome įrašyti).

14. Kam iš Jūsų bibliotekos darbuotojų (kuriai pareigybei, pareigybėms) yra pavesta parengti SVB sistemos metų veiklos ataskaitą, išanalizuoti ir apibendrinti metų veiklos rezultatus?

Prašome įrašyti pareigybių pavadinimus; tuo atveju, jei šis darbas pavestas darbo grupei, parašykite "Darbo grupei" ir nurodykite grupės vadovo pareigas.

15. Prašytume įvertinti pateiktus teiginius apie pastaraisiais metais Jūsų bibliotekoje parengtas SVB sistemos metų veiklos ataskaitas.

Vertinkite 5 balų skalėje, kur 1 – visiškai nepritariu; 2 – labiau nepritariu, nei pritariu; 3 – nei pritariu, nei nepritariu; 4 – labiau pritariu, nei nepritariu; 5 – visiškai pritariu; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Metų veiklos ataskaita yra labai svarbus dokumentas SVB sistemos veiklai;
2. Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama labai atsakingai, prisilaikant visų šiam dokumentui privalomų reikalavimų;
3. Metų veiklos ataskaita bibliotekoje yra rengiama formaliai ir tik todėl, kad to reikalaujama "iš aukščiau";
4. Metų veiklos ataskaitos duomenys visuomet yra naudojami modeliuojant bibliotekos vystymo strategiją;
5. Metų veiklos ataskaitos rezultatai visuomet naudojami aiškinantis sistemos veiklos pasiekimus, trūkumus, spręstinas problemas;
6. Metų veiklos ataskaita yra labai svarbus dokumentas kai reikia pagrįsti finansavimo poreikį savivaldos struktūrose;
7. Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka žinių ir kompetencijų metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti;

8. Bibliotekos darbuotojams visiškai pakanka laiko, kuris skiriamas metų veiklos ataskaitai tinkamai parengti.

Kita (prašome pažymėti vertinimus, o tekstą įrašyti žemiau esančiame langelyje).

Kita (prašome įrašyti).

16. Prašome labai įdėmiai perskaityti visus žemiau išvardintus teiginius. Pasirinkite ir pažymėkite 1–3 teiginius, labiausiai atitinkančius Jūsų vertinimus arba įrašykite savo nuomonę.

- Šiuo metu naudojama metų veiklos ataskaitos struktūra, jos rengimo metodika visiškai tinkama SVB sistemos veiklos analizei ir tokia pat turėtų išlikti ir ateityje;
- Metų veiklos ataskaitos struktūra, jos rengimo metodika yra tinkama SVB sistemos veiklos analizei, aktualius pakeitimus ir patobulinimus kiekviena SVB pagal savo poreikius gali padaryti savarankiškai;
- Metų veiklos ataskaitos struktūra, jos rengimo metodika yra tinkama SVB sistemos veiklos analizei, tačiau būtina ją nuolat peržiūrėti ir centralizuotai parengti keitimus ir patobulinimus;
- Būtina peržiūrėti šiuo metu rengiamos SVB sistemos metų veiklos ataskaitos formą ir turinį ir padaryti esminius pakeitimus;
- Metų veiklos ataskaita ir metų veiklos analizė yra visiškai skirtingi dokumentai ir jie turi būti rengiami pagal skirtingas metodikas;
- SVB metų veiklos ataskaitos modeliai turi būti parengiami centralizuotai, laikantis vieningų reikalavimų visam SVB sektoriui;
- Kiekviena SVB turėtų pasirengti individualų savo sistemos veiklos ataskaitos modelį, prisitaikydama prie jos savininko nustatytos tvarkos.

Kitas variantas (prašome įrašyti).

17. Ar kiekvienais metais Jūsų bibliotekoje yra rengiama daugiau negu viena SVB sistemos metų veiklos ataskaita?

Pasirinkite vieną, Jūsų situaciją labiausiai atitinkantį atsakymą; jei tokio nerasite, parašykite savo variantą.

- Taip, savivaldybei rengiama dar viena atskira SVB metų veiklos ataskaita pagal savivaldybės reikalavimus (rekomendacijas);
- Ne, tačiau savivaldybei teikiama radikaliai sutrumpinta ir pakoreguota pagal LNB rekomendacijas parengta SVB metų veiklos ataskaita;
- Ne, savivaldybei teikiama nežymiai pakoreguota pagal LNB rekomendacijas parengta SVB metų veiklos ataskaita;
- Ne, savivaldybei teikiama pagal LNB rekomendacijas parengtos metų veiklos ataskaitos kopija;
- Ne, savivaldybės institucijoms atsiskaitoma parengiant žodinį pranešimą pagal LNB rekomendacijas parengtos ataskaitos pagrindu;
- Savivaldybės institucijoms atsiskaitoma pateikiant atskirus duomenis apie SVB metų veiklos rezultatus taip, kaip šių duomenų pareikalauja savivaldos institucijos.

Kitas variantas (prašome įrašyti).

18. Prašome įvertinti, ar žemiau išvardintos priežastys yra reikšmingos kliūtys, trukdančios organizuoti ir vykdyti tiriamąją veiklą SVB sistemose?

Ties kiekvienu teiginiu pažymėkite skaičius, kurių reikšmės labiausiai atitinka Jūsų vertinimus. Skaičių reikšmės: 1 – visiškai nereikšminga; 2 – labiau nereikšminga, nei reikšminga; 3 – nei reikšminga, nei nereikšminga; 4 – labiau reikšminga, nei nereikšminga; 5 – labai reikšminga; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Bibliotekos vadovams trūksta teorinių žinių tiriamosios veiklos organizavimo ir vykdymo klausimais;
2. Bibliotekos vadovams stinga bazinių gebėjimų ir įgūdžių tiriamosios veiklos organizavimo ir vykdymo klausimais;
3. Nepakanka informacijos ir žinių pasirenkant aktualias tyrinėjimų sritis

- SVB sistemoje;
4. Nepakanka informacijos ir žinių apie viešųjų bibliotekų sektoriuje vykdomus tyrinėjimus;
 5. Nepakanka informacijos ir žinių apie visame bibliotekų sektoriuje vykdomus tyrinėjimus;
 6. SVB personalui nepakanka tiriamosios veiklos kompetencijų;
 7. SVB personalui nepakanka vidinės motyvacijos tiriamajai veiklai;
 8. Didelis SVB darbuotojų darbo krūvis kitose srityse trukdo tinkamai organizuoti ir atlikti tiriamąją veiklą SVB sistemoje;
 9. Tiriamoji veikla nėra reikšminga veiklos sritis mūsų SVB;
 10. Sunku įrodyti tiriamosios veiklos reikalingumą bibliotekos savininkui ir gauti finansavimą šiai veiklai;
 11. Trūksta kokybiškų metodinių priemonių tiriamosios veiklos organizavimui ir vykdymui.
- Kita** (prašome pažymėti vertinimus, o tekstą įrašyti žemiau esančiame langelyje).
Kita (prašome įrašyti).

19. Ar manote, kad Jums asmeniškai būtų naudinga sustiprinti žemiau išvardintus tiriamosios veiklos gebėjimus?

Įvertinkite teiginius 5 balų skalėje. Balų reikšmės: 1 – visiškai nenaudinga; 2 – labiau nenaudinga, nei naudinga; 3 – nei naudinga, nei nenaudinga; 4 – labiau naudinga, nei nenaudinga; 5 – labai naudinga; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Tiriamosios veiklos organizavimas;
 2. Tiriamosios veiklos planavimas;
 3. Tiriamosios veiklos koordinavimas;
 4. Adekvačių tiriamosios veiklos metodų parinkimas ir tyrimo metodikos parengimas;
 5. Surinktų duomenų apdorojimas, interpretavimas ir vertinimas;
 6. Tiriamosios veiklos rezultatus apibendrinimo (ataskaitos ar kitokios medžiagos) parengimas;
 7. Tiriamosios veiklos rezultatų sklaidos organizavimas.
- Kita** (pažymėkite vertinimus, o tekstą įrašykite žemiau esančiame langelyje).
Kita (prašome įrašyti).

20. Kokius tiriamosios veiklos gebėjimus, Jūsų nuomone, labiausiai būtų tikslinga stiprinti Jūsų bibliotekos personalui?

Ties kiekvienu teiginiu pažymėkite skaičių, kurio reikšmė labiausiai atitinka Jūsų požiūrį. Skaičių reikšmės: 1 – visiškai nenaudinga; 2 – labiau nenaudinga, nei naudinga; 3 – nei naudinga, nei nenaudinga; 4 – labiau naudinga, nei nenaudinga; 5 – labai naudinga; 6 – nežinau.

1 2 3 4 5 Nežinau

1. Tiriamosios veiklos organizavimas;
 2. Tiriamosios veiklos planavimas;
 3. Tiriamosios veiklos koordinavimas;
 4. Adekvačių tiriamosios veiklos metodų parinkimas ir metodikos parengimas;
 5. Surinktų duomenų apdorojimas, interpretavimas ir vertinimas;
 6. Tiriamosios veiklos rezultatų apibendrinimo (ataskaitos ar kitokios medžiagos) parengimas;
 7. Tiriamosios veiklos rezultatų sklaidos organizavimas.
- Kita** (pažymėkite vertinimus, o tekstą įrašykite žemiau esančiame langelyje).
Kita (prašome įrašyti).

21. Ar per pastaruosius dvejus metus Jūs asmeniškai esate organizavusi (-ęs), savarankiškai atlikusi (-ęs) taikomąjį mokslinį tyrimą, rinkos tyrimą ar dalyvavusi (-ęs) tokius tyrimus atliekant?

Pasirinkite visus Jums tinkamus variantus arba, jei tinkamo nesurasite, įrašykite savo variantą.

- Esu organizavusi (-ęs) mokslinį tyrimą;
- Esu organizavusi (-ęs) rinkos tyrimą;
- Esu savarankiškai atlikusi (-ęs) mokslinį tyrimą;
- Esu savarankiškai atlikusi (ęs) rinkos tyrimą;
- Esu dalyvavusi (-ęs) atliekant mokslinį tyrimą (*pereikite prie 23 klausimo*);
- Esu dalyvavusi (ęs) atliekant rinkos tyrimą (*pereikite prie 23 klausimo*);
- Ne (*pereikite prie 23 klausimo*).

22. Jei per pastaruosius dvejus metus esate savarankiškai atlikusi (-ęs) mokslinį arba rinkos tyrimą, prašome nurodyti jo pavadinimą, rezultatų publikavimo formą ir publikavimo šaltinį, jei rezultatai buvo publikuoti.

23. Jūsų mokslo laipsnis, išsimokslinimas

- Aukštasis, įgytas iki 1995 metų
- Magistro
- Bakaluro
- Profesinio bakaluro
- Aukštesnysis
- Specialus vidurinis
- Kitas (*prašome įrašyti*)

24. Studijų kryptis

Pasirinkite Jums tinkantį variantą. Pasirinkusieji variantą "Kita", studijų kryptį įrašykite žemiau esančiame langelyje).

- Bibliotekininkystė, informacijos ir komunikacijos kryptių grupė
- **Kita** (pvz., švietimas ir ugdymas, filologija, kultūros studijos, sociologija, vadyba ir t.t.)

Pasirinkusius 24 klausimui atsakymą "Kita" čia prašome įrašyti studijų kryptį.

25. Jūsų darbo stažas šiose pareigose

- Pirmieji darbo metai
- 1–5 metai
- 6–10 metų
- 11–15 metų
- 16–20 metų
- 21–30 metų
- 31 ir daugiau metų

26. Jūsų amžius

- iki 30 metų
- 31–40 metų
- 41–50 metų
- 51–60 metų
- 61 ir daugiau

27. Prašome nurodyti apskritį, kurios teritorijoje yra Jūsų biblioteka

Duomenys reikalingi atsakymų paskirstymui.

- Alytaus
- Kauno
- Klaipėdos
- Marijampolės
- Panevėžio
- Telšių
- Tauragės
- Šiaulių
- Utenos
- Vilniaus

Priedas 3

ANALITINIŲ ATASKAITŲ VERTINIMO KRITERIJŲ LENTELE

Kriterijus	0 balų	1 balas	2 balai	3 balai	4 balai	5 balai
<p>Prioritetinių veiklos tikslų ir uždavinių identifikavimas dokumente (pagrindinis vertinimo kriterijus vertinant ataskaitos „Bendrosios dalies“ parengimo kokybę)</p>	<p>Neaptariami atsiskaitomaisiais metais įgyvendinti pagrindiniai tikslai ir uždaviniai.</p>	<p>Aptariami bendriausio pobūdžio bibliotekos tikslai ir uždaviniai, kurie buvo įgyvendinti atsiskaitomaisiais metais. Nepagrįstas tikslų ir uždavinių aktualumas ir tikslingumas: nenurodyti esminiai prieštaravimai, su kuriais susidūrė biblioteka atsiskaitomaisiais metais, pagrindinės sprendžiamos problemos, nenurodyti arba nurodyti nereikšmingi, nesvarbūs nacionalinio, ir (ar) savivaldos lygmens teisės aktai, kuriais buvo remtasi pasirenkant šiuos tikslus</p>	<p>Aptariami bendrieji atsiskaitomaisiais metais įgyvendinti bibliotekos tikslai ir uždaviniai, tačiau jų įgyvendinimo analizė nesusieta nei su realiais aptarnaujamais bendruomenės poreikiais, nei su pagrindinėmis šalies bibliotekų vystymo bei savivaldybės sprendžiamomis kultūrinėmis ir socialinėmis problemomis.</p>	<p>Aptariami atsiskaitomaisiais metais įgyvendinti bibliotekos tikslai ir uždaviniai, tačiau jie tik iš dalies suderinti su nacionalinėmis, regiono ar savivaldos vystymo strategijomis, arba ignoruojami (neminimi), labai svarbūs nacionalinio, regioninio ar savivaldos lygmens dokumentai, kuriais remiantis turėtų būti formuojamos bibliotekos veiklos strateginės nuostatos.</p>	<p>Atskleisti prioritetiniai bibliotekos tikslai ir uždaviniai įgyvendinti atsiskaitomaisiais metais. Aptarti svarbiausieji nacionalinio, regioninio ir savivaldos lygmens dokumentai, arba nurodytos veiklos kryptys – kuo remiantis galima įvertinti, kaip viešosios bibliotekos veikla integruota šalies, regiono ar teritorijos vystymo strategijose. Galimos tam tikros klaidos: ne visi uždaviniai susieti su ankstesnės veiklos rezultatais, ataskaitoje suformuluotos išvados ir rekomendacijos tik iš dalies susietos su tais metais įgyvendintais tikslais ir uždaviniais.</p>	<p>Atskleisti prioritetiniai bibliotekos tikslai ir uždaviniai atsiskaitomuoju laikotarpiu, jie susieti su ankstesnės veiklos rezultatais, ankstesniaisiais laikotarpiais išspręstomis (arba neišspręstomis) problemomis, aiškiai susieti su tais tikslais ir uždaviniais ir juos reglamentuojančiais dokumentais, kurie, dalyvaujant viešosioms bibliotekoms, sprendžiami nacionaliniu, regioniniu ir savivaldos lygmeniu. Ataskaitoje suformuluotos išvados ir rekomendacijos atitinka atsiskaitomuoju laikotarpiu įgyvendintus tikslus ir uždavinius.</p>
<p>Atskirų veiklos sričių analizės kokybė ir mokslinis (dalykinis) pagrindimas (vertinimo principais vadovaujamas vertinant</p>	<p>Veiklos sritis neanalizuojama. Darbe pateikiami tik atrankiniai, visumos neatspindintys duomenys ar faktai; tekstas aprašomojo (atpasakojamojo), pobūdžio, neteikiami jokie susisteminti kiekybiniai duomenys, palyginimai,</p>	<p>Veiklos sritis analizė nekokybiška arba analizuojami nereikšmingi duomenys; daug loginių klaidų ir netikslumų; parenkami duomenys nesisteminami, nelyginami, arba lyginami nekorektiškai; pateiktos informacijos nepakanka, kad galima būtų suprasti, kokių rezultatų siekė (ar</p>	<p>Panaudoti atskiri analizės elementai. Naudojami teiginiai ar apibendrinimai grindžiami ne duomenų ar faktų analize ir vertinimu, o nuomonėmis ar empirine patirtimi. Aptariant atskiras veiklos sritis duomenys neapdorjami arba apdorjami netinkamai, jų reikšmės neanalizuojamos ir neinterpretuojamos, arba analizuojamos ir</p>	<p>Veiklos sritis išanalizuota tinkamai. Galimi neesminiai trūkumai vertinant ar interpretuojant atskirus duomenis, netikslumai nustatant priežastinius-pasekminius ryšius, interpretuojant ir vertinant darbo rezultatus; tam tikri veiklos aspektai gali būti aptarti nepilnai ir/ar</p>	<p>Veiklos sritis išanalizuota tinkamai, pateikiami analizės duomenys patikimai įrodo, kad analizuojamuoju laikotarpiu buvo pasiektas (arba ne) bibliotekos tikslas ir (arba) įgyvendintas (-i) uždavinys (-iai), skirtas (-i) tam tikslui pasiekti. Atskleistos pagrindinės pokyčių tendencijos, arba</p>	<p>Visos veiklos sritys išanalizuotos; aiškiai, susistemintai ir akivaizdžiai atskleisti konkrečių veiklos sričių rezultatai ir pateiktas jų vertinimas pasirinktų tikslų ir uždavinių įgyvendinimui. Tarpinės išvados ir apibendrinimai pagrįsti tinkamai pateiktais ir interpretuotais duomenimis, atskleistos analizuojamos veiklos</p>

<i>kiekvienos veiklos srities analizę</i>	vertinimai.	pasiekė) biblioteka analizuojamuoju laikotarpiu. Yra kiekybinių duomenų skaičiavimo ir interpretavimo klaidų.	interpretuojamos atsietai nuo tyrinėjamos veiklos srities. Yra nemažai (orientacijai – daugiau nei 30% visų pateiktų statistinių duomenų rinkinių, lentelių ir t. t.) kiekybinių duomenų skaičiavimo ir interpretavimo klaidų.	fragmentiškai. Esminių duomenų skaičiavimo, analizės ir interpretavimo klaidų nėra.	numatyti papildomi veiksmai siekiant nustatyti esmines pozityvių ar negatyvių pokyčių priežastis. Gali būti neesminių trūkumų ar perteklinės informacijos analizuojant veiklą (pvz., atskirose darbo dalyse analizuojama ta pati veikla) Duomenų atrankos, skaičiavimo, analizės ir interpretavimo klaidų nėra.	srities vystymo prognozės ir (arba) suformuluotos raidos kryptys ateičiai. Duomenų atrankos, skaičiavimo, analizės ir interpretavimo klaidų nėra.
Išvados ir rekomendacijos	Nėra parengtų nei išvadų, nei rekomendacijų.	Išvados visiškai nesiejamos arba tik iš dalies siejamos su išdėstyta medžiaga; išvadų formuluotės netikslios o turinys nereikšmingas.	Išvados suformuluotos nepagrįstai, neatitinka analizuojamų duomenų arba jiems prieštarauja, pakartoja pagrindines įvado tezes arba bibliotekos nuostatuose įvardintus tikslus ir uždavinius; išvadose pateikiama nauja, veiklos analizės dalyje neatskleista informacija, rekomendacijos (raidos prognozės, artimiausios veiklos kryptys) suformuluotos paviršutiniškai, yra neįgyvendinamos ar nelogiškos.	Išvados tik iš dalies atitinka bibliotekos įgyvendinamus tikslus ir uždavinius, nepilnai atsako, kaip buvo išspręsti numatytieji uždaviniai ir (ar) pasiektas numatytasis tikslas. Išvadose fiksuojami ne rezultatai, o procesai, pvz.: „darbuotojai teikia kokybiškas bibliotekos paslaugas, kuria informacinę ir žinių visuomenę, skatina skaitymą ir užtikrina paslaugas, gyventojai nuolat mokomi kompiuterinio raštingumo“ ir pan.	Išvados susietos su bibliotekos suformuluotais tikslais ir sprendžiamais uždaviniais, jos tikslingos, logiškos. Prognozės (jei jos pateikiamos) remiamos tekstuose tinkamai išanalizuotais ir apibendrintais statistiniais, atliktų tyrimų ar kitokiais procesiniais ar veiklos rezultatų vertinimų duomenimis.	Išvados tikslios ir glaustos, aiškiai susietos su bibliotekos tikslais ir sprendžiamais uždaviniais. Bibliotekos raidos prognozės artimiausiam laikotarpiui aiškiai suformuluotos, rekomendacijos (numatomos veiklos kryptys) pagrįstos, atitinkančios mokslškumo ir praktškumo principus, taip pat aptarnaujamos bendruomenės poreikius bibliotekų paslaugoms ir praktškiai įgyvendinamos.
Darbo struktūra ir pagrindinės jo dalys	Analitinė ataskaita visiškai neturi struktūros.	Atskiros veiklos sritis analizuojamos fragmentiškai. Atskirų veiklos sričių analizė akivaizdžiai nelygiavertė. Darbo įforminimas netinkamas.	Darbo struktūra nenuosekli, nesubalansuota, nepagrįstai išsamiai ir detaliam analizuojamos (aprašomos, iliustruojamos) vienos veiklos sritis, o kitų sričių analizė atlikta paviršutiniškai (atmestina) ir (ar) nekorektiškai.	Darbo struktūra ir teksto organizavimas atitinka pagrindinius reikalavimus; atskirose darbo dalyse gali būti tam tikrų netolygumų ar netikslumų, tačiau jie lemiamos įtakos veiklos analizei ir vertinimui	Visos struktūrinės analitinio darbo dalys logiškai, nuosekliai išdėstytos, jų turinys atskleistas remiantis objektyvia mokslškiai pagrįstų ar praktikoje patikrintų ir patikimų duomenų ir šių duomenų pagrindu gautų rodiklių	Yra visos struktūrinės dalys, reikalingos analizuojamai temai (problemai) iš esmės iširti, kiekviena sudėtinė veiklos sritis tinkamai atskleista (giliai, sistemiškai, objektyviai, analizuojant pagrindinių tyrimo subjektų dinamiką, įvertinant

				nedaro.	analize. Galimos smulkios klaidos, nepažeidžiančios darbo nuoseklumo bei logikos	priežastinius- pasekminius ryšius ir pan.). Gali būti pateikiamos papildomos žinios, atlikta aktualios literatūros apžvalga.
Teksto iliustravimas	Nėra iliustracinės medžiagos (tuose darbuose, kur ši dalis objektyviai yra būtina).	Lentelės, paveikslai parengti nekorektiškai, nesisieja su dėstoma (analizuojama) tema; Pateikiant duomenis yra stambių skaičiavimo arba jų grafinio vaizdavimo klaidų.	Didžiojoje darbo dalyje pasirinkti netinkami lentelių ir grafinio duomenų vaizdavimo modeliai (pvz., duomenys, analizuojami loginės analizės būdu pateikiami grafikų pavidalu, raidos tendencijas ar reiškinio visumą vaizduojantys duomenys pateikiami lentelėse ir pan.); duomenys neįskaitomi ir (arba) yra jų skaičiavimo arba grafinio vaizdavimo klaidų.	Vaizdinė medžiaga pateikta ir apipavidalinta tinkamai. Galimi trūkumai: perteklinis iliustracijų kiekis pagrindiniame dokumente (dalį iliustracijų rekomenduotina pateikti prieduose), yra nedidelė dalis neesminių klaidų apipavidalinant iliustracinę dalį (pvz., netiksliai suformuluoti vaizdinės priemonės pavadinimai, lentelės duomenys atsikartoja diagramoje ar pan.).	Vaizdinė medžiaga sutvarkyta ir pateikta kokybiškai ir laikantis visų pagrindinių reikalavimų; gali būti nedidelė dalis smulkių netikslumų apipavidalinant iliustracinę dalį.	Vaizdinė medžiaga sutvarkyta ir pateikta kokybiškai, aiškiai įskaitoma, ją sudarant ir pateikiant darbe laikomasi visų pagrindinių reikalavimų.